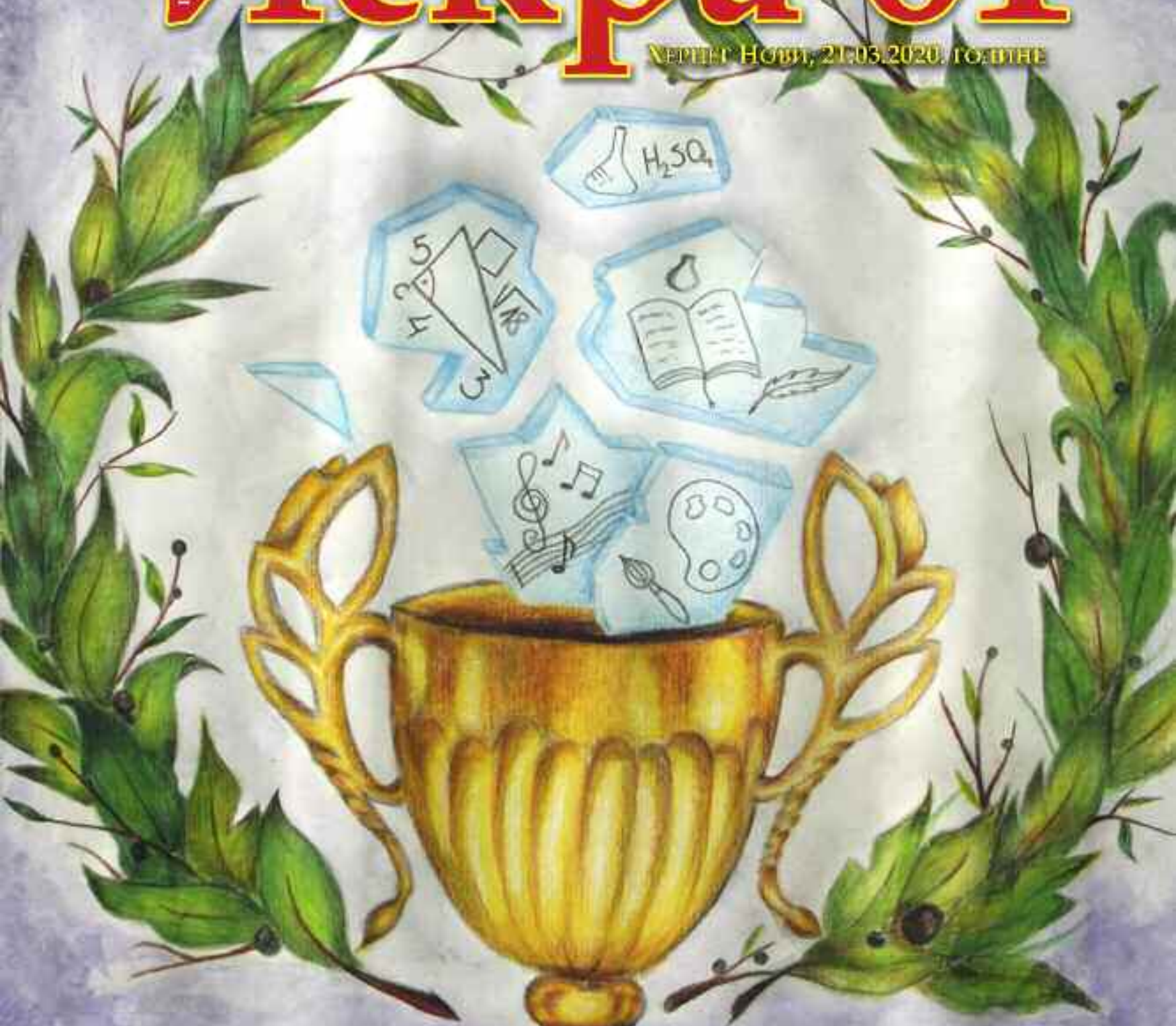

ISSN 1800-671-X

ЖУРНАЛ ЧЛЕНА „БЪЛГАРСКО АКАДЕМИЧНО СЪОБЩЕСТВО“

Искра 61

ЧЕРЕН НОВИ, 21.03.2020. ГОДИНЕ

„REFESTICON“ - tri prva mjesta, dodjela nagrada i zbirka „Zmajevi dolaze“

Na VII Regionalnom festivalu fantastične književnosti „Refesticon“ 2019, u Bijelom Polju, 7. juna, uručene su nagrade najuspješnijim mladim stvaraocima – osnovcima i srednjoškolicima.

U zbirci fantastičnih priča „Zmajevi dolaze“, od ukupno četrdeset, svoje mjesto je pronašlo trinaest priča crnogorskih srednjoškolaca, od kojih je pet iz pera učenika naše škole.

Žiri u sastavu: Slobodan Zoran Obradović iz Bijelog Polja, Radmila Knežević iz Budve, Nađa Durković iz Podgorice i Blagoje Vujisić iz Bijelog Polja, ocjenjivao je fantastične priče u tri kategorije – od IV do VI razreda osnovne škole, od VII do IX i u kategoriji za srednje škole.

Za priču „Propuštena prilika“, učenica Anđela Vučetić (sada IIIa), je nagrađena prvom nagradom (Zlatno zmajevo jaje, diploma i zbirka „Zmajevi dolaze“), Nemanja Đurić (sada IVa) – drugom nagradom za priču „Otkrovenje zvano Zmaj“ (Srebrno zmajevo jaje, diploma i zbirka), Vuk Đorđević (sada IVa) – trećom nagradom (Bronzano zmajevo jaje, diploma i

zbirka), za priču „Zmaj - energija koju otkrivam u sebi“.

Pored radova učenika čiji su radovi zauzeli prva tri mjesta, u zbirci su objavljena još dva rada naših učenika – Ajle Kukuljac (sada IIIa), pod naslovom „Biografija jednog Zmaja“ i Žarka Vujovića (sada IVa), za priču „Potraga za zlatnim Zmajem“. Oni su nagrađeni plaketom i zbirkom priča „Zmajevi dolaze“. Plaketom i navedenom zbirkom nagrađeni su mentor, profesorica Mare Vujinović i naša škola, u čijoj se bogatoj bibliotečkoj građi sada nalazi knjiga više – knjiga u kojoj su djela naših gimnazijalaca.

Svečanoj dodjeli nagrada prisustvovali su svi nagrađeni učenici i profesorica Mare Vujinović, a u nastavku kulturnog programa, uživali su u književnom susretu sa savremenim piscima fantastične književnosti za djecu: Adnadinom Jašarevićem, Radmilom Knežević, Blagom Žurić, Slobodanom Zoranom Obradovićem i Slobodanom Vukanovićem.

Usljedio je uručenje nagrade „Zlatni zmaj“

italijanskom književniku Frančesku Versu, jednom od najprevođenijih italijanskih pisaca fantastične književnosti, prevodiocu i izdavaču. Razgovor sa nagrađenim piscem tekao je na engleskom jeziku, a prisutni učenici su oduševljeno pratili ovaj dio programa.

Narednog dana, u organizaciji gospodina Dragića Rabrenovića, a uz posebno zalaganje gospodina Voja Kljajevića, realizovana je kulturno-školsko-obrazovna posjeta crkvi Svetoga Petra u kojoj su nastajale stranice „Miroslavljevog jevanđelja“, bjelopoljskom Muzeju, sa velikim brojem zanimljivih i vrijednih eksponata, Parku pjesnika (Avdo Međedović, Čamil Sijarić, Risto Ratković, Miodrag Bulatović i Dragomir Brajković) i posjeta rodnoj kući Rista Ratkovića u kojoj se održavaju „Ratkovićeve večeri poezije“ i brojni književni i kulturni sadržaji.

Veliki doprinos uspješnoj realizaciji ovog lijepog i značajnog putovanja dao je direktor naše škole Momir Dragičević.

Preuzeto iz sveske
Stručnog aktiva profesora književnosti

„Vi i ne slutite dokle može dodir vaših dlanova podići sunce“

Za ljubitelje pisane umetnosti, upoznati nekog velikana književnosti je uvek bila neizmerna čast. Tako je i meni, a sigurna sam i još mnogim učenicama mog odeljenja, bilo ogromno zadovoljstvo upoznati cenjenu Bosiljku Pušić koja nam je došla na čas, 14. oktobra 2019. godine. Ona ima jaku prisutnost, zrači u prostoriji. Možda je nenametljiva žena, ali je velika ličnost. Elegantna je i rečita, lepo priča i pažljivo sluša. Zbog toga je bilo prijatno iskustvo razgovarati sa njom o njenim delima i slušati o njenom životu. Pitali smo je odakle dobija inspiraciju, koja su životna iskustva koja su je motivisala da prenese svoje misli na papir, koje su tajne „iza zavese“, koji savet bi dala piscima u usponu. Na sva pitanja je rado odgovarala, delila svoje misli i ideje, pričala i prisećala se nekih lepih uspomena. Meni interesantna, bila je diskusija o njenom romanu „Otvaranje lutke“ i faktoru koji ju je naterao da napiše ovaj roman. Ovo je njen prvi roman, koji govori o njenom detinjstvu i tinejdžerskim godinama, kako je bilo živeti i odrastati u Čupriji. Rekla je kako je bilo strašno tako otvoriti dušu, ogoleti je pred publikom i ispričati nešto sa čim živimo samo mi, sami. Imala je veliku podršku tokom pisanja i izdavanja ovog dela, a pozitivne kritike su ublažile strah i anksioznost koju je osećala u celom procesu. Savetuje da, ako želimo da se pokažemo i otkrijemo svetu, ili iznesemo svoj unutrašnji monolog, samo treba to da uradimo. Strah i nesigurnost će uvek biti prisutni, ali to ne sme da nas zaustavi u našoj nameri. Bosiljka Pušić je veoma inspirativna žena i nakon školskog časa sa njom, sigurna sam u to. Nažalost, četrdeset pet minuta je prošlo brzo, a Bosiljka je za kraj pripremila prelepu pesmu za maturante, ostavivši iza sebe pozitivnost i malenu dozu nostalgije za davnim vremenima.

Valentina Jovanović, IVv

Сјећање на Радмилу Бендераћ (1942 - 2019)

Никшићу. Уз то, завршава двогодишње студије режије на Академији за позоришну умјетност, у класи Јошка Иванчића и Владимира Хабунека.

У Херцег Нови прво долази њен отац Гојко, а за њим и млада професорица Радмила која се 1. септембра 1968. године запошљава у нашој школи као професор руског језика, а касније ће радити као професор српскохрватског, односно српског језика и књижевности.

Као врло комуникативна личност, Радмила се друштвено ангажовала: преводила је за „Јадранско бродоградилеиште - Бијела“, за „Првоборац“, бавила се лекторским послом, била један од покретача идеје обнављања херцегновског позоришта, обављала функцију предсједника Издавачког савјета часописа „Бока“.

Године 1979, добија Октобарску награду, највише признање које додјељује Општина Херцег Нови. Након тридесет и четири године радног стажа у нашој школи, Радмила одлази у пензију 31. августа 2002. године.

Награду за животно дјело, од СПКД

„Просвјета“, добија 2018. године, након пет деценија од њеног доласка у наш град, у којем је на приватном плану, постала родитељ и касније- бака, а на друштвеном плану учинила много.

Наша Радмила Бендераћ нас је напустила 1. септембра 2019. године. Чудна је то игра бројки и судбине, на дан када је почела са својим радом у нашој школи, на дан који је симбол почетка нове школске године, али и на дан оног новог почетка који је најтеже разумјети и прихватити.

Радмила ће остати упамћена као свестрана личност, као пријатељ својим ученицима, као професор од којег се могло много научити и који је, сматрајући да је „професорска професија света професија“, умио да уочи талентоване ученике и да оне, са мање талента, бодри и усмјерава ка успјеху.

Одласком професорице Радмиле Бендераћ изгубили смо драгу колегиницу, а ове ријечи тек су мали прилог незабораву.

У име Редакције, Маре Вујиновић

Професорица Радмила Бендераћ рођена је 5. фебруара 1942. године у Нишу. Због очевог посла, породица се често селила, тако да Радмила основну школу прво похађа у Стоцу, а затим у Даниловграду. Гимназију је учила у Никшићу. Као одличан ђак добија државну стипендију и, завршивши Филозофски факултет у Загребу, са двадесет и двије године постаје професор српскохрватског језика и југословенске књижевности, а предаје и руски језик (под „б“).

Прве послове просвјетног радника обављала је у Загребу, а затим у

Матурантима 2019/2020.

*Ви не знате колико сте лепо
Колико сада у вама
Нових светова зри.*

*Ви и не слушате
Колико се путева отвара пред вама
Како бисте могли
Поћи у свим правцима.*

*Ви и не слушате
Шта ћете све моћи и где стићи
И докле може додир ваших дланова
Подићи сунце
Када постане пре сумрака.*

*Ово вам говорим
Са ове стране сна
Где су предмети и појаве
Сасвим јасни
Чак и када се само назире.*

*Босиљка Пушић
Игало, 14.10.2019.*

---

*До свиданья, друг мой, до свиданья.
Милый мой, ты у меня в груди.
Предназначенное расставанье.
Обещает встречу впереди.*

*До свиданья, друг мой, без руки и слова,
Не грусти и не печаль бровей,
В этой жизни умирать не ново,
Но и жить, конечно, не новей.*

Сергей Јесењин

Уводна ријеч

Драги читаоци,

Пред Вама је 61. број наше и Ваше „Искре“ која је резултат ученичке креативности и огромне жеље и труда професорица Данијеле Гудељевић и Маре Вујиновић, као и техничког умијећа професора Марија Шимића.

Читајући ову „Искру“ моћи ћете да сагледате вриједности које његујемо, да видите и осјетите колико су успешни наши ученици, да схватите колико је постигнуто у интелектуалном, стручном и зналачком смислу, јер томе увијек тежимо. Жељели смо да Вас упознамо са успешним радом професора и ученика који су због својих постигнућа наш понос.

Можете се подсјетити прошлих времена, читајући времеплов, великих и успешних личности, читајући о њима и њиховим дјелима. Уживајте у завичајним причама, али и у чланцима који су везани за науку, психологију, умјетност, спорт, за велике и успешне појединце и истакнуте личности. Све теме повезује једна ријеч, чије значење само ријетки откривају, а то је УСПЈЕХ!

Остајемо у нади да ћете уживати читајући овај 61. број „Искре“.

РЕДАКЦИЈА

Главна уредница:

Нина Радосовић, IVту

Чланови редакције:

Алексеј Ростовић, IVа

Мина Дојчиновић, IVа

Милица Пејић, IVб

Јована Речевић, IVб

Исидора Михаиловић, IVб

Маша Чухлиб, IIIа

Валентина Јовановић, IVа

Насловна страна:

Сања Ђурић и Бојана Станковић, Iа

Колективу наше школе и нашим ученицима желимо срећан Дан школе, директору Момиру Драгићевићу честитамо на реизбору за директора, а колегама Даринки и Милошу Поповићу и Наталији Булајић, желимо срећан одлазак у пензију.

**Добитници награда из
Фонда за квалитет и таленте**

Теодора Смољан, Iб

Наталија Злоковић, Iб

Наташа Ивовић, Iа

Сара Нововић, IVа

Успјех је моћ

**„ЛУЧА“ ЗА ОДЛИЧАН УСПЈЕХ ИЗ
СВИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА И
ПРИМЈЕРНО ВЛАДАЊЕ У ОСНОВ-
НОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ:**

1. Владимир Јовановић
2. Наталија Ђуровић
3. Адријана Лепетић
4. Марија Миљевић
5. Валентина Павловић
6. Балша Лазовић
7. Ана Ерцеговић
8. Марија Озринић

**Ученици генерације:
ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ
(гимназија)**

**АНЂЕЛА ЗЛОКОВИЋ
(стручне школе)**

Најновије вијести

Ученици наше школе остварили су запажене резултате на државном такмичењу у знању за средње школе у Подгорици:

МАТИЈА БОШКОВИЋ, ученик другог разреда гимназије, освојио је прво мјесто из енглеског језика (ментор, професорица Аница Радан);

САРА НОВОВИЋ, ученица четвртог разреда гимназије, освојила је друго мјесто из филозофије (ментор, професорица Данијела Жижић);

ИЛИЈА БАБИЋ, ученик другог разреда гимназије, освојио је треће мјесто из њемачког језика (ментор, професорица Милица Гајовић);

ЈАКОВ НОВОВИЋ, ученик другог разреда гимназије, освојио је четврто мјесто из енглеског језика, односно треће по броју бодова, а пошто су додијелене двије друге награде, трећа није додијелена (ментор, професорица Аница Радан).

**„ЛУЧА“ ЗА ОДЛИЧАН ОПШТИ
УСПЈЕХ И ПРИМЈЕРНО ВЛАДАЊЕ У
ОСНОВНОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ :**

1. Вукан Завишин
2. Владана Пудар
3. Александра Аничич
4. Богдан Малавразић
5. Катарина Гардашевић
6. Видо Мандић
7. Никола Илијанић
8. Гојко Савић
9. Ана Бошковић
10. Слађана Ковачевић
11. Кристина Наумовић
12. Славко Вукасовић
13. Ксенија Перишић
14. Војислав Ђукић
15. Ана Моровић
16. Игор Ђурић
17. Јован Коњевић
18. Јована Драганић
19. Анђела Злоковић
20. Андреа Пешић
21. Катарина Сеферовић
22. Игор Вукасовић

Bronza za naše kulinare

U Budvi je 23. i 24. aprila 2019. godine, održano Državno takmičenje ugostiteljskih radnika Crne Gore, u okviru koga je organizovano i takmičenje ugostiteljskih škola iz Crne Gore. Učenici Vojka Medojević, Miloš Vučurović i Andrea Slivka pripremali su meni od tri ganga: hladno predjelo od ribe – salatu od dimljenog lososa, jelo od mesa – punjeni file i dezert. Osvojili su bronzanu medalju.

Bronzana medalja za Mariju i Marinu

Naše učenice, Marija Glišić i Marina Čuljković, čiji je mentor profesorica Nina Bećirović, osvojile su bronzanu medalju na Međunarodnom takmičenju turističkih škola, u Podgorici. Takmičenje je realizovano u organizaciji Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“, a tema je bila „Turistička pijaca“.

Peto mjesto za naše frizere

U Srednjoj medicinskoj školi u Podgorici, u organizaciji Centra za stručno obrazovanje i Saveza frizera Crne Gore, 19. maja 2019. godine, održan je Otvoreni seniorski i juniorski šampionat Crne Gore „Memorijalni kup Slobodan Pavićević“, u frizeraju.

Takmičilo se oko 200 učenika iz stručnih frizerskih škola iz Crne Gore i okruženja: Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije. U kategoriji „Svadbena frizura-punđa“, u ukupnom plasmanu, naša škola je osvojila V mjesto. Učestvovala su: Tijana Balog i Mila Bera (sada IIIf), Darinka Vico, Tamara Milović i Milica Vujinović (prošlogodišnje IIIf).

Gimnazijalac Milan Lečić u finalu Međunarodnog matematičkog takmičenja

Milan Lečić, učenik drugog razreda gimnazije, čiji je mentor profesor Gojko Đurđević, plasirao se u finale prestižnog Međunarodnog on-line IYMC matematičkog takmičenja i osvojio drugo mjesto.

IYMC (International Youth Math Challenge) je globalno matematičko takmičenje, obuhvata učenike iz cijelog svijeta i odvija se u fazama: kvalifikacije, pre-finalno i finalno takmičenje.

Podsjetićemo, Milan je, kao učenik prvog razreda, zauzeo drugo mjesto iz matematike na Olimpijadi znanja na Prirodno-matematičkom fakultetu u Podgorici, dok je na Državnom takmičenju iz matematike, među starijim matematičarima, osvojio peto mjesto.

Nagrade u dualnom obrazovanju

Ministarstvo prosvjete dodijelilo je nagrade za dvadeset sedmero najboljih učenika u dualnom obrazovanju, a nagrađena su i dva poslodavca. Iz naše škole nagrađena je učenica Milica Vujinović, iz prošlogodišnjeg IIIlf odjeljenja.

Dvije srebrne medalje i zlatna u Poreču

Učenici naše škole, obrazovni profili kuvar i restorater, osvojili su srebrne medalje u svojim disciplinama, na takmičenju škola jugoistočne Evrope GATUS, koje se održavalo u Poreču.

Učenici Vojka Medojević, Teodora Šerović i Stefan Vulićević, kojima je mentor profesor Orion Fulurija, imali su zadatak da pripreme glavno jelo – file od brancina, a potom i voćni dezert. Njihovo umijeće i talenat nagrađen je srebrnom medaljom.

Srebrnom su se okitili učenici Teodora Isaković, Boris Murišić i Nemanja Brajković, čiji je mentor profesor Luka Milanović, a zadatak je bio da postave svečani sto za šest osoba i pripreme koktel.

I jedan i drugi tim imali su specijalne uniforme i košulje sa amblemom naše srednje škole.

Maturantkinje turističke škole: Ana Svilanović, Sandra Mrgud i Lidija Vujađinović, čiji je mentor profesorica Ksenija Odalović, osvojile su zlatnu medalju u Poreču.

Zadatak je bio trodnevni aranžman na temu zdravstvenog turizma „Magic wellness“, a naše Novljanke su pripremile aranžman „Dodir Igala“. Uz to, promovisale su i suvenir „sapun za piling“, kao i promotivnu kesu sa simbolima Igala. Kompletan materijal je štampan u zvaničnom formatu turističkih agencija, pripremljen je i letak, kao i power point prezentacija u okviru koje je prikazano prirodno i ljekovito svojstvo igaljskog blata.

Učenice i mentorka su za ovu priliku imale i specijalnu školsku uniformu.

Domaćin je bila Turističko-ugostiteljska škola „Anton Štifanić“, a manifestacija je okupila oko 170 učesnika iz 15 škola.

Nagrada „Zelena zastava“ i sertifikat o sticanju statusa međunarodne Eko-škole

Predstavnici naše škole, učenici Ivana Marić i Balša Milošević, pomoćnik direktora Milan Pušica i koordinator Eko - škole, profesor Alen Lalovac, prisustvovali su svečanoj dodjeli „Zelene zastave“ i sertifikata o sticanju statusa međunarodne Eko - škole. Dodjela nagrade „Zelena zastava“ i sertifikata o sticanju statusa međunarodne Eko-škole, održana je na Dan ekološke države Crne Gore, 20. septembra 2019. godine, u Gimnaziji „Slobodan Škerović“.

Status međunarodne Eko-škole se stiče kroz nekoliko faza: prijavljivanje za učešće u

programu Eko-škole, izrada i sprovođenje programa Eko-škole, prijavljivanje za dobijanje statusa međunarodne Eko-škole. Stečeni status međunarodne Eko-škole se obnavlja svake druge godine.

Članovi Eko - odbora naše škole se mogu pohvaliti sa 34 realizovane aktivnosti, počevši od novembra 2017.godine.

„Ponosni smo što smo dobili nagradu i sertifikat i pokazali da su se naš trud i upornost isplatili. Cilj naših aktivnosti je da na još veći nivo podignemo svijest mladih, kao i lokalne zajednice, o očuvanju i zaštiti životne sredine. Nadamo se da ćemo u skorije vrijeme u projekat uključiti još veći broj učenika i predmetnih nastavnika“, kažu iz Eko - odbora škole.

Eko - odbor

U prostorijama škole „Danilo Kiš“ u Budvi, 20. novembra 2019. godine, održano je takmičenje kuvara i konobara srednjih škola iz Crne Gore. Takmičenje se odvijalo u pet kategorija, a naši učenici su se takmičili u kategoriji *priprema jela od piletine*, gdje je jelo pravio učenik Pavle Mirković i osvojio bronzano priznanje. U drugoj kategoriji, gdje se pripremao *restoranski dezert*, takmičila se Ivana Dragović i osvojila srebrno priznanje. Mentori učenicima su bili Stefan Kučević za glavno jelo i Ivana Bigović za dezert. Tehničari usluživanja Nikita Madžgalj i Nemanja Brajković, pod mentorstvom profesora Luke Milanovića, takmičili su se u disciplini *postavljanje svečanog stola* i osvojili su srebrno priznanje.

Takmičenje učenika ugostiteljske škole u Budvi

Prvo mjesto za Anju Petrić, Anju Pejović i Mariju Bašić

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, Građanska alijansa, u partnerstvu sa delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori i EU info - centrom, organizovala je takmičenje pod nazivom „Potraga za ljudskim pravima“. Učenicice naše škole: Anja Petrić, Anja Pejović i Marija Bašić, čiji je mentor profesorica Slađana Samardžić, osvojile su prvo mjesto i putovanje u Beč, radi studijske posjete.

Humanost na djelu

Dvorana „Park“ je bila mala da primi sve one koji su htjeli da budu na koncertu „Za Luku“, za našeg mladog sugrađanina Luku Grgurevića. Koncert su organizovali Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“ i školski Preduzetnički klub „Art and kraft“.

Cilj je bio pomoći Luki da otputuje na liječenje i nakon toga samostalno napravi prve korake. Od donacija i prodaje karata tokom koncerta prikupljeno je 2 670,30 eura.

Naša škola je prepoznatljiva po brojnim aktivnostima učenika i profesora. Sve kulturne manifestacije grada ispraćene su radovima i učešćem sekcija i klubova naše škole. Od 2015. godine, Preduzetnički klub „Art&kraft“, niže takmičenja, prezentacije, humanitarne bazare, snimili su amaterski film o bolestima zavisnosti.

Sajam preduzetništva

U petak, 19. aprila 2019. godine, organizovan je, po drugi put, Sajam preduzetništva, u organizaciji Ministarstva ekonomije. Učestvovali su učenici srednjih škola iz Tivta, Budve, Bara, Pljevalja, Cetinja, Podgorice i Herceg Novog.

Na fešti od jesenjih plodova

Ovu feštu je organizovala NVO „Ruke“, sa ciljem da kroz ono što nam jesen daruje, kroz rogač, šipak, žižulu, mandarinu, med, obogati štandove brojnih izlagača i uljepša subotnje jutro u Novome.

Suveniri, kolači, sokovi, impresionirali su, kako Novljane, tako i turiste, a svi zajedno smo se rado odazvali na poziv djevojčice Maje Bulajić, iz Osnovne škole „Milan Vuković“, da pomognemo maloj Maši Berat, da učini prve korake.

920 godina se navršava od 1100, kada je u Jerusalimu umro Gotfrid IV Bujonski, francuski plemić, vojvoda Donje Lorene koji je predvodio Prvi krstaški rat.

600 godina je od 1420. godine, kada je Mletačko tajno vijeće ratifikovalo pisani ugovor od 15. marta, o predaji Kotora Veneciji. Uslov potvrde ugovora je bio da Republika Svetoga Marka poštuje Statut Kotora i prizna opštini područje Svetomiholjske metohije. Mletačka vladavina Kotorom trajala je do 1797. godine.

580 godina je prošlo od 1440, kada se u kotorskim arhivima pominje Cetinje, četiri decenije prije nego što je Ivan Crnojević u njemu zasnovao svoju prijestonicu.

540 godina je od rođenja Fernanda Magelana koji je krenuo u prvu plovidbu oko svijeta. Rođen je u Sabrosi 1480, poginuo na ostrvu Maktanu na Filipinima, 1521. godine.

500 godina je od 1520, kada se u Sent-Avertenu, u Francuskoj, rodio Kristof Planten, štampar i knjigovezac koji je stvorio prve „džepne knjige“. Isto toliko godina je prošlo od smrti italijanskog slikara i arhitekta Rafaela Santija, jednog od graditelja crkve Svetog Petra u Rimu.

đene Lučić, zarobljen na turskom brodu „Sultanija“, u Egejskom arhipelagu, napravio svojevrstan podvig, kada je sa hrišćanskim robovima, među kojima je bilo jedanaest Bokelja, organizovao pobunu, nadvladao tursku posadu i oteo brod kojim je doplovio pod Maltu. Za taj čin dobio je titulu Viteza malteškog reda i dozvolu da sagradi pravoslavnu crkvu na Malti koju je posvetio Svetome Nikoli.

350 godina je od početka naseljavanja hajduka iz Hercegovine i Crne Gore na risansku teritoriju, neposredno po završetku Kandijskog rata 1669, terminacijom generalnog providura Lorenca Barnarda. Oni su ratovali s Turcima, potpomažući Veneciju.

300 godina ima od 1720, kada je u Hanoveru rođen Karl Fridrih Minhauzen, poznat kao najskloniji laganju i najmaštovitiji u tome. Postao je simbol za izmišljeno i neistinito.

270 godina je od smrti kompozitora Johana Sebastijana Baha, u Lajpcigu, 1750. godine.

250 godina je prošlo od rođenja njemačkog kompozitora, jednog od najvećih u istoriji, Ludviga van Betovena, u Bonu, 1770. godine. Toliko godina je prošlo i od rođenja njemačkog filozofa Georga Vilhelma Fridriha Hegela.

480 godina se navršava od smrti Svetog Stefana Štiljanovića, posljednjeg paštrovskog kneza, 1540. godine. Sadržan je u manastiru Šišatovac na Fruškoj Gori.

430 godina je proteklo od 1590, od smrti Siksta V, pape koji je porijeklom Bokelj i čiji je otac Petar rođen na Bjeljskim Kruševicama u bratstvu Svilanović. Franjevci ga kao dječaka, odvođe sa Karos-vode u Kotor, potom u Italiju. Njegov sin Felice Peretti (peretti je kruška na italijanskom) postaje papa Sikst V, jedan od najvećih graditelja. Za pet godina, koliko je bio papa, suzbio je korupciju u Rimu i trudio se da suzbije svako nepoštovanje zakona, zbog čega je imao nadimak Čvrsti. Za njegovog pontifikata, sagrađene su palate, obnovljene bazilike i crkve, uređeno preko sto ulica. Formirao je Vatikansku biblioteku, snabdio Rim vodom i sagradio novu crkvu Svetog Jeronima.

420 godina ima od kada je u Rimu, 1600. godine, pogubljen Đordano Bruno, italijanski filozof i pristalica Kopernikovog učenja.

370 godina je od 1650, kada u Stokholmu umire Rene Dekart, francuski filozof, fizičar i matematičar.

360 godina je prošlo od kada je Bijeljanin, kapetan broda „Šambek“ - Petar Želalić, od oca Jova i majke Jane, ro-

230 godina je proteklo od smrti američkog naučnika i državnika Bendžamina Frenklina, 1790. godine, u Filadelfiji; pronalazak gromobrana vezan je za ovu ličnost.

210 godina je od rođenja poljskog kompozitora Frederika Fransoe Šopena, 1810. godine.

200 godina je proteklo od rođenja Velikog vojvode Mirka Petrovića, 1820. godine. Toliko je prošlo i od kada je u Donjoj Morači, oko 12 000 osmanskih vojnika pod komandom Delipaše, pretrpjelo poraz od udružene vojske Moračana, Rovčana i Pipera, potpomognutih ratnicima iz Bjelopavlića i Pješivaca. Nakon te bitke, za vrijeme Petra I, moračka i rovačka teritorija prisajedinjuju se Crnoj Gori. Godine 1820. rođen je Fridrih Engels, u Barmenu, u Njemačkoj; uz Karla Marksa, osnovao je teoriju naučnog socijalizma.

190 godina je od smrti Petra I Petrovića Njegoša, 1830. godine, na Cetinju.

180 godina ima od 1840, od rođenja jednog od najvećih kompozitora - Petra Iljiča Čajkovskog.

170 godina je od smrti Onorea de Balzaka, francuskog pisca realizma, 1850. godine. Isto toliko je proteklo od rođenja francuskog pisca Gi de Mopasana.

160 godina je prošlo od rođenja ruskog pisca Antona Pavloviča Čehova, 1860. godine.

150 godina je od 1870, kada je ostvarena prva međunarodna telegrafska veza Crne Gore sa svijetom. Godinu dana ranije, u Beču je potpisana telegrafska konvencija Crne Gore sa Austrijom. Isto toliko je prošlo od smrti autora „Olivera Tvista“ - Čarlsa Dikensa, jednog od najčitanijih engleskih pisaca. 150 je godina i od rođenja Mitra Martinovića, crnogorskog vođe i političara, inicijatora i glavnog osnivača Artiljerijske škole na Cetinju, njenog prvog komandira i nastavnika. Vijek i po je protekao od rođenja vođe Oktobarske revolucije - Vladimira Iljiča Lenjina, u Simbirsku (Uljanovsk).

140 godina je prošlo od 1880, kada je rođen Mirko Komnenović, političar, poslanik i ministar, znameniti predsjednik hercegovačke opštine. Angažovao se oko privredne obnove Boke. Bio je nosilac jugoslovenskih, francuskih i čehoslovačkih odlikovanja. U njegovoj rodnoj kući, koju je 1940. zavještao narodu, 1953. godine je oformljen Zavičajni muzej Herceg Novog. 140 godina je proteklo od kada je, odlukom Državnog savjeta, osnovana Gimnazija na Cetinju, kao knjaževsko-realna gimnazija. Do 1907, kada je otvorena

vojske. 110 godina je od smrti Novaka Ramova Jovovića, glasovitog crnogorskog junaka, učesnika Hercegovačkog ustanka i Veljeg rata. Isti vremenski period nas dijeli od smrti Anrija Dinana, švajcarskog filantropa i osnivača međunarodne organizacije „Crveni krst“. Prije 110 godina je umro Robert Koh koji je otkrio bacil tuberkuloze, takozvani „Kohov bacil“. Toliko je prošlo i od smrti Marka Tvena (pravo ime Semjuel Lenghorn Klemens), jednog od najvećih humorista u svjetskoj književnosti, kao i od rođenja velikog našeg pisca Mehmeda Meše Selimovića. Godine 1910, preminuo je srpski romantičar, životom i djelom, poliglota i doktor nauka - Laza Kostić.

100 godina je od 1920, kada umire američki pomorac i polarni istraživač Robert Edvin Piri, prvi čovjek koji je dospio na Sjeverni pol. Toliko je prošlo i od rođenja crnogorskog pisca za djecu i odrasle, Čeda Vukovića.

90 godina je proteklo od rođenja crnogorskog proznog i dramskog pisca, esejiste i kritičara Borislava Pekića, u Podgorici, 1930. godine, a toliko je prošlo i od rođenja književnika Miodraga Bulatovića, u Bijelom Polju. 90 godina nas dijeli od smrti ruskog futuriste Vladimira Vladimirovića Majakovskog, ali i od rođenja Nila

Gimnazija u Podgorici, cetinjska Gimnazija je bila jedina u Crnoj Gori. Prije 140 godina su rođeni: srpski pjesnik moderne Vladislav Petković Dis, pjesnik Gijom Apoliner; autor čuvene pjesme „Most Mirabo“, kao i književnik Aleksandar Blok.

130 godina ima od rođenja (i 60 od smrti) Borisa Pasternaka (1890 - 1960). Isto toliko godina nas dijeli od smrti hrvatskog pjesnika i prvog bana pučanina - Ivana Mažuranića.

120 godina je od smrti francuskog inženjera Etjena Lenoara, u Sen-Mor-de-Foseu, 1900. godine; izumio je i usavršio motor sa unutrašnjim sagorijevanjem. Prošlo je 120 godina i od smrti njemačkog filozofa Fridriha Ničea. Toliko ima i od rođenja francuskog avijatičara i pisca Antoana de Sent-Egziperija. Prije 120 godina je Sigmund Frojd objavio „Tumačenje snova“. Tada se rodio francuski pjesnik Žak Prever, a u ranoj mladosti, preminuo srpski pjesnik Dušan Vasiljev.

110 godina je od 1910, kada je Crna Gora proglašena kraljevinom, a knjaz Nikola kraljem. Činu proglašenja prisustvovali su predstavnici pedeset zemalja. Između ostalih, bili su prisutni vladari Italije i Bugarske, prestolonasljednici Srbije i Grčke, turskog sultana zastupao je Hilmi-paša. Tom prigodom je kralj Nikola, odlukom ruskog cara Nikolaja II, proizveden u čin feldmaršala ruske

Armstronga, američkog probnog pilota i kosmonauta, prvog čovjeka koji je nogom stupio na Mjesec.

80 godina je od smrti čuvenog pisca Mihaila Afanasjeviča Bulgakova, u Kijevu, 1940. godine.

60 je godina od 1960, kada je formirana najstarija visokoškolska ustanova u Crnoj Gori - Ekonomski fakultet. Isto toliko godina je prošlo od kada je umro Alber Kami, romansijer, esejista i dramatičar. Prije 60 godina, počela je sa radom Hidroelektrana „Perućica“, prvi veliki proizvođač električne energije u Crnoj Gori.

50 godina je proteklo od smrti Šarla de Gola, francuskog generala i državnika, 1970. godine, u Kolombeu.

40 godina se navršava od kada je 1980. osnovan Opštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Kotora, koji je u cilju zaštite kulturnog nasljeđa na širem prostoru, odlukom Skupštine Crne Gore, 1992. godine, prerastao u regionalni Zavod za zaštitu spomenika kulture na području Boke Kotorske. 40 godina je od smrti Josipa Broza Tita, predsjednika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

10 godina se navršava od kada je, 2010. godine, umro američki romanopisac Džerom Devid Selindžer.

Смоква

Смоква је једна од најстаријих култивисаних воћних врста на свијету и припада породици дубова. Потиче из Мале Азије, између источне Турске и сјеверне Индије. Животни вијек стабла креће се од 50 до 70 година. Отпорност смоквиних стабала на хладноћу у већој мјери зависи од зрелости њеног дрвета. Током мировања вегетације може издржати температуре од -15°C и температуру од 35°C . Богате су смолом и скробом, састојцима који представљају одличну заштиту од мрза. Смокве расту на неприступачним и кршевитим положајима и вјерује се да је за

њихово гајење потребно око 800 милиметара падавина годишње. Према боји плодова, разликују се три групе: зелено-жути плодови, љубичасти и пурпурно црни. Иако стабла смокве рано роде, с пољопривредног гледишта, значајан род се може очекивати тек између пете и седме године њиховог гајења. Највећи дио убраних плодова конзумира се у свјежем стању. Берба се обавља од јуна до октобра. Плодови смокава који ће бити коришћени за сушење морају бити потпуно зрели јер тада садрже највећу количину шећера. Могу се сушити на сунцу или у сушарама, заштићене од инсеката.

Смоква као библијски мотив

Смоква је позната још из библијских прича. По списима и цртежима може се закључити да се смоква још у античко доба користила за исхрану. У Библији се смоква помиње на више мјеста, али једна од најзначајнијих прича је засигурно када Исус проклиње ово дрво. Ове приче су познате као „Плодна и неплодна смоква“. Проклињање смокве само је симболична илустрација онога што се дешава с цијелим народом и његовим вођством. Ова клетва гдје Исус проклиње смокву једина је ријеч проклетства коју Исус уопште изриче, једино чудо које се догађа након проклињања. Она се смјеста осуши. То је једино Исусово чудо које је он учинио у Јерусалиму, гдје на симболичан начин кажњава свој народ, а све се догађа на створењу које за то уопште није криво. Тада се на смокви појавило лишће, међутим, немогуће је прије јуна или јула очекивати плодове са смокве. Овакав догађај увелико подсећа на догађај из Старог завјета, гдје Бог тражи у своме винограду плодове, грозђе, а налази само винову лозу, изрод. Смоква је овдје слика народа од кога Бог с правом очекује плодове, а њих не налази. Због тога осушена смоква сљедећег дана служи Исусу као слика и као примјер чврсте и истинске вјере. Према Старом завјету, љековита моћ приписана је смоквама. Посебно се вјеровало да „слој смокава“ лијечи. Смоква је била једна од седам биљака и производа који су симболизовали богатство обећане земље. Смокве су посађене у виноградима

како би се лоза увијала око дебла стабла. Израз „живјети под виноградом и смоквама“, алегоријски је значио мир и благостање. Али, осим својих природних својстава, смоква је имала и симболично значење. За учитеље Израела, она је постала симбол мудрости.

Гајење

Дуга је традиција гајења смокве у нашој земљи. На мјестима гдје је клима топлија, биљка смокве лако презими, односно задржи своју зелену масу, то јест гране на којима ће касније имати обиље плодова. Дешава се да, када су зиме доста хладне, смоква измрзне, али по правилу сваке године она избије из пања, односно из стабла и формира нову лисну масу. Постоје различите врсте смокава. Има оних које расту као жбунасте смокве и оних које имају тенденцију да формирају лијепо и квалитетно стабло. Смокве се могу разликовати и по типовима плодова. Постоје смокве које су сталноратнајуће. Такве смокве у току јуна, јула, августа, па све до септембра, могу имати ситне, жуте, веома укусне плодове. А постоје и смокве са крупнијим плодовима: розе, зеленим, тамнољубичастим, који могу бити чак и величине крушке. Такве смокве нешто мање рађају у односу на ситноплодне смокве.

Познате сорте у Боки су: петровача бијела, петровача црна, тројка, дужица, попица, џонкуља, сушелица, озимица, лапача.

Прехрамбена индустрија

Идеална смоква је мекана на додир, пуна меса и има чврсту петељку. Врло је осјетљива и брзо се квари. Не савјетује се чување у фрижидеру јер тиме губи на својој ароми. Сирове смокве садрже до 80% воде и имају највећи садржај природних шећера што их чини идеалним извором енергије. Осим сирове, могу се користити у колачима, салатима, компоту, пекмезу, чајевима и у разним јелима. Лијепо се слаже и са сланим јелима, гдје се често може пронаћи као додаток пршуту или козјем сиру. Сушене смокве су посебна посланица по којој је препознатљив наш регион.

Алексеј Ростовић, IVa

Смоква у фармакологији и козметици

Смокве садрже и до осамдесет посто воде, а истовремено су воће са највећом количином природних шећера, па су изузетан извор енергије, а подстичу и рад мозга, побољшавају концентрацију и памћење.

Високе концентрације глукозе и фруктозе у смокви, представљају здравију замјену за бијели шећер. Богате су гвожђем, фосфором, калијумом, калцијумом, магнезијумом, витаминима B6, E, C, као и витамином A. Такође су богате и бета-каротеном, па се препоручује јести смокве неко-

лико дана прије одласка на сунчање.

Смокве су бољи извор влакана од већине воћа. Њихова влакна повољно дјелују на здравље дебелог цријева и олакшавају пробаву.

Свјежа смоква смирујуће дјелује при упали бронхијалних путева. Садржи висок удио воде и природних шећера па је корисна код опоравка од исцрпљености и код детоксикације. Шећер стимулише рад мозга и појачава памћење. У народној је медицини познато да су уситњене смокве

добре за чишћење коже лица, а помажу и код акни.

Код угриза и убода инсеката, паука и других животиња, користи се облога од суве смокве.

Жарко Вујовић, IVa

Мирко Комненовић (1870-1941)

Угледни Новљанин и добротвор, Мирко Комненовић, рођен је у Херцег Новом 21. септембра 1870. године. У Котору је завршио основну школу, а последице изненадне смрти оца Марка, мајка Љубица га је послала на даље школовање у Трст, код ујака, поморског капетана Ђорђа Иванковића. Упоредо са учењем италијанског језика, научио је и њемачки, завршивши у Марибору трговачку академију. Вођен жељом да се усавршава, у Швајцарској завршава школу страних језика.

Наслиједивши од својих предака борбеност и одважност, временом је постао носилац демократских и слободоумних, напредних идеја, које су га пратиле кроз читав његов радни и животни вијек. Боравивши дуго у иностранству, јасно је увидио сву заосталост свог родног краја, живећи за идеју да у Херцег Нови донесе напредне идеје и промјене, које ће његов родни крај учинити перјаницом туризма.

Последње године 19. вијека враћа се напокон у Нови, гдје је направио привредни план развоја индустрије, рибарства, поморства и задругарства. Године 1901, у Котору се оснива Српска бокешка штедионица, а 1904. године Српска кредитна задруга са сједиштем у Херцег Новом. По свим мјесташцима

у Боки почињу да ничу земљорадничке задруге.

Године 1908, почео је да излази седмични лист „Бока“. У Рисну се 1914. године оснива „Бокешко трговачко друштво“. Мирко Комненовић био је члан и привредног друштва „Српска зора“, у Дубровнику.

Почетком Првог Свјетског рата, последице убиства Франца Фердинанда, аустројска војска је почела са хапшењем народних првака. Међу првима, ухапшен је Комненовић и спроведен на злогласну Мамулу. У језивим затворским условима, здравље му се погоршава, па је интерниран у Дубровник, потом у Италију, у Трст. Заједно са Олгом, својом супругом, током 1914. године стиже у Болоњу, а касније и у Рим. Животни пут водио га је даље преко Месине и до Солуна и, најзад, до Ниша. На позив председника Владе Србије, Николе Пашића, одлази у Русију са задатком да тамо организује добровољце међу Србима, Хрватима, Словенцима и Чесима. „Наш рад је“ - наводи Комненовић - „био тежак и напоран. Радило се од јутра до позне ноћи. Одржавао нас је морал и света идеја за народно уједињење и ослобођење.“ Све трошкове око окупљања и доласка

југословенских добровољаца, сносила је руска Влада.

У јануару 1919, Мирко Комненовић се враћа у домовину, гдје му је народ из цијеле Боке приредио величанствен дочек. Постаје посланик Боке Которске 1923. и 1925. године у Београду, у Народној скупштини.

Године 1930. постаје први градоначелник Херцег Новог, а 1935, бива по трећи пут изабран за посланика Боке у Народној скупштини.

Пред почетак Другог свјетског рата код нас, здравствено стање Мирка Комненовића се опет погоршало. Умро је 28. марта 1941. године у предвечерје напада Хитлера и Мусолинија на Југославију. Његов спровод био је посљедња, предратна општебокељска манифестација, достојанствена и жалосна. У величанственој погребној поворци, поред Бокеља, дошле су и делегације са Цетиња и из Београда. Сахрањен је на Топлој, у породичној гробници.

Своју кућу, наслијеђену од предака, тестаментом је оставио народу, као задужбину са хуманим и просвјетно - културним циљевима. Данас, то је зграда Завичајног музеја Херцег Новог.

Маша, Ника и Мина Никовић, 16

Завјештање и одлазак Мирка Комненовића

Године 1940, Мирко Комненовић завјештава своју кућу народу, садашњи Градски музеј, са спомен-плочом: Мирко и Олга Комненовић-народу. Још једна од жеља у тестаменту је била да се један од прихода музеја даје „припомоћи херцегновске сирочади без разлике вјере“.

Комненовић умире 1941. године. Његови посмртни остаци пренесени су из породичне куће у Соколски дом, а почасну

стражу градоначелнику који је био и резервни пјешадијски капетан, чували су униформисани соколи. Сахрани је присуствовао народ из читаве Боке.

Од Мирка Комненовића опростио се и пуковник Мирослав Томић, у име Војске и Морнарице, уз ријечи: „Она војска којој си се ти ставио на расположење, она војска којој си ти неограничено волео и ценио, она војска чијим си се успесима много радовао

и за коју си се интересовао до последњег свог даха, она војска којој си дозивао у последњем тренутку свога живота, данас стоји поред твог одра и одаје ти дужно поштовање и част“. На челу дуге поворке ношен је крст, а за њим су ишли војници, војни оркестар, соколи и народ.

Оно што ми данас можемо учинити је-да никада не заборавимо Мирка Комненовића.

Ивана Голубин, IIIБ

Петар I Петровић Његош - духовник, владар, писац

„Он има величанствен стас, лијеп облик; он носи врло дугу браду и чува достојанствен изглед који изазива дубоко поштовање. Он је пријатан и учтив; он је не само милостив, већ такође истински гостољубив према свима онима који се јаве код њега, ма које вјере били.” (Виала де Сомијер, француски пуковник, о Петру I).

Да је Петар I био испред свог времена и да је имао снажан утицај, како на историјске токове, тако и на књижевне, свједочи чињеница да је био владика и владар Црне Горе, политичар, миротворац, војсковођа, полиглот, пјесник, просвјетитељ и творац првог црногорског „Законика”. Рођен 1748. године, цијели живот је посветио развоју Црне Горе. На челу државе био је од 1784. до 1830. године. Током његове владавине успоставили су се први органи власти, чиме је направљен важан

корак ка стварању уређене и стабилне државе. Митрополит Петар I Петровић Његош је говорио италијански, руски и француски језик. Био је значајан и по томе што је у биткама за своју државу био војсковођа. Чињеница да је у три битке био рањен бранећи свој народ, најбоље описује његову људску величину. Ипак, највећу борбу током своје владавине није водио само против спољашњих непријатеља, већ и против зле ђуди сопственог народа. У Црној Гори је била све присутнија крвна освета. Братства и племена су се сукобљавала и обрачунавала, не марећи за последице. Завађенима је упућивао молбе за помирење, покушавао да одржи мир и слогу, па чак и неке лично обилазио не би ли зауставио зло међу својим народом. За њега се говорило да влада пером и клетвом.

„Ви сте сами себе и својој ћеци највиши

крвници и непријатељи душевни и тјелесни и сви ђаволи и сви ваши непријатељи од свијета не би могли толико зла, ни толико штете и срамоте вам начинити, колико ви сами себе чините”- ријечи су Петра I којима се обратио народу у једној од посланица. Поред посланица и пјесама о јунаштву, Петар I написао је и „Кратку историју Црне Горе”. Тежио је ка томе да отвори школу и образује младе. Након четрдесет шест година владавине, 1830. године умире на Цетињу. Сахрањен је код Цетињског манастира. Када се након четири године, због радова на Манастиру, отворио његов гроб, његово тијело пронађено је нетакнуто. Тада је проглашен за светитеља, а и за живота га је народ сматрао светим.

Марина Чуљковић, IVту

РИЈЕЧИ И ДЈЕЛА КОЈА ТРАЈУ

Значај дјела Меше Селимовића

Мехмед (Меша) Селимовић, рођен 26. априла 1910. године у Тузли, сматран је једним од најзначајнијих писаца у новијој историји.

Основну и средњу школу је завршио у родном граду. Године 1930, уписао је српско-хрватски језик и књижевност у Београду. Меша Селимовић је имао тежак живот, препун личних трагедија. Током рата је био хапшен, а његов рођени брат је убијен. Несреће које су га задесиле оставиле су трага и у његовом књижевном стваралаштву.

Меша Селимовић је био познати

романсијер, есејиста и приповједач. Почео је писати касно. Када је имао 36 година, објављено је његово прво дјело - „Пјесма олуји”. Неке од главних тема његових дјела су односи између појединца и власти, живота и смрти и слична егзистенцијална питања. Његово најпознатије дјело „Дервиш и смрт”, сматра се ремек-дјелом. Добитник је бројних награда, међу којима су Његошева и НИН-ова награда. Значај овог писца лежи и у томе што се, њему у част, додјељује награда која носи његово име. Умро је 1982. године у Београду.

Селимовићева дјела су након његове

смрти остала као трајни печат и запис чија вриједност не блиједи. Ове се реченице и данас цитирају:

„Сан је оно што се жели, а живот је буђење.”

„Најгоре је кад људи ћуте, кад се не објасне, па свака сумња има право на живот. И моја и твоја...”

„Човјекова нада је јача од искуства, не може је поколебати туђи неуспјех.”

„Незадовољство је као звијер, немоћна кад се роди, страшна кад ојача.”

Јована Речевић, IVБ

„Мајстор и Маргарита“ - ШТИВО О СНАЗИ МАНИПУЛАТОРА

Ђаво је дошао међу људе. Не брините, дошао је само да се поигра са њима. Написан у Москви, тридесетих година, овај надреални спој политичке сатире и окултног мистицизма, ово дјело постало је познато као једно од највећих романа 20. вијека, као и једно од његових најчуднијих.

Радња почиње када се састанак два члана московске литерарне елите прекине због доласка једног чудног господина који се представља као Воланд, страни учењак позван да одржи презентацију о црној магији. Док странац уводи ову двојицу у филозофску дебату, и даје злослутна предсказања о њиховим судбинама, радња се преноси у Јерусалим, у први вијек. Тамо, измучени Понтије Пилат невољно осуђује Јешуу Ха-Ноцирија (Исуса из Назарета) на смрт. Док се радње смјењују између два времена, види се да Воланд и његови пратиоци, Азazel, Коровјев, Хела и гигантски мачак под именом Бехемот, користе невиђене магичне способности, за собом остављајући траг хаоса и збрке.

Велики дио црног хумора романа не долази само од овог демонског несташлука, већ и од позадине у којој се дешава. Мјесто радње Булгаковљеве приче је исто мјесто гдје је оно и писано, СССР на врхунцу Стаљиновог режима. Тамо, умјетници и аутори раде под строгом цензуром, подложни затворској казни, прогонству или погубљењу, у зависности од тога колико исказују мане државне идеологије. Чак и када је одобрен, њихов рад је, заједно са њиховим смјеш-

тајем, путовањем и свим осталим активно-стима, био константно посматран од уврнуте бирократије. У роману, Воланд манипулише овим системом и сваким ткивом стварности, до урнебесних резултата. Док су главе одвајане од тијела и док новац пада са неба, грађани Москве реагују ситничавим личним интересом, приказујући како је совјетско друштво узгајало похлепу и цинизам, упркос својим идеалима. И чињеничко приповиједање намјерно мијеша необичност натприродних догађаја са свакодневним апсурдом совјетског живота.

Како је Булгаков успио да објави овакав роман под таквим репресивним режимом? Одговор је — није! Радио је на „Мајстору и Маргарити“ преко десет година, и док га је Стаљинова лична наклоност спасила од тежег прогона, многе његове драме и списи нису биле објављиване, што му је гарантовало слободу кретања, али не и слободу говора. Године 1940, због ауторове смрти, рукопис је остао необјављен. Цензурирана верзија је објављена 1960-их, док су копије оригиналног рукописа кружиле у тајним књижевним круговима. Прва званична нецензурирана верзија објављена је тек 1973, више од тридесет година након ауторове смрти.

Искуства Булгакова са цензуром и умјетничка фрустрација пружају инспирацију за други дио романа, када се напослава упознајемо са „Мајстором“ из наслова. Он је безимени аутор који је годинама радио на роману, који је бацио рукописе у ватру,

након што је био одбачен од издавача, исто као и Булгаков са својим дјелом. Истински протагониста је Мајсторова љубавница Маргарита. Њена посвећеност напуштеном сну љубавника, носи са собом необичну повезаност са лудоријама ђаволске дружине, и води причу до надреалног врхунца.

Упркос црном хумору и комплексној структури, „Мајстор и Маргарита“ је, у сржи, прича о умјетности, љубави и искупљењу, која се никада не губи у свом цинизму. Закашњело објављивање књиге и њено преживљавање, против свих сметњи, доказ су онога што Воланд каже Мајстору: „Рукописи не горе“.

Вук Ђорђевић, IVa

Владимир Мајаковски рођен је 19. јула 1893, а живио је до 14. априла 1930. године. Био је најистакнутија пјесничка личност руског футуризма и првих година револуције. Био је особан као личност, као појава, као пјесник. Од почетка је био бунтовне и динамичне природе, отворен у наступима и

расправама, човјек протеста и динамичног схватања живота. Као пјесник био је иноватор, увео је у поезију необичан рјечник, вулгаризме, цитате, нове жанрове поеме.

Био је веома талентован сликар, ускоро и пјесник, али му је политички активизам био на првом мјесту. Често је био хапшен. Управо је у затвору почео да пише своје прве стихове. Мајаковски је рекао да су за њега поезија и револуција постале једно. Године 1911, кренуо је у Московску школу умјетности, гдје је упознао најприје ривала, а онда и пријатеља Давида Бурљука, са којим је касније основао књижевни покрет - футуризам. Године 1912, Мајаковски је имао свој први јавни наступ, а исте године објавио је пјесме „Ноћ“ и „Јутро“, које су се појавиле у Манифесту футуризма. Са својим пријатељима пјесницима, Мајаковски је 1913. представио своју поезију. У међувремену бива избачен из школе због својих јавних наступа.

Своје значајно дјело „Облак у панталонама“, објавио је 1915. године. Тим дјелом

Мајаковски је „режирао“ праву животну, иконску драму - драму љубави. Њен оригинални наслов био је „Тринаести апостол“, што веома доликује садржају поеме, али је морала да буде преименована због цензуре. Поема је настала због несрећне љубави према Љили Брик, неостварене због класних разлика. Састоји се од пролога и четири пјевања у којима критикује умјетност, уређење, религију и љубав. Али, више од свега, поема је дјело које најављује Октобарску револуцију.

Живио је снажним, динамичним и пуним животом човјека и пјесника, а умро је без буке. Убио се априла 1930. године, а разлог за тај његов чин остао је тајна. Пјесник је јавно изјавио: „Мрзим све оно гдје се смрт јавља и снује! Обожавам живот па ма какав био“. Он је осудио самоубиство пјесника Сергеја Јесењина, али је у опроштајном писму написао: „Ово није начин (другима не препоручујем), али ја немам излаза“.

Катарина Црнић, IIIy

Лав Николајевич Толстој, рођен 9. септембра 1828. године у Јасној Пољани, био је гроф, руски писац, сврстава се у највеће руске реалисте.

Током живота остварио се као есејиста, драматург, критичар, филозоф, пацифиста и љевичар. Иако је био маестралан у писању есеја и драма, његова најпознатија дјела су романи „Рат и мир“ и „Ана Карењина“. Као пацифиста, био је склон многим напредним идејама о ненасилном отпору, на које су се касније ослањали Мартин Лутер Кинг и Ганди.

Овај велики стваралац био је потомак старе руске племићке породице, четврто од петоро дјеце грофа Николаја Иљича Толстоја и грофице Марије Волконскаје. Након смрти родитеља, Толстоја и његову браћу и сестре, одгајали су рођаци. Толстој 1844. године почиње да студира, али га професори проглашавају за неспособног и невољног да учи. Због свега тога се враћа у родно мјесто, и 1851. године креће на Кавказ да заједно са братом служи војску. Он за вријеме Кримског рата, једанаестомјесечне опсаде Севастопоља, служи као потпоручник у артиљеријском

пуку. У том рату био је одликован орденом за изузетну храброст и произведен у чин поручника. Током ратног периода ствара трилогију: „Дјетињство“, „Дјечаштво“, „Младост“. Кроз ово дјело приказује свој живот, са пуно сентименталности.

Путовао је широм Европе, мијењајући поглед на свијет, који се увелико измијенио током Кримског рата. Сматра се да су дјетињство, младост и људи које је упознавао путујући, утицали на његова размишљања, а тиме и на његова дјела.

Емили Дабовић, Па

О ТОЛСТОЈУ

ИЗ ДВА ПЕРА

Изван породичног живота, о Толстоју најбољу слику можемо створити из описа Штефана Цвајга који за њега каже да је стамен човјек који игра тенис, бави се клизањем из хобија. Кажу да је често возио бицикл, због чега су га осуђивали и исмијавали, али он на то није обраћао пажњу. Познат је као човјек чврстог катактера и својственог схватања свијета. На његове ставове утицало је неколико битних појединаца. Највећи утицај на њега, а и на његов стил писања, имао је француски писац Виктор Иго. Игоово ремек - дјело „Јадници“ многи су прочитали, а те исте листове, на којима је иста прича, окретао је са одушевљењем и Толстој. Погођен трагичним описима екстремних социјалних подјела, још једном је на свијет почео да гледа као на неправедну тамницу, гдје сељаке као да вуку за ланце. Ово га је подстакло да отвори тринаест школа за дјecu руских сељака. Толстојева борба за једнакост може бити протумачена као почетак демократских схватања. Друга личност, која је обликовала Толстојева стварања, јесте француски економиста и филозоф, Пјер Жозеф Прудори. Занимљиво је то, да се сматра да је баш од њега писац позајмио наслов дјела „Рат и мир“. Овај роман изузетне вриједности је познат по обимности, мноштву ликова којих има петсто осамдесет и интригантном заплету, због којег не желимо да станемо са

читањем и права је штета што у школској лектури више нема дјела „Јадници“ и „Рат и мир“. Тек кад је читалачка публика помислила да је Толстој са овим дјелом надмашио себе, он је то урадио поново, објавивши, свима добро познату „Ану Карењину“. Толстој је првобитно имао у плану да пише о Петру Великом и проводио је сате у библиотекама припремајући материјал, али је одустао од те идеје и одлучио да ће тематика новог романа да се базира на савременом животу московских и петроградских аристократа. Реченица: „Све срећне породице личе једна на другу, свака несрећна породица, несрећна је на свој начин,“ једна је од најцитиранијих када је ријеч о љубави, браку, породици. Можда ће вас шокирати да је, иако су ова два дјела благо ризнице Толстојевог цјелокупног стварања, писац оба романа касније одбацио, јер је сматрао да не говоре о истинској реалности. Но, вриједи поменути и многа друга дјела. „Козаци“ је роман у којем се преплићу козачка историја половине 19. вијека и романтична прича московског племића и сељанке. Овдје се писац још једном поистовјећује са главним ликом, Димитријем Андрејевичем који је, попут Толстоја, син богатог земљопосједника чији су родитељи преминули у раном дјетињству. „Смрт Ивана Иљича“ и „Васкрсење“ су дјела у којима показује свој оштар став и критикује лицемјерје цркве и

закона. Због тога је изопштен из Руске православне цркве и сахрањен без опела, док је други руски великан - Достојевски, сахрањен уз почаст.

Толстој је једне зимске ноћи напустио кућу, а пронађен је мртав 20. новембра 1910. године на жељезничкој станици у Астапову. Неки историчари тврде да је покушавао да побјегне од женине љубоморе. Неколико дана прије тога често је говорио и писао о смрти. Љекари су покушавали да му спасу живот дајући му морфијум и камфор, али није било учинка. Његова смрт је била несрећна, али и симболична, јер је страдао на истом мјесту као и главна јунакиња Ана Карењина. То је био трагичан догађај који је погодио руске сељаке за које се везао. Хиљаде њих га је испратило на починак.

Од Толстојевог смрти прошло је сто десет година, а данас, по једној анкети која је спроведена међу сто двадесет пет британских и америчких писаца, проглашен је за најбољег писца у посљедњих двјесто година. Лав Николајевич Толстој се слободно може назвати једном од најутицајнијих особа у историји књижевности. Заувјек ће остати као примјер и инспирација наредним генерацијама, а његова дјела никада неће напустити полице свјетских библиотека.

Анђела Вучетић, III

„Поново се догодило то ријетко чудо писања – једно људско биће створено је из пера, хартије и мастила“, ријечи су чувеног америчког писца Џерома Дејвида Селинџера. Џером Дејвид Селинџер, генијални стваралац XX и почетка XXI вијека, рођен је у Њујорку 1. јануара 1919, а преминуо је у Њу Хемпширу 27. јануара 2010. године.

Све што је објавио може се одштампати у једној, али вриједној књизи од петсто страница, у којој је оставио своје име дубоко урезано у срце младе Америке. Нема писца са мањим опусом који је у толикој мјери био предмет анализа и студија, као и огромног броја чланака објављених, како у Америци, тако и у

читавом свијету. За читалачку публику младих, Селинџер је творац визија које су у највећој мјери препуне њихових најскровитијих судбина, истинама нашег свијета. Он кроз своја дјела изражава њихова најдубља надања, страховања и жеље.

Селинџеров углед почива на роману „Ловац у житу“ и збиркама „Френи и Зуи“, „Подигните високо греду, тесари“, „Симор: Увод“ и „За Есме“.

„Ако Вас стварно занима све ово, вјероватно ћете прво хтјети да сазнате гдје сам рођен и какво је било моје безвезно дјетињство“, почетне су ријечи Селинџеровог најпознатијег романа „Ловац у житу“, објављеног 1951. године. Након неколико година, овај роман постао је бестселер, а наратор и главни јунак, Холден Колфилд, тинејџер који је искључен из школе, постаје најпознатији амерички књижевни мангуп, послје Хаклбери Фина. Са свим својим циничним, жаргонским тоном, али и отуђеним осјећајем за морал и неповјерењем према свијету одраслих, овај роман убрзо је стекао култни статус, посебно међу младима. Тако је некада читање романа

„Ловац у житу“ представљало кључну степену у одрастању.

Селинџер је такође усавршио велику вјештину књижевне ироније. Ријетко да је у историји књижевности неколико приповједака изазвало толико расправа, оспоравања и мистификација, попут Селинџерових.

Читањем невјероватних, поучних Селинџерових романа, можемо примјетити да су сви млади помућени и збуњени, а њихова осјетљивост је у сукобу са празним и материјалистичким свијетом одраслих.

Овај велики романописац и приповједач био је учесник Другог свјетског рата. Учествовао је у разним биткама, чак и у инвазији на Нормандију. Добитник је пет одликовања и непрекидно је писао, свуда носећи писаћу машину. Писао је чак и у рововима.

Читајући Селинџерова дјела, схватала сам појам младог човјека, али још више драматично разоткривање наших живота у којима више нема мјеста за идеале. У којима живот и јесте игра. Игра која се игра у складу са правилима.

Нина Радосовић, IVту

„Ловац у житу“ - корак ка одрастању

120 година од смрти Жака Превера

Жак Превер био је један од најистакнутијих пјесника двадесетог вијека. Осим што је писао пјесме, писао је и драмске сценарије.

Рођен је 4. фебруара 1900. године у Нејилу на Сени, у предграђу Париза, од оца Андреа и мајке Сизане Превер. Због финансијских потешкоћа породица се сели у Тулон, па се опет враћа у Париз. Стална пресељења, промјене школа, оскудица и Први свјетски рат, утичу на Преверово школовање, те га он заувјек напушта и од своје петнаесте године почиње да се бави разним физичким и канцеларијским пословима.

Војску је служио у Линевилу у Лорени, гдје упознаје Иву Тангија, будућег сликара надреализма, и у Цариграду, гдје упознаје Марсела Дијамера. По повратку у Париз, ова три пријатеља становаће заједно.

Прекретницу у његовом животу представља 1925. година. Тада Превер и његова два најбоља пријатеља одлучују да се прикључе надреалистичком покрету и исте године жени Симон Дијен.

Од 1930. године, заједно са млађим братом, филмским режисером Пјером Превером, радио је на реализацији

неколико филмова, као глумац, асистент и сценариста. Такође, почео је да пише и за кабаре, кафе - театре и авангардне позоришне трупе: краће драме, монологе, хорске рецитале и шансоне.

Одметник и сањар, Превер у својој хуманистички ангажованој лирици казује о животу и његовим различитим аспектима. Својеврстан моралиста и критичар друштва, Превер указује на човјекову срећу која је често угрожена. Назван је и „пјесником Париза“.

Годинама је писао пјесме на комадићима папира, не помишљајући да их сабере у књигу. Прву збирку пјесама „Ријечи“ објавио је тек 1945, и постигла је огроман успјех. Касније је написао и остале: „Приче“, „Друге приче“, „Велики прољећни бал“, „Чари Лондона“, „Представа“, „Киша и лијепо вријеме“ и многе друге. Најзначајнији комади су му: „Врата ноћи“, „Дјеца раја“, „Тијесна врата“, „Ноћни посјетиоци“, „Љубавници из Вероне“, „Дан се рађа“, „Вечерњи посјетиоци“, „Ствар је свршена“.

Жак Превер је умро 1977. године, радећи на посљедњој сцени једног филма у којем је и сам учествовао. Филм је приказан три године касније, у знак сјећања на великог пјесника и критичара друштва.

Јована Сијерковић, IVб

Романтичар Лаза Костић

Живот је као пјесма, несхватљива за оног ко не умије да јој се препусти, а емотивна и страствена за оног ко може. Лаза Костић је неко ко је умио ријечима да освоји човјека тако да пронађемо уточиште, препустимо се мислима и нађемо дјелић себе. Рођен је у Ковиљу код Новог Сада, 12. фебруара 1841, а преминуо 26. новембра 1910. године у Бечу. Као примјер склада на пољу пјесништва, новинарства, те као естетичар и мислилац, за собом је оставио невјероватна дјела која су читале и читаће многе генерације. Може се рећи да су његова остварења пркосила стварности тога времена, па је својим одијевањем, ставовима, поезијом и критиком, доказао да не треба играти како вријеме каже, већ како осјећамо и видимо себе у њему.

Његов живот проткан је авантуром, оном неухватљивом и непредвидивом, оном коју само велики могу преточити у ријечи и дјела. Похађао је гимназију у Новом Саду, Панчеву и Будиму, затим је докторирао на Универзитету у Пешти. Почео је стварати у периоду романтизма, поред Змаја, Јакшића и других врло истакнутих писаца. Написао је сто педесет лирских и двадесетак епских пјесама, балада и романи. Читаоци су могли осјетити нес-

бичну љубав и страст којом одишу његова остварења. Костића је покретала љубав, љубав према дјевојци Ленки Дунђерски и љубав према књижи, што је срчило и створило његово најпознатије дјело „Santa Maria della Salute”. Та пјесма је симбол онога што је пјесник у себи носио пуних четрнаест година, настојећи да спозна у њој себе, своје страхове, надања и поступке. Љубав се родила 1891, када је нашао уточиште на имању породице Дунђерски и када га је тамо заплијенила шармантна љепотица која је, упркос томе што је била чак тридесет година млађа од њега, освојила његово срце и пружила му најљепше дане у животу, дане вјечне љубави и поезије, дане када је могао да се препусти надању писања и када је схватио да нема граница које могу помјерити човјекова осјећања. Испреплетан буром емоција, разапет између моралног и емоционалног, донио је одлуку да напише писмо Николи Тесли у коме ће описати Ленку која је испуњавала све услове идеалне супруге великог научника. План није успио јер је Ленка жељела само њега, те он, не знајући како да се избори са таласом жудње, патње и страха, бјежи у манастир Крушедол.

Затим се жени Сомборком Јулијаном Паланачки. Два мјесеца након вјенчања, Ленка Дунђерски је трагично преминула. Њена смрт је остала тајна, а Лаза је за два мјесеца сазнао током брачног путовања, у Венецији. Отишао је у цркву Госпе од Спаса (Santa Maria della Salute) и под окриљем њене љепоте дуго је прећуткивао оно што се у њему борило. Непосредно након тога је почео да пише најљепше стихове опроштајне љубавне пјесме код нас, као огледала његовог живота и спомена на оно што се крило у његовом срцу. Када сам прочитала пјесму, закључила сам да Ленкина смрт није окончала њихову љубав. Љубав је наставила да живи и живјеће све док има оних који вјерују у њу. Као резултат свега, потекли су Лазини стихови и ово велико књижевно остварење, али и серија редицељета Здравка Шотре у којој су и кадрови снимани у нашем граду.

Смисао живота није да живимо вјечно, већ да направимо нешто што ће живјети вјечно! Љубав је често мотивација, узрок и повод да урадимо много доброг, инспирација и тема најљепших дјела, као и главни покретач свега у животу. Костић је дочарао шта значи вољети и бити вољен, а на нама је да спознамо праве вриједности онога што је написано.

Сара Ковачевић, IIIа

Лаза Костић и Ленка Дунђерски

Ленку је упознао још док је била дјевојчица. Био је велики пријатељ њених родитеља, најбогатијих српских добротвора. За вријеме његовог боравка у Црној Гори, није виђао Ленку. Када се вратио, затекао је лијепу дјевојку која је тада имала двадесет и једну годину. За вријеме његовог одсуства, она је завршила школу, путовала, свирала клавир, сви су причали о њеном анђеоском гласу. Освојила је Лазу Костића. Постојала је разлика у годинама као главна препрека међу њима. Дио дневника Ленкиног, отворено говори о препрекама које су гушиле Костића. На њено питање зашто се не би удала за њега, пјесник одговара: „Ја сам стар и недостојан Вас.”

Да би побјегао од својих осјећања, одлази у манастир Крушедол. У манастиру, гдје је

остао четири године, пише прву пјесму посвећену Ленки – „Госпођици Л.Д.” У њој се јасно види пјесниково осјећање недостојности да буде просац савршене љепоте. Лаза прави посљедњи очајнички корак. Жени се Јулијаном Паланачки, својом вјереницом, која га је вјерно чекала дванаест година. Кум на вјенчању педесет четворогодишњем Лази био је Ленкин отац, Лазар Дунђерски.

На брачном путовању, у Венецији, Лазу затиче вијест о Ленкиној смрти. Према званичној верзији, умрла је од тифусне грознице у Бечу, а посљедњи редови забиљежени у њеном дневнику могу упутити и на сумњу да је млада жена сама себи прекинула муке. Скрхан болом, Костић утјеху проналази у цркви Госпе од Спаса – Santa Maria della Salute, а петнаест

година касније објављена је грандиозна пјесма с именом ове цркве у наслову.

Посљедњих дана пјесниковог живота, Ленка му је редовно била у сновима, чак је вјеровао и да будан чује њене кораке, о чему је водио дневник на француском језику. Цијели свој живот преточио је у пјесму са именом италијанске цркве у наслову, у којој је љубав основни принцип живота, појам сусрета њега и Ленке - и послје смрти.

Да умјетник и његова умјетност никада не умиру, говори нам чињеница да се и даље, послје сто десет година од смрти чувеног пјесника, сјећамо њега и уживамо у његовом стваралаштву.

Марија Глишић, IVту

100 година од рођења Чедо Вуковића

Постоји ли на свијету нешто љепше од истинског израза умјетности? Капљице мастила разливане по одвећ пожутјелој хартији. Хартији која крије нечије мудре мисли, њежна осјећања, скривене тајне и стрепње. А у том стваралачком кругу, своје мјесто нашао је један од горостаса црногорске књижевности XX и XXI вијека - Чедо Вуковић.

Чедо Вуковић рођен је у селу Ђулићи крај Андријевице 28. септембра 1920, а преминуо је 8. априла 2014, у Будви. Чувени писац и есејиста, одличан је примјер модерног црногорског стваралаштва, користећи свој посебни стил промјенљивости, непредвидивости и специфичности. Уколико пажљиво читамо његова дјела, можемо и сами примјетити колико писац несебично и непрорачуно оставља комадиће свог бића у свакој ријечи коју нам је подарио.

Тако и у тешкој тематици из ратног периода, он нам открива наличје рата, тражећи у људима њихову љепшу страну. Више од вјере у човјека, он је истицао вјеру у човјечанство, оазе хуманости, усред непрегледне пустоши коју рат оставља у душама. Вуковић не уљепшава своје ликове, не користи се ружичастим бојама, нити компромисима који би изједначили борце, већ задржава само разлике у њиховим позицијама, јер ни борба није војничка, већ идеолошка. На тој основи он

гради своја вриједна умјетничка дјела.

„Црној Гори дугујем све, а враћам јој прегршт ријечи“ - један је од главних мотива овог горостасног ума. Због тога настају и његова најпознатија дјела, а у свом том опусу Вуковић непрекидно у себи носи неуљепшани, а истовремено и лијепи лик Црне Горе, с тим да је увијек био дубоко свјестан како свих наших врлина, тако и мана.

Своје прво дјело објављује 1948. године, поему за дјецу под насловом „Виторог“. Да је Вуковић био одличан познавалац, како одраслих, тако и дјеце, свједоче бројни романи, као што су: „Свемоћно око“, „Висине“, „Без реденика“ и „Тим Лавље срце“.

Овог књижевника покретали су сопствени студентски и постстудентски дани, који су били обиљежени Другим свјетским ратом, а и сам постаје учесник народноослободилачке борбе. Након тог периода почиње се бавити озбиљнијом тематиком.

Проучавајући сву доступну архивску грађу, расположиве историјске изворе, општу литературу и разна свједочења, Чедо Вуковић је у својим највећим достигнућима „Поруке“ и „Судилиште“, као нико прије њега, на потпуно нов и цјеловит начин освијетлио и рестаурирао атмосферу на крају XVIII и у првој половини XIX вијека. Имајући у виду историјску тежину и

дубину овог раздобља, мисију Петра I и Петра II Петровића Његоша, било би пожељно да свако прочита ове романи, јер се из њих може много новог и поучног сазнати, везано за цјелокупно наше постојање. Треба их читати како бисмо увијек потврђивали и откривали себе. Треба их читати како бисмо упознали све наше аутентичности, јер са њима постајемо себи ближи, а под овим небом и на овом тврдом и сивом камену сигурнији.

„Знаш ли путнице, на који ступаш праг? Ја сам град, саздан од камена и свјетлости,

Рођен прије себе – у миту Хелена старих.“

Ово су стихови које је Чедо Вуковић записао боравећи, у њему, посебно вољеном граду – Будви, у којој је провео тридесет година свог живота. Био је загладан у живописне пејзаже, у раскошне боје, у свјетлосне зраке, у топло и непрегледно море и вишемиленијумски цивилизацијски развој.

Вуковић је добитник бројних награда, међу којима су посебне: награда АВНОЈ-а за књижевност, Тринаестојулска награда, Змајева награда и награда Удружења књижевника Црне Горе.

Можемо бити поносни читајући велика дјела, која је овај писац и академик за собом оставио и по којима ће остати бесмртан, јединствен и оригиналан.

Нина Радосовић, IVту

90 година од рођења Борислава Пекића

Борислав Пекић рођен је 4. фебруара 1930. године у Подгорици. Сврстава се у ред најзначајнијих југословенских књижевника XX вијека. Био је драмски писац, романијер, филмски сценариста и академик. Живио је у Подгорици, Новом Бечеју, Мркоњић-Граду, Книну, Цетињу и Баваништу у Банату. У периоду од 1954. до 1958. године, студирао је експерименталну психологију на Филозофском факултету у Београду.

Пекићев први роман „Вријеме чуда“ (1965), изазвао је велико интересовање шире читалачке публике и добио је позитивне критике бројних књижевних критичара, што је значило и почетак успјешне каријере. Након свог првог романа, објавио је портрет „Ходочашће Арсенија Његована“ (1970), за који му је додијељена НИН - ова награда за роман године, док је за роман „Златно руно“ добио Његошеву награду, 1987. године. Награду „Милош Црњански“ добија 1989. године, за дјело аутобиографско-мемоарског карактера „Године које су појели скакавци“, у којем је описао године проведене у затвору.

Поред наведених, његова позната дјела су и: „Бјеснило“, „Како упокојити вампира“, „Одбрана и посљедњи дани“, „Атлантида“, као и многа друга дјела.

Кроз своја дјела волио је да објашњава све што се човјеку дешава, па је често писао о срећи и несрећи. Његово схватање несреће ће сигурно многе научити како да је се клоне, а уколико се догоди, како да је прихвати: „Оно што мора да буде није несрећа. Несрећа је само оно што не мора бити, а ипак се догоди. Несрећу увек изазивају људи. Природа влада оним што мора бити.“

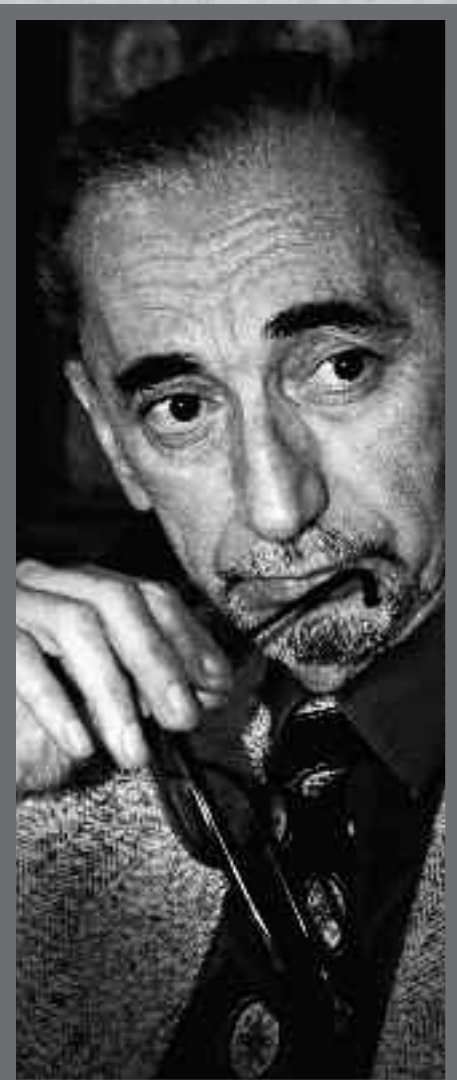
За разлику од многих, будућност је видио у једном другачијем свијетлу и стављао је на прво мјесто: „Треба гледати право. Јер да се хтело гледати иза себе, добили бисмо очи на потиљку. Треба љубити земљу деце своје, а не дедова својих. Јер част неће зависити од тога одакле долазимо него куда идемо.“

Чињеница је да је његово дјело настајало у простору између стварности и фантастике, јаве и сна који нам се неријетко чини стварнијим од стварности коју живимо. Тако то бива код великих писаца, његова ријеч је била сјенка мисли, мисао сјенка идеје, а идеју је обасјавала свјетлост која није од овог свијета. Да писци и умјетници уопште, најбоље виде ствари онда када оне не постоје, већ су само плод њихове маште и имагинације, најбоље је описао реченицом: „Да нема стварности, како би се о њој дубоко и тачно писало!“

Борислав Пекић преминуо је 2. јула 1992. године у Лондону, а сахрањен је у Алеји заслужних грађана у Београду. Бригу о публиковању његових рукописа, како објављених, тако и оних из заоставштине, преузеле су његова супруга Љиљана Пекић и ћерка Александра Пекић.

Кажу да великани умиру два пута. Једном када оду са овог свијета, а други пут када их заборавимо. Са сигурношћу се може рећи да ће се дјело Борислава Пекића памтити заувјек, јер на великане попут њега заборав не пада.

Марија Пејовић, IVту

U kalendaru kulturnih dešavanja jugoistočne Evrope, centralno mjesto krajem oktobra, već decenijama pripada Međunarodnom beogradskom sajmu knjige. Ova regionalno najveća manifestacija posvećena knjizi, bavi se promocijom književnog stvaralaštva i obrazovanja, kulturnom razmjenom sa inostranstvom i pokretanjem aktuelnih književnih i društvenih pitanja.

Neformalno poznat kao praznik knjige, Sajam knjige svake godine ugosti najznačajnije pisce sa ovih prostora i brojne inostrane pisce i izdavače, koji predstavljaju svoja stara izdanja i aktuelna ostvarenja.

Svaka manifestacija iznova otvori nova pitanja, razmišljanja, sagledavanja i suočavanja modernog društva sa pitanjima etike i estetike te je i ovogodišnji, 64. Međunarodni beogradski sajam knjige, bio poprište čitaočevog duhovnog i intelektualnog preispitivanja. Održan je pod sloganom - „Pismo = glava”. Tradicionalno, profesori naše škole, posjećuju Sajam.

Konačno je dodijeljena i Nobelova nagrada za književnost za 2018. godinu, koja je prošle godine odložena zbog skandala u Nobelovom

Kalendar književnih dešavanja

komitetu. Otišla je u ruke poljske književnice i psihologa Olge Tokarčuk („Pamtivek i druga doba”). Žiri zadužen za dodjelu prestižne nagrade opisao ju je kao „pisca zaokupljenog lokalnim životom... ali koji gleda na zemlju odozgo”.

Osim po svojim djelima, žanrovski veoma raznovrsnim, poznata je i po svom političkom i socijalnom aktivizmu. Olga Tokarčuk je postala tek 15. žena koja je laureat Nobelove nagrade za književnost. Prije nje su u tome uspjele: Selma Lagerlof (1909), Gracia Deleda (1926), Zigrid Undset (1928), Perl Bak (1938), Gabrijela Mistral (1945), Neli Saks (1966), Nadin Gordimer (1991), Toni Morison (1993), Vislava Šimborska (1996), Elfride Jelinek (2004), Doris Lesing (2007), Herta Miler (2009), Alis Munro (2013) i Svetlana Aleksijevič (2015).

S druge strane, nagradu je dobilo 114 muškaraca.

Istovremeno je dodijeljena i Nobelova na-

grada za 2019, njemačkom piscu Peteru Handkeu, koga smatraju, maestralnim analitičarem i kritičarem našeg doba (npr. djelo „Veliki pad”). Prva sajamska tribina „Pravda za Nobela”, bila je posvećena aktuelnim dobitnicima Nobelove nagrade za književnost, za prošlu i pretprošlu godinu, a govorili su, između ostalih: Muharem Bazdulj, Žarko Radaković, Nebojša Grujičić i Mirosljub Stojanović.

Postala je tradicija i posjeta Međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici, na koji idu i đaci i članovi Aktiva književnosti. Ovo je bio četrnaesti po redu Sajam, održan pod sloganom „Ne vjerujte svemu što pročitate na internetu”.

Sajam je do sada ugostio brojne poznate autore iz zemlje i svijeta, među kojima su Tarik Ali, Kazimiro de Brito, Stefano Beni, Aleksandra Poter, Federiko Moća, Rade Šerbedžija, Svetislav Basara, Aleksandar Gatalica, Klaudio Magris i mnogi drugi.

Bibliotekarka, Vesna Dragičević

KUTAK IZ BIBLIOTEKE

Naša sugrađanka Milica Berberović Stanković je školskoj biblioteci poklonila 230 knjiga (sabrana djela A.P. Čehova, R. Konstantinovića, Vuka Karadžića, Hegela, monografije čuvenih svjetskih muzeja). Knjige su poklonili i profesori: Seška Bogdanović Vojvodić, Sanja Ateljević, Momir Dragičević, Mare Vujinović i Milenko Živković.

Škola najljepše zahvaljuje!

Deseti jubilarni put, Međunarodni dan knjige i autorskih prava je obilježen literarnim konkursom, a dvadeset troje naših učenika je pisalo u prostorijama Gradske biblioteke i čitaonice, na dvije teme, inspirisane djelom putopisca i umjetnika Zulfikara Zuka Džumhura:

1) „Možda u Herceg Novom i ima loših ljudi, ali ja do sada nijednog takvog nijesam sreo”,

2) „Jedan albatros kružio je juče izgubljeno, možda je čak sa Sumatre doletio na obale ovog toplog mora”.

Stručni žiri: profesorice Ljiljana Karanović i Mare Vujinović i bibliotekarka Vesna Dragičević, prvu nagradu je dodijelio Tari Tomanović, učenici tadašnjeg IIIa (mentor prof. Mare Vujinović). Drugu nagradu ravnopravno su podijele

„Otvori knjigu, otvori svijet”

lile: Katarina Bigović, tadašnje IVE (mentor prof. Natalija Bulajić) i Marija Pejović tadašnje IIItu (mentor prof. Mare Vujinović), dok je treća nagrada pripala Mariji Dimić tadašnje IIIb, (mentor prof. Danijela Gudeljević). Pohvaljeni su i radovi učenika: Ane Petrić, tadašnje IIv, Teodore Španjević, IVft, Ksenije Vujadinović, IVE, Bojana Živkovića, tadašnje IIb i Milice Bošnjak, IIIft.

Nagrade - vrijedne knjige i po primjerak zbornika „Boka”, kao i besplatno ućlanjenje u Gradsku biblioteku, uručio je predstavnik te

ustanove, Miloš Radulović, na pjesničkoj večeri koja je održana u našoj školi. Pjesničko veče „Život u poeziji Lesa Ivanovića” sabrao je sjećanja i stihove na jednog od najpoznatijih pjesnika moderne crnogorske poezije, Aleksandra Lesa Ivanovića, liričara, istinskog boema kojega su tanane pjesničke niti, vezale za njegov krš.

Veče je osmislila profesorica Ljiljana Karanović sa svojim učenicima, uz tehničku podršku profesorice Vesne Banićević. Na pjesničkoj večeri su pročitani nagrađeni radovi.

Bibliotekarka, Vesna Dragičević

„Možda u Herceg Novom i ima loših ljudi, ali ja do sada nijednog takvog nijesam sreo“

1

Čovek uvek luta. Čovek želi da bude prihvaćen, shvaćen i poštovan, ali često ne ume sopstvenom biću pružiti niti prihvaćenost, niti razumevanje, ali ni poštovanje. Čovek uvek luta i putuje, pronalazi i gubi, ali uvek raste.

Prilikom napuštanja tople, majčinske utrobe mi predstavljamo samo malena, neoformljena bića, čiji vapaj za majčinskim zagrljajem i prvim korakom neprekidno zove. Odrastamo misleći da već tada znamo sve, a zatim nakon nekoliko godina, vidimo koliko stvari baš tada kada smo znali „sve“, nismo mogli ni zamisliti. „Homo ho-

mini lupus“, glasi jedna stara latinska poslovice. Vrlo je teško spoznati surovost sveta i ljudi. Danas je čoveku možda najteže da spozna svoju surovost prema sebi. Često čujem to da su vremena teška i da nam je celokupno društvo krivo za ustaljenje pogrešnih moralnih vrednosti. Zaboravljamo da su ova vremena naša i da smo mi društvo, to isto daleko, strano i latentno društvo u koje stalno upiremo prst krivice. No, čovek uvek luta. Gubi se i pronalazi, i do tople, vlažne zemlje prođe kroz mnoštvo sopstvenih, ali i međuljudskih ratova. Ova klupa je poprilično stabilna, iako se odavno počela obrušavati, ispila je sopstvene godove, i udubila svoj naslon. I more je danas stopljeno s nebom, i sve odiše mirom i tišinom. Često se pitam da li mi ikada, zaista, pronađemo sebe. Sećam se sebe prošle godine, za ovom istom klupom, na istom mulu, isto more i stari bor, i nekako se samo ja ne podudaram sa sobom od pre nekoliko stotina dana. Ne razumem zašto ljudi osuđuju „neukalupljene“ ljude. Ili ih samo ne shvataju... Ne prihvataju njihov hod, glas, kako izgovaraju reči ili pišu slova, kojom brzinom prekrste ruke ili kako zvuče njihova imena na nepcima tih osoba. I eto, onda čovek luta i pronalazi, ali i stvara nemire u sopstvenim kosmosima duše. Ko je tu kriv, i u kome je problem? Normalno je da se to zapita. Mada, krivica je relativan, a često i nepostojan pojam, ali ko to zaista u tim trenucima shvata. More se utopilo u, sad već, crnilo neba i hladan vazduh počinje da tuče obraze, ali se meni i dalje ostaje ovde. Spokoj. Svima nama treba samo spokoj. Da sednemo sami i budemo srećni, jer imamo sebe, ne samo jer imamo druge. I neće ljudi uvek razumeti niti nečiji hod, priču, pokrete, ni brzinu kojom prekrste ruke. Odbaciće ih, odgurnuti zbog toga. Neće uvek svi biti spremni da nam pruže ruku ili čašu bliskosti i razumevanja. Ne možemo se uvek svima dopasti, niti će nam svi ljudi uvek darovati samo sreću. Nije sreća sve što čovek živi, jer čovek luta. Čovek besomučno luta i sanja, traga i brine, pronalazi i gubi, i sve tako do tople, vlažne zemlje. I to je u redu. Sve je to u redu. Samo dok je u nama sreća, mi ćemo lako pronalaziti druge sreće. One će se preplitati, a iz njihove suptilne ljubavi rađaće se još sreća, i mi ćemo rasti sa njima.

Verovatno će odneti ovu klupu do aprila sledeće godine ili će je more do kraja ščepati u svoja bedra. Bor će biti tu, a i to stapanje mora i neba. Verujem, ja ću opet doći na ovo mesto i biću nešto više nego „ja“ danas. U tome je lepota života.

Tara Tomanović, IIIa (sada IVa)

Ponekad odlutam, nekako snažno, i dok tonem u misli svoje, shvatih, u tebi se krije nešto važno, u tebi su moje domovinske boje.

Grade moj, divim ti se svakog dana i za tebe me sve veže, dobrota ljudi tobom obasjana, u sjenci primorske mreže.

A ljudi, ljudi su sorta čudna i rijetki su oni koji će pružiti ruku, onda kada te neostvareni snovi dotuku, onda kada je u tebi samo tuga budna.

Upravo takve ja upoznah u tebi, oni su kao brod koji zna kuda plovi. Odrastam tu i obećavam sebi, uvijek ću te pamtit, moj Herceg Novi.

I priznajem, plašim se loših ljudi, jer, nije lako kada ti neko samo sudi. Oni nikad neće znati za one prave riječi, nikad neće znati da dobrota liječi.

I možda takvih ima u tebi, onih koji pripadaju samo sebi. Ali, ti si za njih kao svjetionik u tami, onda kada sa svojim mislima ostanu sami.

Opet te posmatram, kao more krajem ljeta. I znam, u tebi je sve dobro ovog svijeta. Hvala ti što mi daješ nadu, da loših ljudi nema u tebi, mom rodnom gradu.

Nadam se da ih ovdje sresti ni neću, jer u tebi pronađoh samo istinsku sreću. U tebi su sve moje želje i snovi, uvijek ćeš ostati u mom srcu, Herceg Novi.

Marija Pejović, IIItu (sada IVtu)

3

„Један албатрос кружио је јуче изгубљено... Можда је чак са Суматре долетио на обале овог топлог мора“

Ја сам слободан, слободан да мислим и волим како желим, слободан да летим у висине и гледам своје бриге и патњу на земљи као мале ствари.

Не ломи ми крила камењем што бацаш, не везуј ме канапима што су ти дати, не затварај ме у кавез јер моју душу не могу нахранити твоје лажи. Насмиј се и наругај мојим крилима ра-

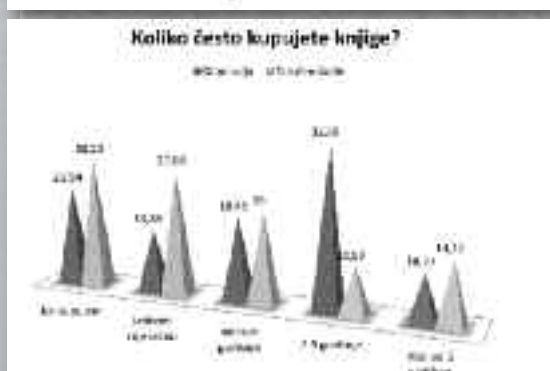
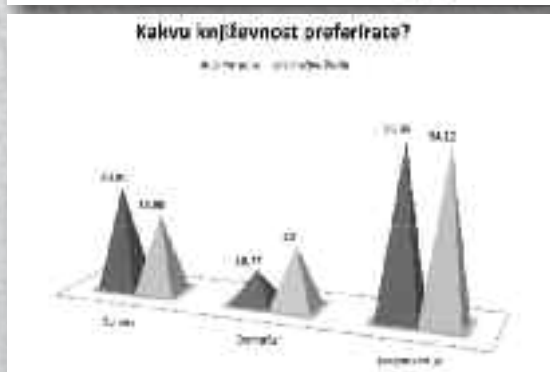
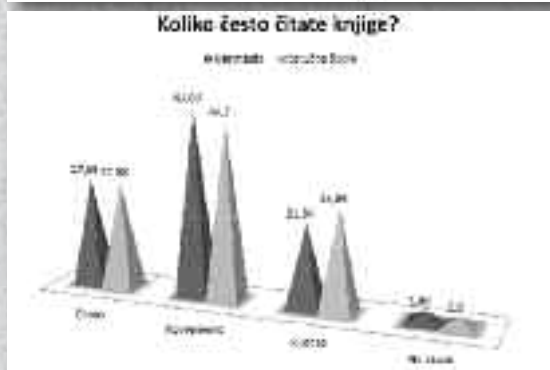
њеним, али ја ћу ти свеједно неколико савјета дати: наслони се преко те барке којом бескрајним морем пловиш, у свој одраз се загледај, сам себе погледај и своја крила нађи. Не плаши се пада, већ храбро полети. Не плаши се већих птица и не застрашуј оне мање. Свој пут одабери, незнанца љубазно поздрави и искрено се са сапутником својим дружи. И лети, спознај љепоту нову и своје уточиште нађи. Па једног дана и другогме на његова

крила укажи и на лет га пошаљи. Поздрави ме преко њега јер ја ћу увијек вољети ове висине. За мене је свако ново јутро један нови лет, једно ново сјећање и једна нова прича.

Ја сам слободан док мислим, стварај и волим. Ја тада највише летим. Па нека ме вјетар својим дахом гура и нека ми облаци пространи поглед заклањају јер то чини моје бриге и патње непостојаним.

Марија Димић, IIIб (сада IVб)

Odgovore na pitanja koliko naši učenici posjećuju školsku biblioteku, koliko čitaju knjige, da li su učlanjeni u školsku biblioteku, koji žanr knjiga preferiraju i koliko često kupuju knjige, možete vidjeti u grafikonima.

Zanimljiv podatak je da postoje po dva učenika iz gimnazije i iz stručnih škola koji ne posjećuju školsku biblioteku, nisu članovi Gradske biblioteke i uopšte ne čitaju knjige. U procentima, to je na nivou škole 1,3% od ukupnog broja ispitanih, odnosno za gimnaziju 3,07%, a za stručne škole 2,35%.

Što se tiče školske lektire, učenicima se najviše dopada djelo „Lovac u žitu“ (devetoro anketiranih), zatim „Ana Karenjina“ (sedmero anketiranih) i „Čiča Gorio“ (šestoro anketiranih). Osim školske lektire, književna djela koja ostavljaju najjači utisak na anketirane su: „Mi djeca sa stanice Zoo“, zatim „Hari Poter“, pa „Čovjek po imenu Uve“.

Anketu je sprovedla bibliotekarka Vesna Dragičević, obradila profesorica Nataša Bulatović sa učenicima IVE: Jelenom Ninković, Marijom Ratković, Kristinom Perović, Ivanom Đilović, Monikom Novaković i Ivanom Kovačević, uz tehničku podršku profesorice Valerije Koprivice.

Novska mimoza

*Gospođa-dama u žutom kaputu
u gotovo svakom dvorištu stoji;
tradicija to je u Herceg Novom,
kao da posjetioce grada broji.*

*Oboji zimu u žutu boju,
cijelom gradu pečat daje;
tako je bilo od davnina,
tradicija to je - zato i traje.*

*Kada kažemo Herceg Novi -
pomislimo na mimozu, sunce, skaline.
To je ono po čemu se prepoznajemo,
što nas je diglo u visine.*

*I u vrijeme dok priroda spava,
dok vjetar ljulja polugole grane,
mimoza nježnim cvijetom krasi
u godini najhladnije dane.*

*A izgleda nježna i krhka
dok je šiba vjetar i hladna zima,
a ustvari je jaka poput ratnika,
ojačala je primorska klima.*

*Kvrgave grane pod teretom cvijeta
savile se poput ruku majke
koja grli svoje čedo
dok mu pred spavanje čita bajke.*

*Žutom cvijetu, simbolu Herceg Novog,
podjednako se domaći i gosti dive;
o njoj se pjeva, o njoj se piše
jer uljepšava dane zimske - sive.*

Ivana Đilović, IVE

Novska

Prosvjetiteljstvo

Suludo je izraziti
u ovoj rijeci tmine-
želje i ideje,
meke poput gline.

Samo one obrađene
čvrste, budu lijepe,
ali teško za ljude
pred plamenom slijepe.

Pusti mudrost neka dođe,
pusti da svjetlost obasja ti put,
dozvoli nebu ovozemaljskom
da Tvorac ne bude ljut.

Vojislav Vukotić, IIIa

Tuga

Mladi smo mi za tugu.
Za ovo vrijeme.

Kao da nikada nećemo
ugledati dugu,
izgledamo kao emotvci,
a u stvari stijene.

Tužni za ovaj vijek,
lako lomljivi,
tužni za ovaj čudni svijet,
koji svašta doživi.

U mislima tmina,
duša se grči,
kao da razloga ima,
da nas nešto muči.

Misliš da sve to predugo traje,
a ti uopšte ne znaš
tuga šta je.

Milana Smiljanić, IIIgr

WABI SABI

Moje tijelo je krhko, lomljivo,
Nesrazmjerno proporcionalno.
Ono zahtijeva poseban oprez,
Njegu i upotrebu.

Moja koža ima reljef i žučkastu
Nijansu.

Moje krivulje tijela me čine
Vretenom, iako su više prave
Nego oble.

Moje misli su nerazmrsivo
Klupko.

Dok su riječi iz mojih usta
Bučni zvuci oštećenog instrumenta,
Pronalazim sebe u miru i
Prihvatanju takve ljepote, nečeg,
naizgled oštećenog,
I dalje za ljubav funkcionalnog

Milica Bošnjak, IVft

Ja sam

Ja sam Nesreća.

Moje prezime
ne može biti Sreća.

Ja sam Nespokoj,
ne mogu živjeti u Miru.

Ja sam Ludilo,
ne idem uz Normalu.

Ja sam Davanje,
ne trpim Otimanje.

Ja sam Ruža,
tražim Baštovana.

Ja sam Dijete,
tražim Prijatelja.

Ja sam Glas,
za Srce i Uvo.

Ja sam Pjesma,
za Oči i Dušu.

Ja sam Muzika,
Ples i Ritam.

Ja sam Tajna,
za Otkrivanje.

Ja sam samo Ti,
i sve što ne možeš razumjeti.

Milica Bošnjak, IVft

Bez naslova

Donio sam odluku,
vraćam se sebi.

Neću da me guta mrak
njihovih otrovnih neonskih svjetala.

Ispod mene teče a oko mene gori.
Vrela vatra i hladna voda.
Izješće im prazne tragove.

Ali kad prođe cinizam,
jednom, kad procvetaju tikve,
srešćemo se ti i ja.

Koža u međuvremenu nagomilava,
ali sudbina obećava.

Mia Antunović, IVtu

Loving bus

Dew on a leaf is so brightful today,
blue sky, clouds passing by,
feels like it's been so long,
And I still havent figured it out, oh
darling what is wrong ?

Im slowly falling like a rain,
as faster I fall, it hurts a lot more,
but my brother told me,
how to deal with a pain.

Refrain

Tell me what is wrong with me ?
Tell me what is wrong with us ?
I suerly missed the station,
for my lost loving bus.

Oh darling all my hopes are fading
away,
and our dreams are turning gray,
and our dreams are fading away
but even if they do,
look at the sky, it is always blue.

Now our life is like a guitar,
if you break one string, it will tune
down, if you break one string, our
dreams will be so far...away
so show me who you are,
and maybe we'll stick around

Make it out with our melody again,
tuning my guitar,
and removing your pain,
lie down on the ground,
up there is the sky so bright, so blue,
and you know that I will always love
you.

Refrain

Tell me what is wrong with me ?
Tell me what is wrong with us ?
I suerly missed the station,
and that was my last bus.

Oh darling all my hopes are fading
away,
and our dreams are turning gray,
and our dreams are slowly fading
away,
but even if they do,
look at the sky, it is always blue,
And our loving bus is once again filled
with fuel.

Dejan Vučinić, IIIu1

Od Iskre

6. april 2019.
Školsko takmičenje frizera

5. april 2019.
Takmičenje turističke škole

8. april 2019.
Promocija Pomorskog fakulteta

9. april 2019.
Posjeta Narodnom muzeju (Cetinje)

22. april 2019.
Obilježen Dan planete Zemlje

16. maj 2019.
Radionica „Moje vrijednosti i vrline”

17. maj 2019.
Kvadrila

25. maj 2019.
Defile

7. jun 2019.
Ministarstvo odbrane u posjeti

...između

do Iskre

28. septembar 2019.
Obilježen Svjetski dan turizma

26. septembar 2019.
„Kanada - društvo i nauka”

13. novembar 2019.
Takmičenje iz engleskog jezika

21. novembar 2019.
Obilježen Dan djeteta

11. februar 2020.
Predavanje „Sajber bezbjednost”

14. februar 2020.
Gost iz Evropskog Ekonomskog i Socijalnog
komiteta

16. februar 2020.
Izložba cvijeća

14. februar 2020.
Dan zaljubljenih

ostalog...

200 година од рођења војводе Мирка Петровића

Војвода Мирко Петровић је рођен 1820. године на Његушима. Био је црногорски војвода, дипломата, народни пјесник, старији брат књаза Данила, а отац краља Николе. Мирко Петровић је стекао славу након побједи над Турцима у бици на Граховцу 1858. године. Обављао је кључне војне, судске и дипломатске функције у Црној Гори.

Покретач је дипломатских односа са Бечом и Цариградом. Прве војне успјехе доживио је бранећи манастир Острог за вријеме напада Омер-паше Латаса. Са малом четом је одолио турској војсци после вишедневне опсаде. Од 1857. па све до своје смрти, Мирко Петровић-Његош је био предсједник Црногорског сената. После новог турског похода из правца Херцеговине додијељена му је главница црногорских трупа. Турске

снаге дочекао је на Граховцу и потукао их. Као награду за истакнуту храброст и такав подвиг, књаз Данило га је одликовао титулом Великог граховског војводе. Поред тога био је носилац Обилићеве медаље, Даниловог крста I, II и III реда и Споменице црногорско-турског рата 1858. године. На унутрашњем плану, његово оштро и немилосрдно дјеловање изазвало је многа незадовољства. Сматра се предводником херцеговачких устаника у 1863. години. Мирко Петровић је основао Заложницу црногорску, прву финансијску институцију у Црној Гори. Био је одличан пјевач уз гусле. Сва његова дјела објављена су у књизи „Јуначки споменик“. Умро је 1867. године на Цетињу.

Стефан Суботић и
Хаџи Лука Кривокапић, IIIБ

Црна Гора је проглашена краљевином 28. августа 1910. године, о педесетогодишњици владавине Николе I Петровића. Уприличена је велика свечаност на којој су присуствовале многе угледне, како домаће, тако и стране званице из још педесет земаља.

Краљевина Црна Гора је постојала осам година, до 1918. године, када је ушла у састав Краљевине СХС. Породица Петровић Његош је, проглашењем краљевине, добила статус краљевске династије.

Овај догађај је Црну Гору сврстао у врх европске дипломатије, а за Цетиње и краља Николу знала је читава Европа.

Стефан Суботић, IIIБ

110 година од проглашења Црне Горе за краљевину

ИСТОРИЈСКИ КУТАК

75 година од пада фашизма

Фашизам је саставни дио историје који је оставио велике посљедице на човјечанство. Да се овај покрет није догодио у XX вијеку, за вријеме Другог свјетског рата, да ли би наше друштво данас било овакво?

Људи често гријеше гледајући на фашизам из перспективе савременог човјека, јер времена се мијењају, али се нека људска размишљања не би требала битно мијењати. Фашизам је представљао етничку, расну и вјерску нетолеранцију и истицао моћ диктатора. За вријеме тог система на власти је само једна странка, а право на изношење сопственог мишљења и слобода штампе били су сузбијани зарад стриктно фашистичког погледа на друштво.

На простору Југославије, Априлски рат који је почео 1941, означио је почетак Другог свјетског рата код нас, а самим тим и снажно дјеловање фашизма. Комунистички устанак у Југославији је

имао пресудан утицај на наставак рата, који је донио и огромне жртве. Паду фашизма допринијела је Русија и савезници, као и велике жртве нашег народа.

Фашизам је највећи утицај имао у Њемачкој, која је држала концентрационе логоре на свом тлу, заједно са усташким покретом на југословенском простору за вријеме Другог свјетског рата. Концентрациони логори служили су за мучење и убијање живља одређене националне припадности, неистомишљеника, најчешће Јевреја. Највећи и најпознатији логори били су: Аушвиц, Белзец, Дахау, а нама је најпознатији Јасеновац, као језива слика ужаса.

Аушвиц и Белзец налазили су се на просторима Пољске, Дахау у Њемачкој, Јасеновац у Хрватској. Ослобођење Аушвица било је 27. јануара 1945. и у свијету се обиљежава као „Међународни дан сјећања на жртве холокауста“, док је Јасеновац ослобођен тек 2. маја 1945.

У цијелој Европи убијено је шест милиона Јевреја, а поред њих и стотине

хиљада Срба и Рома. Пад фашизма се и данас обиљежава 9. маја, односно на Дан капитулације Њемачке 1945. године, а убрзо након тога окончан је Други свјетски рат.

Прва бокелска бригада формирана је 5. октобра 1944, у селу Зупци, код Требиња. Представља борбу против фашизма и бори се за ослобођење од овог нацистичког покрета у Боки, Даниловграду, Подгорици, Мојковцу, Метохији. Борци који су храбро ступили у ову неправедну борбу, свјесни да је извјесно да ће се гинути, ипак су одлучили да свој живот ризикују остављајући нешто значајно за собом. Године 1944, 16. октобра, Други батаљон Прве бокелске бригаде ослободио је Игало и Суторину, онемогућавајући продор непријатеља из Херцег Новог према Грудима и нанијевши веће губитке.

Крајем прошле године обиљежено је 75 година од формирања Прве бокелске бригаде у дворани „Парк“. УБНОР Херцег Нови осмислио је академију на којој су учествовали и ученици наше школе.

Ања Пејовић и Гала Рашовић, IIIБ

Matica crnogorska - dodjela nagrada

U hercegnovskom Ogranku Matice crnogorske dodijeljene su nagrade za najbolje literarne, likovne i muzičke učeničke radove, u okviru konkursa koji se tradicionalno organizuje povodom obilježavanja Dana nezavisnosti Crne Gore – 21. maja.

Na konkursu „Nadmetanje kroz sliku, riječ i muziku“, koji je ove godine nosio naziv „Domovina“, mogli su učestvovati učenici iz svih crnogorskih škola.

Likovni radovi

Prvu nagradu osvojili su učenici: Tara Tomanović (fotografija), Ana Bilafer (akril na platnu) i Nemanja Đurić (crtež). Drugu nagradu osvojili su učenici: Stefan Pavlović (crtež), Milica Petrović (kombinovana tehnika) i Sara Novović (akril na platnu). Treću nagradu osvojili su: Jovana Sijerković (kombinovana tehnika), Anđela Bošković (kombinovana tehnika) i Milica Rilović (fotografija).

Učenicima je mentor profesorica Ksandra Popović.

Literarni rad

Treću nagradu osvojio je učenik Bojan Živković, a mentor je profesorica Mare Vujinović.

Domovina

*Tu će đed je sabljom bio
barjak sveti krvav bio,
hod'o Nikac od Rovina –
tu je moja domovina.*

*Gazile su razne horde
crnogorske staze gorde,
al' se puškom, oštrim mačem
sudaralo s osvajačem.*

*Padali su vitezovi
odsjecane mudre glave...
I otišle istorijom,
putem vječnosti i slave.*

*Tvrd si orah vazda bila
jedna „voćka čudnovata“.
Čuvamo te, Domovino,
od zavisti, zlobe, rata...*

Bojan Živković, sadašnje IIIb

Svečana akademija

Povodom 75 godina od oslobođenja Tivta, Herceg Novog, Kotora i Budve i 75 godina od formiranja Prve bokeljske brigade, priređena je svečana akademija u dvorani „Park“, 15. decembra 2019. godine, u organizaciji Udruženja boraca NOR-a i antifašista Herceg Novi, pod nazivom „Antifašizam juče, danas, sutra.“

Dio programa koji su izveli učenici naše škole osmislila je profesorica Mare Vujinović. Nastupile su recitatorke: Marija Pejović, IVtu, Anja Pejović, IIIa i Tara Tomanović, IVa.

Učenice su interpretirale „Himnu Prve bokeljske brigade“, „Titov naprijed“, Vladimira Nazora i „Boku“, Alekse Šantića. Ovim je naša škola, kao i Aktiv književnosti, ostvarila još jedanput saradnju sa lokalnom zajednicom i na lijep način iskazala svoju trajnu težnju ka anti-fašizmu.

MOJA BOKA

*Dok je umiva jutarnja rosa
i na nebu žuti cvijet rascvjetava,
svjetluca more kao vilina kosa
Boka se budi – više ne spava.*

*Poput ljepotice što čeka princa
okružena pažnjom oca i majke,
Boka je darovana prirodnom
ljepotom,
ljepotom koju poznaju samo
bajke.*

*U Boki najljepše sunce sija
i najljepše sviću zore,
cvijeće najljepše u Boki cvjeta
i krase balkone i prozore.*

*Da moć govora Boka ima,
čime bi se prvo pohvalila –
liticama što siju strah ili zalivom
od kojeg zastaje dah?*

*Jutro u Boki posebno sviće,
to zna svako razumno biće;
ne postoje riječi, muzika, ni boje,
opisi jednostavno ne postoje.*

*Vječna inspiracija za pjesnika,
za slikara neiscrpna tema.
Živjeti u Boki je privilegija,
ove ljepote na svijetu nigdje
nema.*

Ivana Đilović, IVe

Наш Дебатни клуб у пројектима Европске уније

Заједно са Канцеларијом за међународну сарадњу општине Херцег – Нови, Дебатни клуб наше школе под вођством професора Гојка Ђурђевића, учествовао је у више пројеката програма Европске Уније – „Европа за грађане“.

ACHIEVE

Пројекат је усмјерен ка развоју европског идентитета кроз бољу спознају заједничке историје, културе и духовног наслеђа градова југоисточне и централне Европе. Први локални догађај овог пројекта одржан је у нашој школи 6. новембра 2019. године, а састојао се из сљедећих активности: квиз, игре асоцијација, наградне игре о ЕУ, анкете, уручивања Омладинских картица и дебате на тему: „Овај Дом сматра да је ЕУ рјешење за проблеме савременог црногорског друштва“. Носиоци активности били су ученици: Катарина Лечић, IIIв, Анђела Вучетић, IIIа, Хаџи Лука Кривокапић, IIIб, Никола Радовић, IIIб и Сара Нововић, IVа.

Други догађај у оквиру истог пројекта

одржао се у Прагу од 19. до 22. фебруара 2020. године. На њему је учествовала Катарина Лечић и представила активности које су одржане у нашој школи.

KNOTS

Циљ пројекта је стварање одрживе платформе за размјену ставова и мишљења о савременим демократским вриједностима у ЕУ. На завршној конференцији пројекта која је одржана од 8. до 12. новембра 2019. године у Мађарској, општину Херцег – Нови су представљали одборник у градском парламенту Живко Крунић, професор Гојко Ђурђевић и ученик Никола Радовић, IIIб.

EYE

Пројекат подстиче младе да активно учествују у разматрању питања везаних за функционисање и будућност ЕУ. У оквиру овог пројекта организоваће се пет међународних омладинских фестивала. На првом фестивалу, у италијанском граду Порденоне, од 25. до 28. новембра 2019. године, учествовале су ученице Ана Марија Финжгар и Станка Мишељић, IVв, као и професор Гојко Ђурђевић, а у делегацији општине Херцег – Нови били су Иван Отовић и Наташа Таталовић. На другом фестивалу у Финској, од 17. до 20. фебруара 2020. године, учествовали су Сара Нововић, Немања Ђурић и Алексеј Ростовић, IVа, Ана Марија Финжгар и Станка Мишељић, IVв, као и професор Гојко Ђурђевић и Иван Отовић испред Канцеларије за међународну сарадњу општине Херцег – Нови.

EUISM

Пројекат окупља градове партнере из Њемачке, Шведске, Финске, Италије, Шпаније, Грчке, Кипра, Словеније, Хрватске, Румуније, Чешке, Мађарске, Литваније, Малте и Црне Горе. Циљ пројекта је боље повезивање градова, као и разматрање актуелних изазова са којима се сусреће Европа. Прва конференција у оквиру овог пројекта одржана је у Херцег – Новом од 17. до 21. јануара 2020. године. Дебатни клуб је био задужен за двије радионице у оквиру конференције. На првој смо радили јавну дебату на тему: „Овај Дом сматра да је ЕУ потребан сопствени Доналд Трамп“. Уз савремену технологију и крајње контраверзну тему, успјели смо да ангажујемо скоро све судионице конференције и добијемо похвале за наступ. Друга радионица је била на тему „Млади и ЕУ“. Приказали смо филм, који смо сами направили у којем су мишљења, жеље и очекивања од ЕУ дали млади људи из 10 држава ЕУ. Програм су „изнијели“ ученици: Сара Нововић, Немања Ђурић, Ана Марија Финжгар, Станка Мишељић, Анђела Вучетић, Катарина Лечић, Никола Радовић и Алексеј Ростовић, уз координацију професора Гојка Ђурђевића.

Надамо се наставку сарадње са Канцеларијом за међународну сарадњу општине Херцег – Нови и захваљујемо њеној руководитељки Симониди Кордић, на указаном повјерењу.

У име Дебатног клуба,
професор Гојко Ђурђевић

Дебатна турнеја (Бања Лука, Братислава, Загреб)

И прошле године, као и раније, чланови нашег школског Дебатног клуба нашли су се на већ познатом такмичењу у Братислави. Сара Нововић, Александра Аничић, Ана Марија Финжгар су, под менторством професора Гојка Ђурђевића, представљале школу на десетом јубиларном такмичењу „Bratislava Schools Debating Competition 2019.“

Од 4. до 10. априла, дебатовало се на разне теме, и са државама и вршњацима широм свијета. На такмичењу су учествовале 32 екипе, из: Чешке, Словачке, Мађарске, Румуније, Италије, Њемачке, Данске, САД-а, Турске, Црне Горе... Екипе су биле националне и школске, а учествовали су и студенти заједно са средњошколцима. Четвртфинале је екипи наше школе измакло за једну судијску одлуку, што је свакако успјех, с обзиром на конкуренцију. Дебатовало

се на сљедеће теме:

1. Овај Дом жали успон Кине од 1978. године;
2. Овај Дом би увео високе порезе на роботе;
3. Овај Дом подржава спонзоруше;
4. Овај Дом подржава дјечији рад у земљама у развоју.

Посебан поздрав би требало упутити и гимназијацима из Бања Луке и Загреба, са којима смо дебатовали прије и послије турнира у Братислави, кроз припрему и велико дружење пред такмичење.

Остајемо такође посебно захвални Општини Херцег – Нови за финансијску помоћ, која је и ове године омогућила нашој екипи да се такмичи.

Ана Марија Финжгар, IVв

Kao i свака иницијатива професора Гојка и ова је била крајње збуњујућа и препуна загонетки и неодговорених питања. Која је наша улога? Зашто треба да правимо презентације? Ко су, на крају, ти људи? Наравно, одговоре смо проналазили сами, али, како то иначе бива, завршило се авантуром.

Осамнаестог и деветнаестог фебруара смо требали да присуствујемо европском омладинском пројекту у Финској. Да би ствари биле занимљивије, допис смо добили дан раније, што се показало као једва довољно времена за припреме за оно што слиједи. Након три лета, четири аеродрома и довољно промијењених временских зона,

Прољеће у Лапонији

да се назовемо путницима кроз вријеме, стигли смо у мистични и нама приморцима крајње апсурдан градић, имена Калајоки. У том мјесту, близу арктичког круга, се одвија други по реду пројекат EYE организације (European youth empowerment), у коме су учествовали млади из шест држава, као и бројни студенти на размјени, те је тај мали град имао већу мултикултуралност од просјечне метрополе. Осим нас, ову манифестацију су похађали и Босанци, Литванци, Италијани, Грци и Финци. Од гостујућих који су се сами пријавили, ту су били Французи, Мађари и Шпанци, док смо за комуникацију користили енглески језик. Крајње утопијски. Осим нас шест ученика средње школе (Немања Ђурић, Алексеј Ростовић, Сара Нововић, Станка Мишељић, Ана Марија Финжгар и-дефинитивно - професор Гојко), друштво су нам правила два „општинара“ који заиста одступају од устављеног досадног погледа на политичаре, а не смијемо ни запоставити чињеницу да су они, на првом мјесту, заслужни за наш одлазак. Да се вратим у Финску. Након једва довољно сна прве ноћи, чекао нас је организован и у потпуности испуњен дан: предавања, презентације, интерактивни тимски квиз, у коме смо схватили да заправо знамо о Европи више од самих Евро-

пљана. Чудне су „апсолутно неопходне“ припреме за оно што нас је чекало сјутра. Након „одличне“ вечере, декорисане локалним специјалитетима грозног укуса, у ирском пабу, под покровитељством хиперактивног Ирца и прве ноћи одликоване квалитетним сном, упутили смо се у кућу претворену у музеј гдје смо LARP-овали. Радиле шта? То је била и наша прва реакција! Поједностављено, били смо учесници у аматерској представи препуној импровизације гдје се сценарио мијења како вријеме одмиче, а учесници су уједно и публика. Тема је, као и све, била - „европска“. Да будемо прецизнији - „Оснивање уније за слободну трговину угљем и жељезом“. Након ове необичне, али поучне и забавне активности, опустили смо се на једини прави, аутентични, фински начин. Сауна! Сљедећи дан је већ представљао почетак једне нове и неочекиване авантуре. Непланирани излет у Истанбул је дошао као одмор и награда нашем јадном чулу укуса, након безукусне нордијске кухиње. Градом мириса и боја смо завршили ово путовање, наизглед без краја, и остали да ишчекујемо септембар, када долази ред на нас да организујемо или бар да покушамо да поновимо слично искуство.

Немања Ђурић, IVA

BALMUN konferencija

Model Ujedinjenih nacija predstavlja simulaciju rada organa UN i nema takmičarski, već edukativni karakter. Učenci srednjih škola i studenti vježbaju diplomatske aktivnosti i pokušavaju da nađu načine za prevazilaženje svjetskih problema.

Prošlog aprila u Banja Luci, održana je sedma BALMUN konferencija. Našu školu predstavljali su učenici gimnazije i turističke škole: Nikola Radović, Ivana Bogosavljević, Marina Čuljković, Nemanja Đurić, Sara Novović i Mina Dojčinović. Oni su diskutovali o aktuelnim temama na polju svjetske politike, kao što su: „Legalizacija korišćenja embrionalnih stem ćelija“, „Eliminacija trgovine ljudima“, „Uticao globalizacije na razvoj država“, „Poboljšanje školskog sistema u Africi“. Na

konferenciji su učestvovalе i екипе из средњих школа у региону: Slovenije, Makedonije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Među učesnicima konferencije nije bilo konkurencije zato što smo svi imali zajednički cilj, a to је rješavanje problema i donošenje rezolucija. Organizacija konferencije је, kao i prethodnih godina, bila dobra i zahvalni smo organizatorima koji su se pobrinuli da, i pored cjelodnevnog rada, uveće organizuju zabavni program, sportsko veče i žurke. Ovakvi susreti doprinose međusobnom razumijevanju, ali i sklapanju novih prijateljstava među srednjoškolcima iz regiona.

Sara Novović i Mina Dojčinović, IVA

Konferencija MUN Sarajevo

Učenci naše škole učestvovali su od 26. do 29. septembra 2019. godine na konferenciji MUN Sarajevo (Model ujedinjenih nacija). Ovaj način učenja diplomatskih vještina i simulacija rada organa UN predstavlja najznačajniji format rada srednjoškolaca i studenata, a koji се odnosi na upoznavanje sa velikim svjetskim problemima i načinom prevazilaženja istih, kao i stavovima i drugačijim viđenjima različitih zemalja.

Ovaj format rada prepoznat је i od organa UN-a, a slične konferencije održavaju se u gotovo svim svjetskim prestonicama.

Naša škola је прва u Crnoj Gori počela, još prije sedam godina, sa angažovanjem učenika za ovakav sistem rada i učenja. Na

Sarajevskoj konferenciji učestvovali su: Milica Glušac, Marea Krivokapić i Viktor Voučko, IIB, u komitetu Svjetske zdravstvene organizacije. Odrađivane su teme: „Stav o vakcinaciji u svijetu“ i „Problem neuhranjenosti u svijetu“.

Na konferenciji је učestvovalo više od sto delegata iz više država. Pored rada u komitetima, učesnici su imali i zajednička druženja.

Učenci zahvaljuju Sekretarijatu za kulturu i obrazovanje, a posebno gospođi Ani Zambelić Pištalo, kao i Turističkoj organizaciji Herceg Novog, uz čiju pomoć su obezbijedena sredstva za učešće na konferenciji.

MUN sekcija

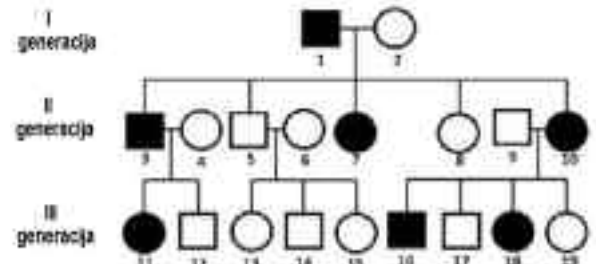
Rodoslovno (genealoško) stablo predstavlja shematski prikaz svih članova jedne porodice po generacijama i srodstvu. U genetici se koristi da bi se utvrdilo na koji način čovjek nasljeđuje neku osobinu. Konstruiše se tokom genetičkog savjetovanja kada se ispituje nasljednost oboljenja i modalitet nasljeđivanja, odnosno procjenjuje stopa rizika za ponovno ispoljavanje oboljenja. Dobro rodoslovno stablo treba da obuhvata veliki broj generacija i članova porodice, kao i preciznu anamnezu - porodičnu istoriju bolesti.

Pravi se po utvrđenim načelima. Krugovi predstavljaju žene, a kvadrati muškarce. Ženska osoba koja je nosilac anomalije označava se ispunjenim krugom, a muškarac - ispunjenim kvadratom. Roditelji su povezani horizontalnom linijom. Djeca se ucrtavaju ispod roditelja, prema redoslijedu rađanja i označavaju se brojevima od 1 pa nadalje. Braća i sestre (djeca) povezana su među sobom jednom horizontalnom linijom, a vertikalnom linijom su vezani za roditeljsku liniju. Jedan horizontalan niz osoba predstavlja jednu generaciju i označen je rimskim brojem. Najstarija generacija je označena brojem I.

Želeći da pokažemo kako se ovako ozbiljna analiza može savladati na kreativan način, na sljedeći zadatak odgovorili smo shodno svojim „čarobnim“ moćima.

U ovom grafikonu, pretpostavimo, da ispunjen krug ili kvadrat znači da imate čarobnu moć. Napišite priču za ovu porodicu sa stanovišta osobe broj 2 iz prve generacije. Obratite pažnju na sljedeće: Koliko djece imate? Imaju li svi čarobne moći? Koliko unučadi imate? Koliko njih ima čarobnu moć? Ako biste mogli odabrati bilo koju super moć, šta biste odabrali? Zašto?

Zanimljiva biologija - čarobni pedigre

U ovom grafikonu, pretpostavimo, da ispunjen krug ili kvadrat znači da imate čarobnu moć. Napišite priču za ovu porodicu sa stanovišta osobe broj 2 iz prve generacije. Obratite pažnju na sljedeće: Koliko djece imate? Imaju li svi čarobne moći? Koliko unučadi imate? Koliko njih ima čarobnu moć? Ako biste mogli odabrati bilo koju super moć, šta biste odabrali? Zašto?

Da, da, slobodno sjedite. Želite li čaja? Imam negdje indijski crni, svježe sa Cejlona! – Cejlona? Nije li to Šri Lanka danas? – Da, potpuno ste u pravu, ovo je zasigurno čaj sa Cejlona. Ne budite u čudu, objasniću Vam sve sada. Mlijeko? – Ne, hvala. Kao što možete pretpostaviti, ovdje sam zbog Vašeg supruga. Ili barem Vaše tvrdnje da on zaista postoji. – Ah da, tvrdnja. Bože, kako je to zanimljivo. Vidite, moj suprug i ja smo se upoznali dok smo još bili djeca, u šumi igrajući se viteza i princeze. U početku je sve bilo normalno, dok nije počeo da govori kako je on stvarno sin viteza. Svi smo to, naravno, smatrali izmišljotinom, ali je on bio upo-

ran. I ja sam mu povjerovala. Mnogi su smatrali da sam ja još gora od njega, ali mi smo znali istinu i to nam je bilo dovoljno. Sasvim. I eto, pogledajte me sada. Imamo petoro djece, srećne i zdrave i devetoro unučadi. Šta bih mogla da poželim više od toga. Gdje su oni sada, pitate?

Vidite, najstariji sin bi trebao upravo da dođe na ručak. Kako to mislite da on ne postoji? Ah da, pa ja Vam nisam rekla šta je toliko posebno kod mog dragog. Znae, on može da putuje kroz vrijeme.

Logično, mogu i naša djeca. Ne sva, ali ih to

Vrijeme je relativno, pa i ljubav

ne čini manje vrijednim u mojim očima. Znae, uvijek sam se trudila da volim ljude zbog njihove ličnosti, isključivo. Propratni efekat, neki bi rekli. Aha, evo ga! Kasni kao i uvijek. Želite li nam se pridružiti za stolom? Donio je divljač i desert iz stare Germanije, stvarno je gurmanska gozba. Ponovite, molim Vas. Kako da se naviknem na to da moji voljeni stalno bivaju brisani iz stranica istorije? To nije nikakav problem, zaboga. Jedina prava istorija je ona u koju Vi vjerujete, zar ne?

Nemanja Đurić, IVA

Grčki bogovi su stupali u brak sa drugim bogovima ili još češće sa običnim smrtnicima i prenosili božanske moći kroz generacije.

Ovo je priča o Heleni, o naizgled jednostavnoj ženi u pokrajini u Grčkoj, sa savim običnim životom, dok nije osvojila srce jednog od vrhovnih bogova. Zevs kao vladar Olimpa, birao je ljubavnice sa jednakim žarom među boginjama kao i među ženama iz roda smrtnika. Iako je stupio u brak sa Herom, on je nastavio da iskazuje ljubav Heleni. To je izluđivalo Heru koja je bila zakleti neprijatelj svih njegovih ljubavnica i nezakonitog potomstva. Pokušavala je da je ubije kao i sve ostale ljubavnice koje je imao u to vrijeme.

Kad god bi Zevs odlazio sa njom, gorska nimfa bi raznim pričama zagovarala njegovu ljubomornu ženu i tako joj onemogućavala da uhvati supruga u preljubi.

Sa Helenom je začeo petoro djece, od kojih su neki postali bogovi. Prvi je rođen Hermes, bog trgovine i lični glasnik Zevs, koji je sa smrtnicom Irinom imao dvoje djece: Tihu, boginju sreće i slučajnosti i Dositeja koji nije imao božanstveno oličenje. Od smrtne djece, Zevs je imao i sina Leonida i ćerku Simetru. Leonid je svoj život živio odvojeno od svoje braće i sestara, nastavivši život u Sparti sa Doris koja mu je rodila dvije ćerke i sina, takođe smrtnike. Simetra nije imala potomaka. Druga božanstveno rođena, bila je Atina, boginja mudrosti i zanata, koja je kao i Vesta bila devičanska boginja, živeći život ne pripadajući nijednom muškarcu. Zevs je neposredno pred rođenje Atine pokušao da spriječi porođaj iz straha da će ona biti jedan od potomaka koji će ga zbaciti sa prestola. Posljednja je rođena Litija, kao boginja porođaja. Ona je ljubav pronašla u smrtniku Aleksandru, trgovcu iz Troje. Potomstvo im je brojalo četvoro djece, dvoje bogova i dvoje smrtnika.

Od svih ljubavnica, Zevs je sa Helenom imao najbogatije potomstvo, koje je kroz svaku dalju generaciju donosilo bogove kao i smrtnike, koji su oblikovali istoriju.

Žarko Vujović, IVA

Magija života

Za moći svoga muža Orfeja saznala sam kada sam umrla. Zapravo, bolje je reći - kada me je on podigao iz mrtvih. Ko bi pomislio da je moguće posjedovati sposobnost oživljavanja?!

Još veće iznenađenje zateklo me je rođenjem našeg prvog djeteta, Dorijana - tada sam otkrila da su magične moći nasljedne. Naime, moje prvorodenče takođe u sebi nosi moć oživljavanja i pokazivalo je to odmalena, oživljavajući kućne biljke ili guštere i ptice koje bi naše mačke ulovile.

Naše drugo dijete Kleon, međutim, nikada nije ispoljilo ove moći. Nakon godinu dana od rođenja Kleona, na svijet je došla Artemida i pokazala se kao najmoćnija i najtalentovanija u porodici kada se radi o magiji. Svoj život je odmalena posvetila pomaganju drugima, i ničemu više. Njena mlađa sestra Kasandra, nasuprot Artemidi, nema ni trunke magije u sebi, iako je dugo pokušavala da nas ubijedi u suprotno. Naše najmlađe dijete, Ursula, takođe je magijski nadareno, samo što je ona našla praktičnu primjenu toga, naime, vlasnica je najuspješnije cvjećare u državi.

Sada sam dovoljno stara da već imam unučice i svakog dana sa radošću gledam kako se razvijaju. Od njih devetoro, samo troje je do sada ispoljilo magične moći. To su Kalisto, Asklepije i Hekata. Naravno, nikada ne bih svoju ljubav prema njima dijelila neravnomjerno zbog razlike u osobinama i talentima. Sve ih volim jednako i znam da će svi oni postati čarobni ljudi, nezvezano za urođene magične sposobnosti.

Sara Novović, IVA

Hegel

Vilhelm Fridrih Hegel, rođen prije 250 godina, 1770, je bio nemački filozof i važna figura nemačkog idealizma. Veoma je cenio filozofiju Platona, Aristotela, Dekarta, Spinoze, Kanta i Rusoa, i ideje Francuske revolucije. Smatra se posljednjim velikim metafizičarem. Umro je kao žrtva epidemije kolere, koja se širila Berlinom u leto i jesen 1831. godine.

Hegel je bio poslednji od glavnih predstavnika filozofskog pokreta poznatog pod imenom nemački idealizam, koji se razvio pred kraj 18. veka, uglavnom kao reakcija na filozofiju Imanuela Kanta. Kao i njegove kolege, Hegel je bio ubeden da Kantova filozofija ne predstavlja poslednju reč u filozofiji, pošto preko njenih principa nije bilo moguće zamisliti jednu „ujedinjenu teoriju stvarnosti“, što je bio krajnji cilj njegove filozofije. Za Hegela, kao i za njegove prethodnike, „ujedinjena teorija stvarnosti“ je ona koja je u stanju dati sistematska objašnjenja svih oblika stvarnosti, s polazištem u jednom principu ili subjektu. Te oblike stvarnosti ne čine samo solarni sistem, fizička tela i različiti tipovi organskog života, već takođe i fizički fenomeni, društveni i politički oblici organizacije, kao i umetničko stvaralaštvo i postignuća u kulturi. Hegel je verovao da je jedan od suštinskih zadataka filozofije sistematsko objašnjenje svih tih različitih fenomena s polazištem u jednom jedinom principu, odnosno uspostavljanje „ujedinjene teorije stvarnosti“. Smatrao je da ta teorija može dati prednost znanju umesto verovanju.

Po Hegelu, fundamentalni princip koji objašnjava sveukupnu stvarnost je razum. Razum nije neki kvalitet koji se pripisuje određenom subjektu, već suma ukupne stvarnosti. U skladu s ovim verovanjem, Hegel tvrdi da su razum i stvarnost jedno te isto: samo je razum stvaran i samo je o stvarnosti moguće razmišljati.

U njegovom učenju bitne su pretpostavke: da je spoznaja stvarnosti jedino moguća ako se prihvati da je o stvarnosti moguće razmišljati, pošto u suprotnom, ne bi bila dostupna čulima, kao i da je moguće spoznati jedino ono što je stvarno.

Iako Hegel razum smatra sumom sve stvarnosti, on predlaže da se razum shvati kao proces koji ima svoj krajnji cilj, a to je spoznaja razuma kroz samog sebe. Pošto je razum sveukupna stvarnost, cilj će se postići kada razum prepozna samoga sebe kao apsolutnu stvarnost. Shodno tome, zadatak filozofije je da da koherentnu

predstavu tog procesa, koji na kraju dovodi do samospoznaje razuma. Hegel je predstavio taj proces preko analogije sa modelom razvoja jednog organizma, koji se dešava u više slojeva. Hegel shvata živi organizam kao jedan entitet koji predstavlja uspešnu realizaciju plana, gde su sazdane sve njegove individualne karakteristike. Nazvao je taj plan „koncept jednog entiteta“, posmatrajući njegovu uspešnu realizaciju kroz razvojni proces, u kom svaka od njegovih individualnih karakteristika stiće spoznaju o stvarnosti. U skladu sa ovim pretpostavkama, Hegel razlikuje koncept razuma od procesa njegove uspešne realizacije.

U filozofskom sistemu koji je nazvao „Nauka o logici“, detaljno izlaže koncept razuma. U prvom delu tog sistema, raspravlja o više njegovih elemenata, postavljajući ih u jedan sistematski kontekst, dok je sam proces njegove realizacije predstavio u druga dva dela svog sistema, „Filozofija prirode“ i „Filozofija duha“. Osim svoje sistematske funkcije, koja se sastoji od predstavljanja razuma na hegelovski način, oba dela imaju jednu specifično materijalističku funkciju. U „Filozofiji prirode“, Hegel polazi od prostijih koncepata kao što su prostor, vreme i materija, da bi završio sa teorijom o životinjskom organizmu. „Filozofija duha“ se bavi različitim psihološkim, sociološkim i kulturnim oblicima stvarnosti. Karakterišu je pretpostavke o postojanju stvari kao što su istinske ili duhovne činjenice, koje ne smatra subjektivnim stanjima svesti, već nezavisnim stvarima sa objektivnom egzistencijom. Kao primere navodi državu, umetnost, religiju i istoriju.

Hegel je filozofiju shvatio kao traganje za apsolutom. Njegova filozofija je izložena u formi filozofskog sistema koji obuhvata tri strukturna dela u razvoju ideje: „Logiku“, „Filozofiju prirode“ i „Filozofiju duha“. Hegelov stav: „Sve što je stvarno umno je i sve što je umno stvarno je“, izražava njegovo osnovno polazište koje se najčešće označava panlogizmom, i predstavlja monističko shvatanje prema kom je svet logično i umno ustrojen.

Hegel opisuje svoje delo „kao pokušaj da filozofiju nauči govoriti nemačkim jezikom.“ To mu je uspelo.

Kako su u istoj godini rođeni i Betoven i Hegel, tako je Nemačka u kratkom roku, od 1827. do 1832. godine, izgubila Getea, Hegela i Betovena. Oni su stajali na kraju jedne epohe i bili su poslednji sjajni napor zlatnog vremena u Nemačkoj.

Valentina Jovanović, IVV

Čudni svijet

Sve je počelo u Kini, u gradu Pjongjang. Čule su se vijesti da se rodilo dijete koje je odavalo svjetlost. Od tog trenutka, širom svijeta otkrivene su takozvane „supermoći“. Vrijeme je prošlo a da tačan uzrok nije utvrđen. Sve što se zna je da se ove supermoći, koje u stvari predstavljaju genske mutacije, nasljeđuju kao i sve ostale karakteristike: boja očiju, kose, kože... Ubrzo je natprirodno postalo prirodno, a snovi su postali stvarnost. Svijetom su zavladali superljudi i oko osamdeset posto svjetske populacije ima neku posebnu, natprirodnu osobinu.

Ja nisam jedna od njih. Rođena sam kao osoba koju su nekada nazivali normalnom, a koju sada smatraju manje vrijednom od onih

koji posjeduju supermoć. Uprkos tome, hrabro sam nastavila sa životom, a sudbina je moj trud nagradila nevjerovatnom srećom. Upoznala sam ljubav svog života, koja je za mene najposebnija osoba na cijelom svijetu. Da, on je poseban, jer posjeduje moć „nulte gravitacije“. Ova moć mu dozvoljava da učini da predmeti i ljudi sa kojima dođe u kontakt – lebde. Mana ove supermoći je da postoji određena granica težine koju je moguće učiniti lebdećom, kao i činjenica da ako je previše korišćena za kratak period vremena, u korisniku dolazi do izuzetne mučnine.

Vrijeme je prošlo i postali smo roditelji petoro divne djece, od kojih je troje, sin i dvije ćerke, naslijedilo supermoć mog supruga. Ova osobina im je osigurala važan posao u građevini. Više nije bilo potrebno koristiti brojne bagere i dizalice, jer su im oni u tome većinom pomagali.

Sada imam šezdeset godina i postala sam baka devetoro unučadi. Od njih devet, samo troje ima supermoć. Izgleda da što više generacije odmiču, to slabi zastupljenost gena supermoći naše porodice. Unuk i unuka koji imaju naslijeđenu osobinu, ostali su u građevinskim poslovima da bi pomogli svojim sada već starijim i oslabljenim roditeljima. Međutim, jedna unuka se pokazala veoma posebnom. Ona želi da pomogne svijetu na drugi način. Njen san od malih nogu je da ne koristi svoju supermoć za neku praktičnu primjenu, već da je upotrebi u borbi protiv onih koji svoje supermoći koriste da bi iskorišćavali ljude koji ih ne posjeduju. Želi da ovaj čudni novi svijet učini mjestom u kojem se svaka različitost cijeni i vrednuje na isti način. Ona je neko ko svima nama uliva nadu. Ona je naš heroj!

Vuk Đorđević, IVa

Zanimljiva nauka

Naravno, ljekovito bilje i narodna medicina ne mogu riješiti svjetske zdravstvene probleme. Ali čak i sada, tretmani ljekovitim biljkama su jako popularni. Naslijedili smo znanje o ovim biljkama od naših predaka koji su pažljivo prikupljali iskustvena znanja o njima, a zatim ih vjekovima koristili prilikom liječenja mnogih bolesti. Ovo su neke od najčešće korišćenih ljekovitih biljaka u narodnoj medicini širom svijeta:

ALOE VERA

Ova biljka je bila poznata kao Ghrita Kumari (ona koja donosi hranu i dugovječnost) još prije 5000 godina u Indiji, gde se često koristila u ajurvedskoj medicini. Aloe vera sadrži više od 240 hranljivih i ljekovitih sastojaka! Među njima su vitamini (C, B1, B2, B3, B6, B9, B12, E i folna kiselina), minerali (magnezijum, mangan, cink, bakar, hrom, kalcijum, kalijum i gvožđe), antioksidansi, aminokiseline, enzimi, antrakinini, lignini, saponini, steroli...

Aloe vera smanjuje upale i povećava apsorpciju hranljivih materija. Ona poboljšava rad jetre, reguliše i snižava nivo šećera u krvi, jača srčani mišić, snižava holesterol i krvni pritisak i stimuliše imuni sistem. Kao dodatna terapija, smanjuje štetne nus-pojave hemo i radio-terapije. Ona ublažava simptome astme i alergija. Takođe se koristi za tretmane na suvoj, osjetljivoj i oštećenoj koži.

BOSILJAK

Postoji oko šezdeset vrsta bosiljka i sve imaju različit izgled i ukus. Raste u raznim dijelovima svijeta, a izvorno se uzgajao u tropskoj Aziji. Prvi zapisi o bosiljku pronađeni su u starom Egiptu, a stari su 4000 godina!

Koristi se za liječenje upale u želucu, crije-

LJEKOVITO BILJE

vima, protiv grčeva u stomaku, kašlja, astme i bolesti bubrega i mokraćne bešike. Takođe se koristi i za umirenje nerava, protiv nesаницe i nesvjestice. Bosiljak se može koristiti i lokalno – lišće se stavi na ranu, kako bi se spriječile bakterijske infekcije.

HAJDUČICA

Hajdučica (ženska bokvica, bokvica, žilovnjak, trputac) se koristila još prije 5000 godina u Kini, za liječenje mnogih bolesti. Ona sadrži sluzi, silicijumovu kiselinu, aucubin i antibiotička jedinjenja.

Najpoznatije korišćenje ove biljke je u liječenju kašlja, ali je djelotvorna protiv svih bolesti disajnog sistema. Ona pomaže svim disajnim organima, posebno kod bolesti koje karakteriše izbacivanje sluzi. Preporučuje se kod kašlja, astme, upale pluća, pa čak i tuberkuloze. Naučnici su otkrili da hajdučica stvara averziju prema pušenju i smanjuje želju za nikotinom. Dakle, čest je sastojak u sredstvima koja se koriste za odvikavanje od pušenja.

ČIČAK

Čičak izvorno dolazi iz Evroazije, ali se sada može naći u većini dijelova svijeta.

Sjemenke, korijenje i lišće se koriste u narodnoj medicini, lišće dok je još mlado, a sjeme kada je zrelo. Ova biljka sadrži proteine, palmitsku i stearinsku kiselinu, glukozide, alkaloidne, tanine, eterična ulja i puno vitamina C.

Sok napravljen od čička je dobar protiv bolesti jetre. Podstiče izlučivanje žuči, pomaže kod dijabetesa. Čaj od čička čisti krv. Svježi sok koji se dobija iz korijena se koristi za liječenje

lišajeva, potkožnih čireva, akni, opekotina i otvorene rane. Čaj od sjemenki je dobar protiv bubrežnog kamena, podstiče mokrenje i reguliše ciklus. Sjeme čička se koristi za čičkovo ulje, koje se tradicionalno koristi kao lijek protiv peruti i gubitka kose.

ČUVARKUĆA

Kada se priča o ljekovitom bilju, gotovo je nemoguće zaobići čuvarkuću koja je poznata već hiljadama godina. Lako se prepoznaje po svojim debelim mesnatim listovima i cvjetovima u obliku zvijezde.

Ova biljka sadrži polisaharide, tanine, sluz, flavonoide, alkaloidne, smole, kalcijumov malat, trigliceride, mravlju i jabučnu kiselinu.

Najbolji narodni lijek možda gajite u svom dvorištu: rješava ciste, jača srce, liječi epilepsiju, nervozu i dječije strahove!

GLOG

Glog je biljka koja se koristi za izradu kineskog fermentisanog pića, a njegovi ostaci pronađeni su čak i u 9000 godina starim posudama!

Sadrži eterična ulja, tanine, flavonoide, organske kiseline, acetilkolin i kolin u cvjetovima. I voćni dio sadrži organske kiseline, steroide, vitamin C, karoten, tanine, flavonoide, acetilkolin i selen.

Glog je jedna od najvrjednijih biljaka protiv bolesti srca. Ona jača i reguliše rad srca. Regulira krvni pritisak. Kod starijih ljudi pomaže srčanom mišiću. Pomaže kod napetosti, razdražljivosti i nesаницe. Takođe se koristi u borbi protiv upale pluća, gripa, kašlja i bronhitis. Glog je važan i za osobe koje su doživjele srčani udar, jer poboljšava protok krvi u srčani mišić.

LIKER

Moderni liker je piće koje je prvi zvanično okusio francuski kralj Luj XIV i po njemu je i dobio ime. Kod nas su ga donedavno pile isključivo žene, ali danas ga sve više kupuju i muškarci. Čak i oni koji uopšte ne piju alkohol, ponekad ne mogu da odole liker u kao aperitivu ili digestivu.

Prve likere napravili su srednjovjekovni monasi i alhemičari, ali kao eliksire i balzame, a upotrebljavali su ih za liječenje. Istorija kaže da su moderni likeri koje danas poznajemo nastali u 17. vijeku. Za nastanak prvog modernog likera zaslužan je, kažu, francuski kralj Luj XIV, poznat i kao Kralj Sunce. Bio je poznat po raskošnom, pa i raspusnom životu, koji je počeo da ostavlja traga na njegovoj snazi. Jedna od njegovih ljubavnica markiza de Mentenon, odlučila je da mu pomogne i po savjetu monaha benediktanaca napravila je „čudotvoran“ lijek od mladih oraha, meda i „strogo čuvanog lijeka alhemičara (etanola)“. Markiza je odlučila da piću ime da po Kralju Sunca. Liker od oraha se dopao Luj XIV i tako je počeo novi život modernih likera. Jedino nije ostalo zabilježeno da li je orahovača pomogla kralju, ali je poznato da je poslije smrti svoje prve supruge, ubrzo oženio markizu de Mentenon.

Kratka istorija sapuna

Osnovno sredstvo za higijenu već hiljadama godina je sapun. Postoje podaci koji kažu da su na prostoru nekadašnjeg Vavilona iskopane zemljane posude na kojima je pisalo- masnoće se kuvaju sa pepelom. Izgleda da su pravili sapune 2800 godina prije nove ere!

Prema jednoj rimskoj legendi, na planini Sapo

je postojao žrtvenik. Tamo su spaljivane životinje, u znak zahvalnosti bogovima. Masnoće spaljenih životinja je ispirala kiša i zajedno sa ostalim pepelom odnosila u obližnju rijeku. Žene koje su u toj rijeci prale svoje tkanine primijetile su da je njihov veš čistiji i bolje opran. Po planini Sapo je nastalo ime proizvoda bez kojeg danas ne možemo zamisliti život.

Dok kod nas nije bilo sapuna, deterdžent je pravljen od pepela i vode (lisija).

Milica Pejić, IVb

Живот може бити плод наше маште, али нас често наше жеље и могућности преусмјере ка другим интересовањима. Но, ако смо мудри и врједни- и сан може постати стварност. Сањамо о томе да постанемо астронаути, летимо на Мјесец, идемо на Марс и истражимо непознато. Открићемо вам тајне успеха великих астронаута и нешто о свемирском животу уопште, у нади да ћемо у вама пробудити истраживачки дух.

Када нас обузме туга, срећа или страх,

Корак у непознато

наша „мирна лука“ је бесконачно небо. Нашу машту заголица једна искричава звијезда на ноћном небу; називамо је својом и слиједимо је. Неке људе је водила ка слободи, у потпуно другачији свијет. Свијет који не познаје законе планете Земље.

Можда је та једна искра на небу управо свемирска летјелица која је кренула на још једну незаборавну пустиловину, брзином од нестварних 28 000 km/h, а у њој први човјек који је закорачио на Мјесец- Нил Армстронг. Како је изгледало то путовање од 18. до 24. јула 1969. године? Свако јутро за све чланове посаде почињало је вјежбама, јер због бестежинског стања особа осјећа мучнину, вртоглавицу и општу слабост. Астронаути морају научити да живе без гравитације, као и како да се помјерају са једног мјеста на друго јер то понекад може бити напорно, услед непрестаног помјерања околних предмета. И у хигијени постоје одступања. Оно што на Земљи пада, у свемиру не пада. Због непрактичних услова, као што је мањак воде, мали простор и недостатак гравитације, купање је изразито захтјевно

и траје чак два сата. Да би опрали косу, морају да је „умире“ како не би летјела унаоколо, а затим је чисте пешкиром и сапуном са врло мало воде. Што се тиче хране, она се унапријед припрема, а укус је посве различит због недостатка гравитације. Највећа потешкоћа током боравка у свемиру је брза смјена дана и ноћи, на чак сваких четрдесет пет минута. Астронаути спавају у врећама причвршћеним каишем за кревет, спречавајући лебдење.

Нил Армстронг је првим кораком у непознато отворио нова врата ка будућности! Прије деведесет година родио се велики човјек који је на Мјесецу изјавио: „Ово је мали корак за човјека, али велики за човјечанство!“ Иако скроман при датој изјави, ову мисију је обезбјеђивало чак 400 000 људи и сви они заједно, дали су нам могућност да замишљамо шта се то крије у бескрају свемира! Вјерујемо да ћемо и у будућности, помоћу савремених технологија, моћи да спознамо до јуче незамисливо!

Исидора Секулић,

Славица Капор и Сара Ковачевић, Ша

Занимљива географија

Хидролошки феномен - врело Гурдић

Врела типа вруља, у мору, јављају се на више мјеста у приобалном дијелу Јадрана. Има их испод стрмих одсека Љуте, испод Волујице, између сребрне обале и Улциња, затим на простору између Љуте и Пераста. Међутим међу свима њима највише се истакао хидролошки феномен врела Гурдић.

Врело Гурдић представља тип врела које се назива „морска воденица“. Овакав начин циркулације воде у красу је веома ријетка појава и у свијту. Врело Гурдић се налази поред зидина и улаза у стари дио града Котора. Спелео-ронилачка истраживања су показала да се на дубини од око 12 метара (морско дно), налази улаз у јаму која се спушта још 35 метара, гдје започиње хоризонтални пећински канал који залази испод зидина града. Истраживања треба да покажу гдје ти канали даље воде.

Током кишног периода, врело Гурдић функционише као сифонско врело, односно вода под хидростатичким притиском истиче из крашке јаме. На морској површини формира се широки клубок воде који показује којом снагом истиче подземни ток. Током лjeta истицање се постепено смањује све док потпуно не престане. Тада се дешава врло риједак феномен у природи, а то је да морска вода постепено почиње да тече ка мјесту некадашњег истицања и понире. Ако је ниво мора ниво према коме теку све воде, онда се поставља питање на који начин морска вода отиче и према ком нижем нивоу отичу морске воде. Одговор лежи у повезаности канала врела Гурдић и оближњег врела Шкурда. Врело Шкурда не пресушује, већ из њега воде стално истичу. Када започиње понирање морске воде у Гурдићу, онда долази до заслањивања воде у Шкурди. То показује да су ова два хидролошка система спојена. Стално истицање воде из

система врела Шкурда ствара подпритисак у каналима врела Гурдић, што изазива усисавање воде из њених канала. Када престане притицај воде са копна у Гурдић, тада долази до усисавања морске воде и стварања, наизглед апсурдне ситуације да море понире. Интересантно је да се на неким грчким острвима оваква појава користила за градњу воденица које су функционисале у љетњем дијелу године када је море „понирало“.

Овај изузетан хидролошки феномен годишње посјећују хиљаде туриста, како из региона, тако и из читавог свијета. Ко једном присуствује невјероватном „понирању“ мора, тај се увијек враћа овамо.

Нина Радосовић, IVту

Кањони који одузимају дах

То што је у Црној Гори најдубљи европски кањон нимало није случајно. Читаво ово подручје високих планина испресијецано је кањонима чија величанственост одузима дах. Кроз неке пролазе путеви па су њихове вертикале добро познате (Морача, Цијевна, Пива). Други се, попут Таре и Лима, откривају само ако се на сплаварењу или у кајаку препустимо дивљим водама, хуку брзака и водопада, смарагдним вировима. Али, ово су само дјелови рукописа воде у камену, многи још нису виђени.

Кањон ријеке Таре

Кањон ријеке Таре

Тара је најљепша и најдужа ријека у Црној Гори и са најдубљим кањоном у Европи, другим у свијету. Најдубља и најдужа клисура се протеже од Бистрице, односно Црних пода и завршава, након 78 километара, близу Шћепан Поља, испред мјеста гдје се састају Пива и Тара, градећи чувену ријеку Дрину. Клисура је усјечена, с лијеве стране, дуж планина Сињајевине, Дурмитора и Пивске планине и, с десне стране, дуж обронака Љељена, Вашковске шуме, Пренчана, обронка висоравни Косаница, планина Лисе, Обзира и Љубишње. Дубина кањона Таре варира због различитих висина околних планина, па мјестимично износи и до 1300 метара (Велики Штуоц и Обзир). Просјечна дубина је око 1000 метара. Мјестимично се кањон проширује, као у Добриловини, Ђурђевића Тари и Тепцима, па су на његовим падинама настали гајеви, њиве и воћњаци. Како је ријека у свом кањонском дијелу кривудава, брза и плаховита, постала је врло погодна и атрактивна за сплаварење. Тако се сваке љетње сезоне кроз кањон организују сплаварења са дрвеним сплавовима и гуменим чамцима (рафтинг). Изузетно је атрактивна пловидба испод високог и лијепог моста на Ђурђевића Тари.

Кањон Мораче – Платије

Кањон Мораче – Платије

Други по величини кањон у Црној Гори који се карактерише стрмим обалама је кањон ријеке Мораче. Налази се у средњем дијелу тока ријеке прије њеног излаза на Зетску равницу, на територији општина Подгорице и Колашина. Изгледом као да се састоји из два дијела: равног, који се улива у Скадарско језеро на територији општине Подгорица и планинског који почиње у сјеверном дијелу Црне Горе код планине Ржача. На планинском дијелу свог тока ријека је пробила у стијенама кањон дубине до 1000 метара, који се одликује стрмим обалама. Дужина ријеке Мораче је више од 100 километара, а кроз планински кањон се протеже само 30 километара, у средњем дијелу ријеке, и реже клисуру која се састоји од вертикалних красових стијена, платија. У дијелу Тисовог врха који је најдубљи у кањону, дубина кањона је око 1000 метара.

Кањон Комарнице – Невидио

Кањон Невидио слови за најнепроходнији кањон у Европи. Овај

Кањон Комарнице

кањон представља посебну геоморфолошку интересантност. Кањон је дуг око 4 километра. Налази се непосредно прије спајања Комарнице са Придворицом. Вертикалне стране овог кањона високе су до 300 метара, а на појединим мјестима међусобно су удаљене два до три метра, тако да мало одважнији локални становници могу прећи преко положеног стабла са једне на другу страну. Ширина овог кањона се сужава на невјероватних пола метра, а постоји једно мјесто гдје је ширина рекордних 25 центиметара. Кањон је у потпуности непроходан, осим за професионалце који истовремено морају да буду и алпинисти и рониоци. Невидио је данас доступан и туристима који су спремни да се упусте у авантуру и да преузму ризик за сопствени живот.

Кањон Пиве

Кањон Пиве

Овај Кањон је изградњом Хидроелектране (1975. године) и бране Мратиње, највећим дијелом потопљен. Језеро је на неким мјестима дубоко и преко 200 метара, а дуго је 45 километара. Брана Мратиње је висока 220 метара и спада међу највеће бране те врсте у Европи. Градић Плужине је комплетно измјештен и саграђен на вишој коти. Слично се догодило и са Пивским манастиром, с тим што је он, напорима тадашњих научних и културних радника, остао оригиналан.

Кањон Сушице

Овај кањон је дуг 15 километара. До свог ушћа у Тару неколико пута увире и губи се

Кањон Сушице

у подземљу. Дно Сушичког језера прекривено је травом, па када вјетар дува из више праваца језеро мијења боју. Ушће Сушице у Тару је једно од најсликовитијих и најљепших мјеста на овом простору. Спој ова два кањона изгледа нестварно. Најљепше, али и најјезивије мјесто је шпиц изнад самог ушћа, на судару два кањона на 600 метара надморске висине. Ту се налазе два села: Мала Црна Гора и Недајно. Иако удаљена свега 50 метара, ова села тек имају везу послје 16 километара. Стране овог кањона су стрме са оштрим ивицама, дубине до 700 метара.

Кањон Цијевне

Кањон Цијевне је један од највећих ботаничких локалитета у Европи, а дуж ријеке су бројне лијепе пјесковите плаже, вирови. Кањон се завршава у селу Диноша, гдје ријека поприма равничарски ток. Интересантан је водопад на Цијевни код „куће Ракића“. До водопада се стиже из Подгорице. Ријеку Цијевну одликују и два морфолошка дијела. Кроз горњи дио усјечен је кањон дубине 1000 метара, а у доњи дио, по уласку у Подгоричку котлину, усјечено је корито које изгледом подсјећа на цијев, по чему је ријека добила име. Љубитељима сплаварења, кануа, кајакаштва, алпинизма и спортског риболова, овај кањон пружа бројне могућности.

Нина Радосовић, IVту

Кањон Цијевне

Na izbornom predmetu „Pojedinač u grupi“, uz pomoć profesorice Milice Tušup, sprovele smo anketu o bezbjednosti na internetu. Uz razvoj tehnologije i sve veći uticaj interneta na svakodnevni život korisnika, njegove opasnosti postaju sve veće, a skoro u potpunosti zanemarene. Cilj ove ankete je bio da otkrijemo koliko su učenici informisani o opasnostima na internetu, kako koriste internet i šta po njihovom mišljenju pojedinac treba da uradi da bi se zaštitio. Za Dan sigurnog interneta (11. februar), urađena je evropska studija u 19 zemalja, a istraživanje je obuhvatilo i sajber nasilje, konzumiranje štetnog sadržaja, zloupotrebu podataka, preteranu upotrebu interneta i upoznavanje na internetu. Ovaj dan je obilježen i u našoj školi, u vidu prezentacije i predavanja na temu „Sajber bezbjednost“.

Popularno mišljenje je da su mlađe generacije i mlađi učenici skloniji opasnostima koje ozbiljnija upotreba interneta donosi. Zbog toga su nam ciljna grupa bili učenici prvog i drugog razreda gimnazije, turističke, ugostiteljske i trgovačke škole. Ukupan broj ispitanika je sedamdeset osmoro, od kojih je 54% ispitanica, a 46% ispitanika. U prvoj godini je bilo četrdesetoro ispitanika (51%), a u drugoj trideset osmoro (49%).

Da bismo utvrdile koliko se ispitanici izlažu rizičnim sadržajima, anketa je uključila pitanje o aktivnostima ispitanika: 32% učenika reklo je da „surfuju“ bez određenog plana, 20% učenika koristi internet samo za komunikaciju i „četoavanje“, 16% učenika koristi internet samo kada traže neki specifičan pojam ili informaciju, 12% ispitanika svoje vrijeme na internetu koristi za igrice, a podjednak broj učenika (10%) gleda sport i „apdejtuje“ svoje društvene mreže. Na osnovu ovih rezultata možemo zaključiti da naši ispitanici internet većinski koriste radi razonode. Međutim, ako se za razonodu ne koriste provjereni i sigurni sajtovi, učenici vrlo lako mogu da budu prevareni od osoba koje se nalaze iza tih lažnih i opasnih sajtova. Da bi korisnici sakrili svoju istoriju pretraživanja i internet adresu, kao i lokaciju, preporučuje se korišćenje „incognito mode-a“. „Incognito mode“ takođe onemogućava sajtovima da prate ključne riječi koje je korisnik koristio za pretragu, te se tako potencijalno uznemirujući sadržaji neće pojavljivati tokom daljeg „surfovanja“. Isto tako, preporučuje se upotreba VPN-a (Virtual Private Network), posebno ako se preko interneta vrše uplate ili internet kupovina. Na ovaj način, potencijalni hakeri ili virusi neće naći put do uređaja korisnika i njegovih podataka. VPN omogućuje i promjenu lokacije, pa tako ako je neki sadržaj blokiran u određenoj zemlji, VPN-om se može promijeniti lokacija, tako da sadržaj sada postane dostupan.

U prethodno pomenutoj evropskoj studiji o sigurnosti na internetu, učestvovali

su i roditelji djece koja su ispitana. Krajnji rezultati govori da su roditelji upoznati sa aktivnostima njihove djece, i da im se djeca obraćaju ukoliko ih je nešto što su vidjeli na internetu uznemirilo. Nas je takođe interesovalo koliki je procenat učenika koji obavještavaju roditelje o internet aktivnostima, pa su naši ispitanici rekli ovako: četrdeset osmoro učenika je reklo da roditelji znaju za njihove aktivnosti, što iznosi 62%; od toga je dvadeset devetoro učenika prve godine, što predstavlja 72% od ukupnog broja ispitanih prvaka. Ukupno tridesetoro učenika je reklo da roditelji nisu upoznati sa njihovim aktivnostima, što iznosi 38%. Na nivou drugog razreda, broj učenika koji informiše roditelje o aktivnostima na internetu je manji u odnosu na prvu godinu: samo devetnaestoro od ukupno trideset osmoro ispitanih učenika drugog razreda obaveštava svoje roditelje o aktivnostima koje obavljaju na internetu, što iznosi 50% u procentima.

Ono što smo svi čuli od naših roditelja, ili prijatelja, bilo je kako ne treba da prihvatamo nepoznate ljude za prijatelje (pratioce na internetu), a posebno da ne smijemo da se upoznajemo na internet strancima, jer nikad ne znamo ko stoji iza profila i koje su namjere tih ljudi. Interesovalo nas je koliko naših ispitanika prati ovo „pravilo“, pa su pitani da li prihvataju nepoznate ljude za prijatelje na društvenim mrežama: dvadeset osmoro učenika je reklo da prihvata, što predstavlja 36% od ukupnog broja ispitanika. Nasuprot njima, pedesetoro učenika je reklo da ne prihvata nepoznate što predstavlja 64% od ukupnog broja. Na nivou razreda, samo jedanaestoro učenika prve godine prihvata nepoznate osobe (28% od ukupnog broja ispitanih prvaka), a u drugoj godini taj broj je sedamnaestoro, odnosno 45% ispitanika druge godine.

Na pitanje da li su ikada prihvatili da se upoznaju sa osobom koju znaju samo „online“, dvadesetoro učenika je odgovorilo pozitivno (26%), dok je pedeset osmoro (74%) njih reklo da nikada nisu prihvatili takav zahtjev. Presjekom ovih dvaju pitanja, utvrdili smo da je šestoro učenika reklo da ne prihvata nepoznate osobe za prijatelje, ali da su na pitanje o upoznavanju sa osobama koje poznaju samo putem interneta, odgovorili pozitivno. Na osnovu ovoga možemo da zaključimo da je „poznavanje“ nekoga samo „online“ subjektivan pojam: taj neko može biti osoba koju površno poznajemo, ili smo čuli za tu osobu od nekoga, a ne moramo nužno da je poznajemo lično. U svakom slučaju, upoznavanje sa ljudima koje poznajemo samo „online“ je rizična ideja, i prije toga bi trebalo da se posavjetujemo sa roditeljima i da saznamo više o datoj osobi.

Upotreba interneta u velikoj mjeri utiče na psihu osobe koja ga koristi: sadržaji sa kojima dolazimo u kontakt mogu sadržati neke negativne poruke i uticati na naše stavove, mišljenja i akcije. Neki eksplicitni sadržaji nas mogu uznemiriti, naljutiti ili

rastužiti, a privatni podaci koje mi postavljamo se mogu iskoristiti protiv nas. Interesovalo nas je koliko naših ispitanika dovodi sebe u opasnost ostavljanjem ličnih podataka na internetu, i koliko njih se osjećalo ugroženima, od strane drugih osoba ili zbog sadržaja sa kojim su dolazili u kontakt: broj učenika koji je ostavio svoje lične i privatne podatke na internetu je devetoro, odnosno 12% od ukupnog broja, dok je broj učenika koji je odgovorio negativno na ovo pitanje šezdeset devetoro, odnosno 88%. Broj učenika prve godine koji su na ovo pitanje odgovorili pozitivno je četiri (10% od ukupnog broja ispitanika prve godine), a u drugoj godini je taj broj pet (13% od ukupnog broja ispitanika druge godine). Na pitanje o ugroženosti, jedanaestoro učenika je odgovorilo pozitivno (14%), a šezdeset sedmoro učenika (86%) je reklo da se nikad nisu osjećali ugroženima na internetu. U prvoj godini se 10% njih osjećalo ugroženima, dok je u drugoj godini taj procenat 18%.

Ako uporedimo rezultate na nivou razreda, čini se kako su učenici prve godine imali manje negativnih iskustava i da i dalje paze kako koriste internet, njegove opcije i sadržaje koji se tamo nalaze. Učenici druge godine nisu pokazali zabrinjavajuće rezultate, ali u poređenju sa učenicima prve godine, podaci nam govore, kako učenici postaju stariji i samostalniji, tako se sve više izlažu opasnostima interneta.

Da bismo utvrdili šta, po mišljenju učenika, treba preduzeti da bi se zabrinjavajući procenti smanjili i podigla svijest o sigurnoj upotrebi interneta, pitali smo učenike na koji način bi oni edukovali svoje vršnjake o internet bezbjednosti. Na ovo pitanje nam je odgovorilo šezdesetoro učenika, a rezultati su sljedeći: većina učenika smatra da treba održati prezentaciju na temu „Bezbjednost na internetu“ (33%); 22% učenika je reklo da ne treba da se postavljaju i šalju privatni podaci i informacije, posebno nepoznatim osobama; 17% učenika je reklo da ne smiju da se prihvataju nepoznate osobe, a samo 11% učenika smatra da treba paziti šta se postavlja na internetu, što je zabrinjavajuće nizak procenat. Od šezdesetoro učenika, desetero nije imalo nikakvu ideju, što predstavlja 17% od ukupnog broja.

Rezultati pokazuju da su naši učenici u velikoj mjeri upoznati sa opasnostima koje korišćenje interneta može donijeti i da uglavnom znaju kako da se zaštite. Ali, kako tehnologija sve brže napreduje, hakeri, virusi i predatori postaju sve sposobniji i opasniji, dodatna edukacija je potrebna ako želimo u potpunosti da se zaštitimo od opasnosti koje vrebaju sa druge strane ekrana.

Valentina Jovanović i
Anđela Ognjenović, IVv,
Isidora Mihailović, IVb,
Ivana Golubin, IIIb,
Nikolina Majić, IIIa

U okviru izbornog predmeta Pojedinaac u grupi, kod profesorice Milice Tušup, sproveli smo anketu u kojoj smo metodom slučajnog izbora odabrali uzorak od 100 ispitanika. Naši ispitanici pohađaju drugi i treći razred raznih obrazovnih profila: gimnazije, građevinske, turističke, ekonomske i fizioterapeutske škole, a izabrani su sa idejom da ćemo možda pronaći neke značajne razlike među njima u odnosu na temu ankete, a to je STRES. Razlog zbog kojeg nismo ispitivali prve razrede je što su ti učenici svakako podložniji stresu zbog prilagodavanja novoj sredini, a maturanti zbog predstojećih važnih pitanja njihove budućnosti (školovanje, posao), možda još i više. Smatramo da ćemo ispitujući druge i treće razrede dobiti objektivnije odgovore. Jedna zanimljiva informacija je da je učestvovalo najviše ženskih ispitanika i to čak 90%, na prema 10% muških. Samim tim

čene strategije borbe – dakle, postoji, nedvosmisleno, mogućnost da naučimo kako izaći na kraj sa takvim životnim izazovima. U velikom broju situacija nismo bespomoćni. Upravo je to bio cilj naše ankete, da pomognemo našim vršnjacima da ovo uvide, da mogu da prebrode stresne situacije i da pokažemo da uvijek postoji rješenje. Uz ovu obradu ćemo saznati trenutno stanje kod učenika naše škole po ovom pitanju, kao i na koji način se oni bore protiv stresnih situacija.

Svi znamo da je san vrlo važan za naš organizam i da dosta utiče kojom jačinom će na nas uticati stresne situacije. Preporučeni broj sati sna za odrasle je 6 do 8, za djecu i mlade u razvoju i do 10 sati, zavisno od psihofizičkog napora kojem se izlažu tokom dana. U svim školama drugog razreda turističke, fizioterapeutske, građevinske i gimnazije, ispitani su

živanju u raznim socijalnim aktivnostima, druženju i zabavljanju učenika III razreda... ili je, umnogome, sve stvar bolje/lošije organizacije i nesnalaženja u tekućim izazovima. Na 4. pitanje - kakvim sebe ispitanici smatraju, optimistom ili pesimistom - jednoglasno su odgovorili da sebe smatraju optimistom, što je vrlo pozitivno i neočekivan rezultat. Definitivno su svi svjesni da život nije bajka i da treba misliti pozitivno, kako je rekao mnogo citirani otac Tadej: „Kakve su ti misli, takav ti je i život”. Jedno vrlo važno pitanje je bilo - šta ispitanici rade da bi se oslobodili stresa? Čak 60% njih odgovara da se bavi sportom, dok 40% njih koristi pitanje otvorenog tipa i daje svoj odgovor – protiv stresa se bore muzikom, filmovima, provođenjem vremena na internetu, sa porodicom i prijateljima, crtanjem. Vrlo interesantan i značajan u pozitivnom smislu je podatak da niko nije zaokružio odgovor - porocima (cigarete, alkohol). Rekli bismo da učenici znaju i umiju da korisnim, pozitivnim aktivnostima prave dobar balans u svom svakodnevnom životu.

I za kraj, 40% ispitanika sebe smatra uspješnima u prevazilaženju stresa dok 60% njih odgovara da su djelimično uspješni. Iz ovog možemo zaključiti da su u pitanju optimisti koji se na dobar način oslobađaju stresa, s tim da postoji broj njih koji se bori i koji možda ne uspije. Tim učenicima bismo savetovali da potraže pomoć prijatelja, porodice i zašto ne, psihološko – pedagoške službe naše škole gdje bi, sigurni smo, dobili stručnu pomoć i podršku. U vezi sa ovim, posljednje pitanje je ostavilo, po nama, nepovoljan utisak. Upitani da li bi se obratili psihologu zbog nekontrolisanog stresa, 90% njih je odgovorilo sa NE, dok samo 10% njih sa DA. Izgleda da kod nas još uvijek postoje predrasude u vezi sa obraćanjem psihologu i posjećivanjem psihologa, kada imamo problem koji prevazilazi naše mogućnosti. Zato, ako imate problem zbog stresa ili nekog drugog razloga i ne znate kako da ga riješite, psiholog je najbolja opcija, sigurno će vam pomoći, a ne odmoći.

Naše konačno mišljenje je to da je stanje u vezi sa stresom kod ispitanih učenika na dosta dobrom nivou, da su učenici svjesni života, da se svako bori sa stresom na svoj način, ali da bi se jako mali broj odlučio za profesionalnu pomoć. Vjerovatno je da se mladi obraćaju više članovima porodice, prijateljima u vršnjačkoj grupi, što je dobro; ta je podrška veoma važna. Ipak, te osobe nisu stručnjaci i sve ovo znači da treba više razgovarati o ovoj temi. Nema razloga da u 21. vijeku postoji tabu-tema – posjeta školskom psihologu, već ona treba da postane nešto normalno, da je učenici praktikuju bez ikakvog straha i sramote, kome god je potrebna. Kada prolazimo kroz stresni period, jako je važno da podijelimo teret i da naučimo da se obratimo za pomoć.

Andela Damnjanović i Sara Đurović, IVV,
Jelena Terzić, IVa, Milica Čelebić,
Ajla Kukuljac i Anastasija Golubić, IIIa

Stres je neminovni pratilac života

možemo da se upitamo ili pretpostavimo da bi, vjerovatno, bili ponešto drugačiji odgovori da je bilo više muških ispitanika. Naime, poznato je da postoje razlike između žena i muškaraca u prolasku kroz faze stresne reakcije, kao i u strategijama borbe sa stresom (skloniji su da probleme odlažu, „guraju pod tepih”, prespavaju, rjeđe traže socijalnu podršku).

Danas se često postavlja pitanje šta je stres. Kako ga se riješiti ili ga ublažiti? Stres se može definisati kao reakcija organizma u stanju fiziološkog ili psihološkog opterećenja, a u nekim slučajevima i početak serije bolesti. Stres je uvijek prisutan i „nosimo se” sa njim tokom cijelog života koji ima nužne uspone i padove, teške ali i lijepe događaje. Čuveni istraživač stresa Hans Seli čak ističe da, kada stresa ne bi bilo, čovekov život bi bio nezanimljiv i bljutav kao jelo bez začina, dakle stres je so života. Napominjemo da je suočavanje sa njim te podnošenje i prevazilaženje napada stresora (koji mogu biti socijalni, psihološki ili fizički), individualno i zavisi od više činilaca. To su: uzrast, pol, lične osobine, snaga i izdržljivost organizma, podrška okoline, stav optimizma, nau-

naveli da u prosjeku spavaju više od 8 sati, dok učenici iz trećeg ekonomske iz popodneve smjene u prosjeku spavaju između 6 i 8 sati. Možemo uvidjeti da je učenicima druge smjene potrebno više organizacije da postignu svoje obaveze i legnu ranije, s ozbirom na to da kasnije dolaze kući, što samim tim povećava nivo fizičkog stresa zbog umora te psihičkog stresa zbog neispunjenja obaveza.

Na pitanje - Koliko se često javlja nemogućnost da zaspate? - 50% učenika odgovara da ima ponekad problem, dok ostalih 50% odgovaraju da im se to rijetko dešava. Na pitanje - Da li su stresne situacije česte u vašem životu - više od 80% je odgovorilo da nisu česte dok je njih 20% i to najviše iz drugih razreda, navelo da su često prisutne stresne situacije. Dakle, možemo zaključiti da drugi razredi imaju više problema sa spavanjem od trećih. Takođe to bismo povezali i sa njihovim uspjesima u školi, drugi razredi imaju znatno bolji uspjeh od trećih razreda (čak je oko 60% njih prošlo odličnim uspjehom). Pitamo se da li su razlozi, možda, u većoj ambicioznosti učenika II razreda, težem gradivu, ili mogućem većem anga-

Zanimljiva psihologija

Anketa o interesovanjima

„Obrazovanje je ono što preživljava kada zaboravimo naučeno” - rekao je poznati razvojni psiholog Skinner. Vodeći se time, htjeli smo da ispitamo interesovanja naših đaka i njihovo mišljenje o gradu u kome žive.

Interesovanje predstavlja spremnost da se bavimo određenim aktivnostima koje nam donose zadovoljstvo. Shodno tome, veća je i motivaciona komponenta u učenju, tako da bolje pamtimo informacije koje su povezane sa našim interesovanjima (rezultate utakmica, pozicije igrača, vrste igara). Naravno, na naša interesovanja utiče i sredina, tako da smo naše đake pitali i za situaciju u našem gradu.

Anketu smo sproveli u odjeljenjima trećih i četvrtih razreda gimnazije, turističke, ekonomske i ugostiteljske škole. U anketi je učestvovalo 100 učenika.

U gimnaziji, na pitanje koja su njihova interesovanja, dobili smo vrlo slične rezultate između 3. i 4. razreda, s tim što četvrti razred ima ravnomjerniju distribuciju. Zapazili smo da četvrti razred najviše interesuje muzika - 40%, a u trećem razredu zainteresovanost je izrazilo 38% učenika. Kod svih obrazovnih profila primijetili smo da većinom provode slobodno vrijeme družeći se; 50% učenika se izjasnilo da uglavnom tako provodi vrijeme, i da je bez obzira na postojanje telefona, i dalje zastupljena socijalna interakcija koju oni ne mogu da zamijene u potpunosti. Time se pokazuje da i ako naša generacija provodi više vremena pri elektronskim uređajima, ona i dalje vrednuje ljudsku povezanost koja je ključna za razvoj ličnosti, kako u privatnom, tako i u budućem poslovnom životu.

Zanimljivo je da, bez obzira u koju školu idete, žanr filmova, serija i knjiga koje đaci vole, zavisi uglavnom od pola. Iako smo očekivali da će u gimnazijskim razredima dominantniji žanr biti klasici, to se nije pokazalo. Uopšteno, akcioni žanr je najpopularniji među đacima - sa 39% izabranosti, romansa sa 31% i drama sa 23%. Sa smjenom generacija dolazi i smjena žanrova koje gledamo ili čitamo. Ne smatramo da danas ima više nasilja ili da ono može biti posljedica interesovanja za žanr filmova ili knjiga koje gledamo ili čitamo. Treba naglasiti da

svaki adolescent posjeduje kritičko mišljenje i da je ono presudno u tumačenju filma ili knjige.

Postoji razlika u zainteresovanosti za nauku. U četvrtom razredu gimnazije, ona iznosi oko 22,7%, dok u trećem razredu ona iznosi 14%, međutim, u trećem razredu zainteresovanost za umjetnosti je velika. Pretpostavljamo da su učenici u trećem razredu još u „eksperimentalnoj” fazi i odlučuju o svojim budućim karijerama. Stoga su im umjetničke discipline primamljive - ovo je samo hipoteza jer nismo tražili razloge niti ispitivali sporedne faktore koji bi mogli uticati na izbor umjetnosti kao odgovor. Primjećuje se oscilacija kod ugostitelja odnosno „funkcionalno obrazovanje”. Naime, kod njih su interesovanja uglavnom bila ugostiteljstvo, kulinarstvo i slično, nešto što je usko povezano sa njihovom profesijom.

Balans između obaveza i slobodnog vremena mora da postoji da bi psihičko i fizičko zdravlje đaka bilo što bolje. Naši đaci smatraju da nekad imaju, a nekad ne, dovoljno slobodnog vremena: 43% đaka se izjasnilo da nekad ima a nekad ne, 21% đaka smatra da nema dovoljno slobodnog vremena i 20% smatra da ima dovoljno vremena. Adolescenti ostaju budni do kasno uveče, a takođe im treba i oko 9 sati sna. Smatramo da to kompenzuju tokom dana, tako da se dešava da ne stignu da ispune sva svoja očekivanja tokom dana.

Naši učenici su pokazali izuzetno interesovanje za muzičke događaje i za filmske projekcije. Smatraju da u našem gradu treba da se održava više muzičkih koncerata i više projekcija. U našem gradu takvi događaji postoje, ali očigledno postoji potreba za drugačije koncipiranim kulturnim događajima, kako tokom ljeta, tako i tokom zime.

Na pitanje da li naš grad treba da ima funkcionalni Omladinski centar, 53% ispitanika je zainteresovano za takvu ideju. Smatramo da bi Omladinski centar usmjerio i otkrio talente mladih ljudi i time doprinio našem druženju i socijalizaciji.

Ova anketa može služiti kao dobra osnova za profesionalnu orijentaciju učenika. Iako nismo ispitivali šta bi oni u budućnosti voljeli da rade, pretpostavljamo da bi došlo do preklapanja specifičnih interesovanja sa poslovnom orijentacijom.

Nikola Radović, Jelena Konjević i Hadži Luka Krivokapić, IIIb,
Marija Kamilić, Slavica Kapor i Doroteja Drašković, IIIa

Bend „Kupplung”

Bend „Kupplung” je osnovan početkom 2019. godine i čine ga četiri člana: Hadži Luka Krivokapić - gitara i vokal, Vojislav Vukotić - klavijatura, Aleksandar Petronijević - bas gitara, Vuk Maletin - bubanj. Bend je vatreno krštenje imao na Danu škole 2018. godine. Poslije toga sve kreće uzlaznom putanjom. Očekujemo da, do sredine 2020. godine, izađe i prvi studijski album. Bend se bavi pretežno autorskim radom, članovi sami pišu tekstove, muziku i aranžmane. Za sada, bend je učestvovao na velikom broju lokalnih manifestacija i vrijedno radi na sticanju popularnosti.

U ime benda „Kupplung”,
Vojislav Vukotić, IIIa

Nemački kompozitor Ludvig van Betoven je bio najdominantniji i najznačajniji ličnost tokom prelaznog perioda s muzičkog klasicizma na romantizam. Nastavio je da komponuje čak i kada mu se sluh pogoršao, a najbolja dela je stvorio potpuno gluv.

Betovenova dela sadrže novi duh humanizma i početnog nacionalizma. Na približniji način od svojih kolega, nam je prikazao moć muzike da prenese filozofiju života bez pomoći teksta, a u nekim njegovim delima možemo pronaći najsnažnije uverenje o zaveštanju koje čovek ostavlja putem umetnosti. Gubitak sluha je znatno uticao na Betovenovo stvaralaštvo.

Na početku svog stvaralaštva pisao je kao kompozitor-pijanista, vodeći računa o publici kojoj su dela namenjena. Međutim, kada je ogluueo, pisao je da udovolji sebi prvenstveno, svojim potrebama i željama. Ono što ga je inspirisalo su aktuelna zbivanja i ideje tog vremena: Francuska revolucija, vera u budućnost i jedinstvo, kao i iskrena ljubav prema prirodi i slobodnom životu.

Zanimljivo je, recimo, da je kompozicija „Za Elizitu“, jedna od najpoznatijih Betovenovih kompozicija, objavljena tek 1865. godine-trideset osam godina nakon njegove smrti. Delo je pronašao muzikolog i pisac Ludvig Nol, koji je tvrdio da je originalni rukopis, potpisan Betovenovom rukom, bio datiran 27.

aprila 1810. godine. I dalje niko sa sigurnošću ne može reći ko je bila Eliza kojoj je kompozitor posvetio jedno od svojih najpoznatijih dela. Najpoznatija Betovenova dela, pored „Za Elizitu“, su: V, VI, IX simfonija, „Patetična sonata“, „Mesečeva sonata“. Jedina opera koju je komponovao je „Fidelio“.

Jednom prilikom, Betoven se susreo sa Geteom u Karlsbadu. Dok su tako prolazili ulicama, mnogi građani su ih pozdravljali s oduševljenjem, na šta Gete primeti: „Dosadno je, zaista, biti ovako slavan: svi me pozdravljaju.“ „Ekselencijo“- doda britko Betoven - „ne treba da se zbog toga inkomodirate, jer ja smatram da pozdravljaju mene.“

Betoven je umro 26. marta 1827.godine u Beču. Za razliku od mnogih kompozitora tog vremena, Betoven je bio priznat i cenjen i za života, a njegovo ime i briljantna dela slave se i žive i dan-danas.

Milica Kulinović, III gr

Rafaello Santi da Urbino, rođen je 6. aprila 1483. u Urbinu, a preminuo je 6. aprila 1520. godine u Rimu. Rafaello je svojom skladnom umetnošću, dovedenom do pojma savršenstva, obeležio epohu italijanske renesanse. Iako savremenik velikih umetnika, poznatih širom sveta, Rafaello je uspeo da se istakne kao najreprezentativniji slikar renesanse, koji je obrlio i uklopio u kompaktnu celinu sve dotadašnje spoznaje i iskustva u umetnosti (kjaroskuro, sfumato i kompozicije od Leonarda, te karakternost i volumen Mikelandelovih likova). Najveći uticaj u njegovoj spoznaji sopstvenih afiniteta, kasnije i opsega moći stvaranja, imao je upravo njegov otac, tadašnji slikar na dvoru Montefeltro u Urbinu. Zahvaljujući ocu, i daru koji je nasledio od istog, Santi je ostavio neizbrisiv pečat u renesansnom slikarstvu. Otac ga je upoznao i uputio ka velikim slikarima tog vremena, koji su lako prepoznali očigledan talenat, koji je Santi posedovao. Na njegove početke, naročiti utisak su ostavile geometrijski oblikovane slike Pjera dela Frančeske. Po određenim zapisima, koji datiraju iz perioda 1494, Santi je prešao na školovanje u radionicu Pjetra Vanučija (Peruđina), za kojeg se smatra da je tada posedovao veliku radionicu u Peruđi i u Firenci, gde je obučavao mnogobrojne umetnike. Nije sigurno utvrđeno da li je Rafaela Peruđinu preporučio njegov otac ili pak Timoteo Viti lično. Smatra se da je Santi bio enormno produktivan umetnik, kako kao stvaralac, tako i kao učitelj, vodeći neobično

veliku radionicu, po uzoru na sopstvenog učitelja. Mnogi njegovi radovi se nalaze u Vatikanskoj palati, no naime, centralni i najznačajniji radovi u njegovoj karijeri jesu freske u njegovim sobama. Njegov najpoznatiji rad je „Atinska škola“ u vatikanskoj Stanza della Segnatura. Mir i harmonija koji su karakteristični za Santijeva dela, bili su izuzetno uticajni za vreme njegovog stvaranja, ali i nakon njegove smrti. Umetnička koncepcija i stil mogu se podeliti u tri faze. Prva faza je bila ona početna faza u Urbini, zatim period oko četiri godine (1504-1508), tokom kojeg je prisvojio umetničku tradiciju Florence. Poslednja faza njegovog stvaralaštva predstavljaju zadnjih trijumfalnih dvadeset godina u Rimu, radeći za dvojicu papa i njihove bliske saradnike. Krajem 1508, Rafaello dobija poziv od pape Julija II da u Rimu ulepša privatne odaje sa freskama u Vatikanu. On se ovim bavio čak devet godina, u želji i nameri da stvori perfekciju. Još neka od njegovih najznačajnijih dela su „Sikstinska madona“, kao i „Galatejin trijumf“.

Uprkos prevremenoj smrti u 37.godini života, Rafaello Santi ostavio je zavidan broj dela od velikog značaja, te je upotpunio i uskladio segmente renesansne epohe, karakteristične po tematici preporoda antike, koja uključuje čuveni zlatni presek, veliki broj portreta, religiozne teme i scene iz svakodnevnog života.

Tara Tomanović, IVA

O Rafaelu, nakon 500 godina

SUKOB IZMEĐU ŽELJA I STVARNOSTI

Sukob ljudske želje i sveta oko nas bivstvuje od pamti-veka. Ljudi su, od najvećih vladara do najnesrećnijih siromaha, kroz istoriju imali nešto zajedničko. Snove i želje za kojima teže. Od najmanjih i najobičnijih, do najvećih i najluđih koje je ljudsko srce ikada imalo. Te želje i snovi bili su u borbi protiv velikog neprijatelja, stvarnog sveta. Svet je skoro uvek bio prepreka ljudskom snu i krojač životnih sudbina. Međutim, kroz hrabrost, odlučnost i veštinu, ljudi su učinili velike stvari, uprkos tome što su se one činile nemogućim. Te proste želje i skromni snovi i dalje se čine teškim i ponekad nemogućim, ali sve navedeno omogućilo je ljudima da učine nemoguće. Ljudi nastavljaju da teže svojim snovima...

Mihajlo Nikolin, IIu2

Većina ljudi na našoj planeti ima mnogo ciljeva koje želi da ostvari, ali u nedostatku samopouzdanja, već nakon prve prepreke, lako odustane od istih.

Na kraju osnovne škole bio sam vrlo nezadovoljan sobom kao i svojim do tada stečenim znanjem. Imao sam prilično nezrelo razmišljanje za svoj uzrast, što me je dosta puta i dovelo u neprijatnu situaciju. Mislio sam da za takvo nešto nema rešenja, ali stvari su se počele polako menjati. Naime, rekao sam sebi na kraju osnovne škole, da ću dati sve od sebe kako bi se to promenilo i da ću od nekoga ko je uvek na polju znanja zaostajao za drugima, sada ja biti taj od koga će ostali tražiti savete. Zvuči jako teško, zar ne? Tako sam bar ja mislio, naročito u početku. Postoji misao koja me je uvek motivisala i vodila ka cilju, a to je da poraz ne postoji i da moram da preuzmem rizik za svoje ciljeve. Mnoga odricanja su neophodna u tom slučaju. Na početku je teško, na sredini većina odustane, a na kraju istraje ona manja grupa ljudi koja zbog toga bude ponosna na sebe. Tako je bilo i u mom slučaju. Na početku je bilo jako teško, kako je vreme prolazilo delovalo je sve teže i teže, ali nisam odustajao. Prva polovina godine je prošla, a ja sam bio vrlo dobar đak. Erupcija pozitivnih osećanja ali i stavova u mojoj glavi. Kao što sam i rekao, na kraju budete najsrećniji ako ostanete istrajni u onome što želite da postignete. Da preskočim još pola godine... Dobijam papir sa ocenama koji svedoči da sam prošao odličnim uspehom. Paralelno sa opštim obrazovanjem iz škole, trudio sam se da što više učim iz života, što mi je i pošlo za rukom. Kasnije sam bio nezadovoljan svojim fizičkim izgledom pa sam počeo sa treninzima gde sam zacrtao isto tako velike ciljeve, međutim nakon što sam već postigao prethodno željene rezultate, nije mi bilo teško da uspem i u drugim sferama života. Naravno, mnogo puta sam posrnuo sve dok nisam ostvario željeni cilj.

Za kraj bih dodao još jednu anegdotu koja me je umnogome motivisala. Kada su pitali Tomasa Edisona kako to da nije odustao nakon što mu je puklo svih pet hiljada sijalica sve dok ona poslednja nije proradila, on ih je upitao: „Zašto?“ Na to su mu odgovorili: „Pa zbog toga što toliko puta nije uspelo!“ Na to je Edison zaključio: „Vi ne razumete. Svaki put je uspelo, jer svaki put kada je sijalica pukla, ja sam znao šta treba da uradim sledeći put!“

Nikola Krsmanović, IIu2

Sačuvajmo planetu

U saradnji sa JPU „Naša radost“, 22. aprila 2019. godine, članovi Eko - škole obilježili su Dan planete Zemlje. Aktivnosti su se odvijale u Svečanoj sali, gdje su članovi sekcije, predvođeni profesorom Alenom Lalovcem, pripremili par poučnih crtanih filmova na temu očuvanja naše planete. Prilikom razgovora sa predškolicima članovi Eko - odbora su markirali značaj očuvanja životne sredine, korišćenja biorazgradivih materijala, važnosti selektivnog odlaganja otpada, reciklaže... Potom, koristeći plastične čepove, pravljene su zanimljive kreacije - motivi prirode na stiroporu, a sve pod sloganom - „Čuvajmo našu planetu, jer drugu nemamo“. Djeca su dobila medalju i diplomu za učešće u radionici.

Nakon akcije, učenici, članovi Eko - škole iz popodnevnog smjene, organizovali su akciju čišćenja školskog dvorišta.

Eko - odbor

Omladinska emisija

Omladinska emisija koju vode naši učenici se emituje subotom ujutro na Radio Herceg Novom. O temama koje se tiču nas, omladine, možete čuti iz našeg ugla. Daje nam priliku da iskažemo svoja mišljenja, raspravljamo o raznim temama, i dajemo prijedloge za poboljšanje mnogih sfera života u smislu da budu prilagođenije omladini. Pruža mladima odličnu priliku za razvijanje retorike i kritičkog mišljenja. Osim toga, ova emisija je odlična prilika za nas, da neposrednije budemo dio naše zajednice. Obezbeđuje nam glas, i pomaže da ga razvijemo. Sama prilika da govorimo o raznim temama ili problemima nas pospješuje da o njima i razmišljamo.

Ukoliko imate ideju za razgovor, na instagram nalog @omladinskaemisijahn možete poslati teme o kojima biste htjeli da čujete više. Mladalački duh voditelja osigurava da će atmosfera biti ispunjena smijehom i šalama, bez žrtvovanja profesionalnosti emisije. Voditelji su: Mia Mrkaić, Aleksandra Jovanović, Vanja Vlahović, Milica Glušac i Matija Bošković.

Omladinska emisija je jedinstvena prilika za nas mlade da kažemo šta želimo na šarmantan i argumentovan način, znajući da ćemo biti saslušani.

Matija Bošković, IIa

„Tolles Diktat“ – Tolle Ergebnisse! „Super diktat“ – Super rezultati!

U saradnji sa Međunarodnom unijom njemačke kulture, Rusko-njemačkom kućom i Onlajn školom za njemački jezik „Lernprojekt“ iz Rusije, učenici i učenice naše škole imali su priliku da treću godinu zaredom učestvuju u javnoj akciji „Tolles Diktat – 2019“, koja je održana od 20. do 22. februara 2019. godine.

Tjumenski državni univerzitet u Rusiji zvanični je koordinator ovog projekta u Rusiji i regionu Balkana. Cilj ovog projekta je da svi učenici koji uče njemački jezik, oslanjajući se na tekstove koje su osmislili organizatori, pišu diktate na njemačkom, kako bi odmjerili snage u sferi pisanog izražavanja i testirali svoje znanje. Tekstovi diktata usklađeni su sa nivoom poznavanja jezika. Kao i prethodnih godina, akcija je dodatno motivisala učenike za dalje učenje njemačkog jezika.

Akciju je realizovala profesorica njemačkog jezika Milica Gajović. Najuspješniji učenici/e bili su Ilija Babić (školske 2018/2019. godine I a, tekuće II a), Ana Novitović (tadašnje IV tu), Nina Radosović i Matija Radanović (sadašnje IV tu) za A2 nivo, Aleksej Rostović, Sara Novović i Andrija Vlaović (prethodne školske godine III a, sadašnje IV a) kao i Aleksandra Aničić (tadašnje IV a) za B1 nivo.

Ovom prilikom se zahvaljujemo svim učesnicima i učesnicama i čestitamo na ostvarenim rezultatima. Više o organizatorima i samoj akciji možete pronaći na sajtu: <https://tollesdiktat.rusdeutsch.ru/>
Milica Gajović, profesorica njemačkog jezika

Tolles Diktat –
alles richtig,
immer wichtig!

Tolles
Diktat '19

In Montenegro zu Hause – ein Land voller Möglichkeiten

Der Gast unseres Mini-Interviews ist Herr Volker Lühmann, ein Unternehmer aus Deutschland, der seit einiger Zeit mit seiner Frau Ana in Montenegro lebt und (Öko)tourismus betreibt. Lesen Sie unten über seine

Erfahrungen in Montenegro sowie seine Entscheidung, in Montenegro zu leben und zu arbeiten.

Interviewer: „Können Sie uns sagen, ob Sie unsere Stadt mögen?“

Volker Lühmann: „Das kann ich euch sehr gerne sagen, ob ich eure Stadt mag. Ich mag eure Stadt sehr gerne, weil sie authentisch ist. Für mich ehrlich wirkt – sie ist nicht gekünstelt, es gibt alte Häuser und sie ist geblieben wie sie ist. Die Infrastruktur könnte sich ein bisschen verbessern aber insgesamt mag ich die Stadt sehr gerne.“

Interviewer: „Wie sind Sie auf die Idee gekommen, den Ökotourismus in Montenegro zu fördern?“

Volker Lühmann: „Die Geschichte: Ich habe Gastronomie in Hannover, in Deutschland, und ich habe viele exjugoslawische Mitarbeiter gehabt und ein Mitarbeiter hatte ein Problem. Er musste schnell oder jemand aus seiner Familie musste operiert werden und brauchte Geld für die Operation. Und das habe ich ihm gerne geschickt und dann hat seine Familie gesagt „Sag mal, wie ist dieser Mensch in Deutschland überhaupt?“, ein Mitarbeiter von mir hat gesagt „Der (ist) so und so“ - „Dann haben wir was für ihn“. Und dann habe ich „Etnokuća“ von meinem Freund Vesko gesehen und das hat mich so fasziniert, dass ich gesagt habe, wir bauen eine Art Etnodorf.“

Interviewer: „Können Sie uns sagen, wie sehr sich der Ökotourismus in Montenegro

von Deutschland unterscheidet?“

Volker Lühmann: „Also ich kann wenig über den Ökotourismus oder Tourismus zu Deutschland sprechen. Das was ich hier sehe ist, dass es im Grunde nur zwei oder drei Monate gibt, wo Hauptsaison ist, danach ist es eigentlich wenig los. Das wird sich mit der Zeit ändern, weil es ja hier noch Ressourcen gibt in dem Winter und auch in der Herbstzeit, ich denke an Olivenernte, ich denke an Fruchternte, ich denke an Einmachen und Branden, und ich denke auch an einen wunderschönen Winterurlaub, weil ich denke, dass diese Gebiete noch gar nicht richtig erschlossen sind. Aber für mich ist das nur eine Frage der Zeit, dass das kommt. Montenegro ist auf einem guten Weg. Was sie für mich schlecht machen, sie machen zu viel Betten und machen damit im Grunde genommen das Land nicht gerade attraktiv.“

Interviewer: „Was würden Sie uns/Jugendlichen raten, die sich bald auf eine zukünftige Karriere vorbereiten sollten?“

Volker Lühmann: „Ich glaube, was ich gesehen habe. Erstens denke ich dass ihr ja ein tolles und gutes Schulsystem habt. Einer kriegt eine gute Basis mit. Geht raus, geht nach Europa, geht in die Welt, schaut euch die Welt an. Lernt ganz viel, kommt nach 10 Jahren wieder und bringt das in euer Land. Euer Land ist schön, euer Land hat das verdient und ihr werdet Großes hier tun können.“

Vorbereiten: Nina Radosović, IVtu und Professorin Milica Gajović

Impressione della nostra città

Tre giorni fa, mentre passeggiavamo, abbiamo incontrato una ragazza italiana che si chiama Veronica.

Noi: Da quanti giorni sei qua?

Veronica: Solo da due giorni.

Noi: E cosa pensi di Herceg Novi e della gente che abita qui?

Veronica: La gente è molto gentile e simpatica. I miei genitori hanno detto che loro vogliono vivere qui perché Herceg Novi è una città molto tranquilla e i monumenti sono bellissimi.

Noi: Cosa ti piace di più a Herceg Novi?

Veronica: Questa è la seconda volta che noi abbiamo visitato questa bella città. Per me, la più bella è la festa di Mimosa. Mi piace tantissimo!

Noi: Grazie, allora, ci vediamo al concerto!

Ivana Marić i Ivana Todorović, IIIb

Зеркало души

Я погружаюсь в царство снов. Мы с тобой вместе наконец-то счастливы. Я смотрю в твои глаза, зеркало твоей души, говорят мне все, на что у тебя никогда не хватало смелости. Когда я с тобой, я слепа, тогда ты единственный. Сильная рука, которая оберегает меня. Ты оставляешь легкое тепло вокруг моего сердца, когда я нежно провожу руками по твоим волосам.

К сожалению ты никогда не поймёшь мои чувства к тебе. Ты никогда не узнаешь, что такое иметь чистую душу. Мое сердце посылает тебе сигналы любви, которые оно долго хранит. Когда ты поймёшь, что любовь везде, во всем, что без неё невозможно жить?

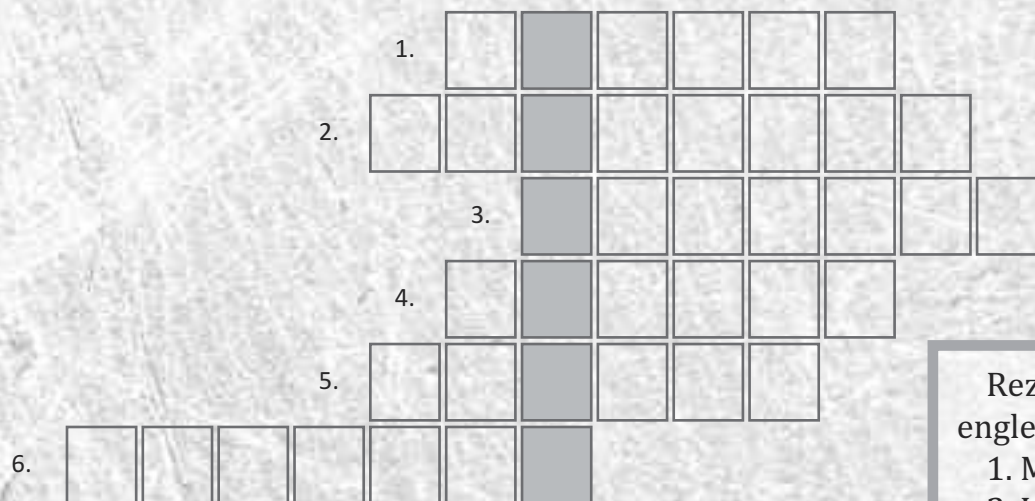
Возможно ты это сделаешь, поймёшь, но я уже буду далеко. Наполнена теплом, как и сейчас.

И если мы когда-либо встретиться, далеко, мы уже будем совершенно чужими людьми, которые лучше всех знают друг друга, но уже будет поздно.

Maša Čuhlib, IIIa

Pitanja:

- 1) Per _____ ad astra. – Preko trnja do zvijezda.
- 2) Ubi concordia, ibi _____. – Gdje je sloga, tu je i pobjeda.
- 3) Una _____ non facit ver. – Jedna lasta ne čini proljeće.
- 4) _____ delicti. – Predmet krivičnog djela (dokaz krivice).
- 5) _____ pilum mutat, non mores. – Lisica dlaku mijenja, ali čud ne.
- 6) _____ lente! – Požuri polako!

Autori ukrštenice: Sara Kovačević i Maša Čuhlib, IIIa

Rješenja:
1. aspera - zvijezda
2. victoria - pobjeda
3. litundo - lasta
4. corpus - predmet/ tijelo
5. vultus - lisica
6. festina - požititi
SCOLA - škola

Rezultati sa školskog takmičenja iz engleskog jezika:

1. Matija Bošković, IIa
2. Jakov Novović, IIa
3. Damjan Vujičić, IIa

Some people meet for a brief but intense moment and than part never to see each other again

I remember it clearly. It was a dark, stormy night. I had just gotten onto a bus bound for Serbia, prepared to make the trip by myself, when I heard someone talking to me. It was a boy, maybe two years younger than me. He asked if the seat next to me was occupied. I told him it was not. He sat down, and for the first half of the trip, we hadn't spoken a word to each other.

The bus took a sharp turn, and I spilled my drink. I searched for a tissue, but I didn't have one. In the middle of my search, the kid, without a word, took one from his bag and handed it to me. I wasn't used to such generosity on buses, so I thanked him and introduced myself. His name was Miloš, and he was returning home from a holiday. We talked about various topics, but every time the conversation concerned school, I could tell he got uncomfortable. Feeling talkative, I asked him what the problem was.

It turned out he had some serious problems with bullies, which re-

sulted in severe self-esteem issues. I had some experience with bullies myself, and I found a way to solve those problems. I don't know why, but I felt that, knowing I could do something about it, I was obligated to do so. I did my best to cheer him up and advise him on how best to handle bullies. I told him that bullies are a cowardly lot, and that they don't pick on him because there is something wrong with him, but because they want to feel better about themselves. My stop came. I stepped off the bus and left the borderline depressed kid I met with a smile on his face and an optimistic view of the future. He smiled at me, and we waved each other goodbye.

His problems showed me how grateful I should be for all I had, and that I should keep fighting no matter what. Miloš, I don't know where you are now, but I hope you are well. Thank you, and good luck!

Matija Bošković, IIa (I mjesto)

Budi informisan, ne manipulisan

Vreme u kojem živimo veoma često se definiše kao vreme kojim vladaju informacije. Ponekad se čini da informacije postoje same za sebe, i da njihovo postojanje ne zavisi samo od čovekove delatnosti, nego ni od njegovog prisustva. Šta mi danas očekujemo od medija? Da nas obaveste, obrazuju, prosvetle, oplemene, upozore, užasnu ili jednostavno - zabave? Ne znamo šta ćemo pre. Hteli bismo odmah i sve. A kad dobijemo ono što tražimo, da li u to bespogovorno verujemo, da li se prepuštamo da mediji odluče umesto nas? Ili sumnjamo u sve što se pojavi u medijima i mnogo više se oslanjamo na urbane legende i glasine do kojih dolazimo „sasvim slučajno“. Najveći broj urbanih legendi i glasina, dolazi iz sveta medija, politike i estrade. Ne možemo biti sigurni ko ih je, i u koju svrhu, pustio u promet. Ipak, i dalje se mnogo više veruje nego što se sumnja. Odnosno, veruje se detaljima, a sumnja u globalnu sliku i objašnjenje. Objavljena fotografija sa podacima o ličnosti, koja je tim opširnija ukoliko je reč o poznatoj, javnoj ličnosti, kao i opis događaja u koji je ličnost umešana, biće

prihvaćena kao istina i autentična bez mnogo proveravanja. Čak i ukoliko se posle nekoliko dana ceo događaj demantuje veliki broj „medijskih vernika“ ostaće ubeđen u istinitost prve verzije. Ali javnost može biti izmanipulisana, ne samo kad su u pitanju ličnosti i događaji vezani za njih, već i kad su u pitanju opštepoznati prirodni fenomeni. Sposobnost da prepoznamo i razlikujemo medijsku manipulaciju od profesionalnog i odgovornog novinarstva nije urođena. Ona se stiče baš kao i moralne vrednosti, zavisno od ličnosti i sredine u kojoj se ona formira. Razumevanje medija, njihovo delovanje, način na koji funkcionišu, kako se plasiraju i primaju poruke, kako se one prate i analiziraju je nešto što je veoma važno za svakog čoveka, pogotovo za mlade ljude koji lako mogu da postanu plen dva dominantna društvena pogleda na svet: slepe vere i otuđenog cinizma.

Da bi informacija bila uopšte informacija, ona mora da odgovori na sledeća pitanja: kad, gde, ko, šta, kako i zašto. Informacije mogu biti i polovične – da se ne zna kada i gde se nešto

odigralo, ali ih onda tako morate tretirati – kao istrgnutu, pocepanu stranicu iz dnevnog kalendara događaja. Zaborav je uporni pratilac medija. Bez zaborava bi mediji bili osuđeni na brzu i bolnu propast. Ali zaborav ne može da bude brži od memorije. Zbog toga postoje dokumentacije, biblioteke, arhive i on-line baze podataka.

Internet je jedan veliki ledeni breg, a pod tim se misli na to da je samo 10% onoga što mi koristimo svakodnevno i mislimo da je to sve. U stvari, tu ima mnogo više, čak 90% on-lajn prostora čine neindeksirane veb stranice koje mogu biti upotrijebljene u bezbednosne ili naučne svrhe, ali katkad uključuju i kriminalne aktivnosti: distribuisanje dječije pornografije, prodaju droge ili oružja, krađu identiteta. Mladima je taj dio interneta poznat pod nazivom deep i dark web, kojem nemaju svi pristup. Dark web je taj koji je sakriven, koji se koristi u legalne i ilegalne svrhe. Sigurnosne službe stalno traže načine da se bore protiv ilegalnih aktivnosti na dark web-u ali još uvek nisu došli do rešenja.

Propaganda!

Propaganda je poseban oblik prenošenja poruke čiji cilj nije informisanje već direktni uticaj na mišljenje ljudi. Precizno govoreći, poruka koja se prenosi ne mora da bude neistinita da bi se kvalifikovala kao propaganda, već može da sadrži posebno odabrane istinite činjenice koje zavode ljude, odnosno dezinformišu ih. Upotreba termina propaganda vezuje se za politički kontekst, posebno na

djelovanje koje podržavaju vlade ili određene političke grupe. Uobičajeni mediji kojima se propaganda koristi su novinski izvještaji, vladini izvještaji, revizije istorije, kvazi-nauka, knjige, leci, filmovi, radio i televizija (u vijestima, intervjuima i razgovorima, kroz oglašavanje o javnom servisu, sportu i slično).

- Taktike propagande su sljedeće: selektivne priče koje navodno daju objektivni prikaz, davanje parcijalnih činjenica,

- ojačavanje razloga za neko mišljenje i motivacije da se tako misli, svjedočenja „eksper-

ata” (na primjer ljudi koji su se povukli iz vojne službe, koji imaju navodno širok uvid u problem),

- demonizovanje „neprijatelja” i naročito uzak opseg diskusije o problemu.

- Postoji crna, siva i bijela propaganda. Bijela - čiji se izvor zna, siva - čiji izvor nije poznat, a crna - koja stiže, navodno, sa jedne strane u sukobu, ali je ustvari proizvodi ona druga. Crna je najčešće usmjerena na proizvođenje straha kao povoljnog okvira za manipulaciju.

Kako se boriti protiv lažnih vijesti?

Pogledajte izbliza. Provjerite izvor priče, da li prepoznajete veb stranicu? Da li je to kredibilan / pouzdan izvor? Ako niste upoznati sa sajtom, pogledajte u odjeljku about ili saznajte više o autoru. Pogledajte iza naslova. Provjerite cijeli članak, mnoge lažne vijesti koriste senzacionalističke ili šokantne naslove da privuku pažnju. Često se u naslovima lažnih novih priča koriste uzvičnici. Provjerite druge

izvore. Da li drugi ugledni mediji izvještavaju o toj priči? Postoje li izvori u priči? Ako je tako, provjerite jesu li pouzdani ili da li uopšte postoje. Provjerite činjenice! Lažne vijesti često sadrže netačne datume ili izmijenjene vremenske rokove. Takođe je dobra ideja da provjerite kada je članak objavljen, da li je to aktuelna ili stara vijest. Provjerite svoje predrasude! Da li vaši stavovi ili uvjerenja utiču na

vašu procjenu novinskog sadržaja ili izvještaja? Da li je u pitanju šala? Satirični sajtovi su popularni na internetu i nije uvijek jasno da li je priča samo šala ili parodija. Provjerite veb sajt, da li je poznat po satiri ili plasiranju zabavnih priča. Ovo su neke lokacije za brzu provjeru činjenica: Snopes: snopes.com/, PolitiFact: politifact.com, Fact Check: factcheck.org/.

Isidora Mihailović, IVb

Дани франкофоније

„Пакујте се, идете у Москву”, биле су ријечи које су нам свима донијеле осмијех и једно путовање које ће нам свима промијенити живот. Истина, иако су оваква путовања на нивоу такмичења нама била свакодневица, овога пута то није био случај. Нисам вјеровала да ћу стварно отићи у Москву, пријестоницу Русије и њене културе док, најзад, нисам стигла тамо. Слетјевши на аеродром Домодедово и удахнувши тај свјежи ваздух осјетила сам да је ово путовање почетак једне нове авантуре. Ово путовање било је идеална прилика да најзад обиђем бар дио Москве, као и да стекнем бројна познанства са другим учесницима фестивала.

Били смо смјештени у мирном крају града, заједно са другим ученицима из многих земаља са којима смо размјењивали бројна мишљења о Москви. Фестивал је био инспирисан француским позориштем поводом Дана франкофоније, који се обиљежавају широм свијета. Свако од учесника имао је задатак да припреми позоришну представу адаптирану на француском језику. Нама то није представљало проблем, с обзиром на то да смо школа која је управо и позната по томе. Током фестивала присуствовали смо бројним представама између којих бисмо сво слободно вријеме користили за обилазак Москве.

Прва и главна тачка нашег обиласка био је Црвени трг. Снеженом покривен и украшен, уживо је изгледао боље него на

било којој фотографији. Са једне стране пружале су се масивне зидине Кремља, а са друге поглед на Цркву Василија Блаженог. Довољно ми је било једном проћи Кремљем и Црвеним тргом, да више и не осјетим хладно московско вријеме.

Сљедећи дан посветили смо обиласку Бољшој театра и Третјаковске галерије. Обишли смо и чувени Московски музеј космонаутике, као и највећу руску светињу у Москви, Покровски манастир у којем се чувају мошти Свете Матроне. Музеј космонаутике је био фасцинантан, испуњен бројним фотографијама, предметима које су користили руски космонаути за вријеме бројних експедиција. Теже је било застати и погледати сваког од њих него снимити. Света Матрона је заиста прича за себе. Упркос огромном реду људи, успјели смо да уђемо у Манастир и да осјетимо топлину толике светиње у којој је свако могао пожељети шта је хтио и добити ружу по изласку.

Тужно је било растати се са Москвом јер сам се већ, за кратко вријеме, осјетила као да ми је ово други дом, како због културе и љепоте града, тако и због сјајних људи које сам тамо упознала. Заувијек ће ми у сјећању остати шетња Црвеним тргом и Света Матрона које ће ме увијек подсјећати на Москву, као и на жељу да је опет посјетим.

Анђела Жарковић, Шту

У суботу, 28. септембра 2019. године, одржана је презентација ученицима наше школе на тему „Буди информисан, не манипулисан.” Презентацију су одржале ученице: Исидора Михаиловић и Ивана Булајић, IVБ и Јована Димић и Катарина Црнић, Шту, уз подршку професорице Данијеле Гудељевић.

Aleksa Radović

Herceg Novi je grad sportskih talenata, što potvrđuje i Aleksa Radović, član PVK Jadran, koji je za kratki vremenski period postigao zapažene rezultate. Aleksa je dostigao državne rekorde prsnim stilom na 200m (2:28:38) i na 100m (1:07:34). Američki skauti su u njemu prepoznali veliki talenat i ponudili mu punu stipendiju na jednom od američkih univerziteta. Kako je ovaj mladi Novljanin učenik četvrtog razreda građevinske škole, odmah po završetku iste, nastavlja sa sportom i učenjem u Americi. „Granice ne postoje. Što više radiš na sebi, dalje dosežeš. Radujem se odlasku u inostranstvo. Željani sam znanja iskusnijih trenera i takmičara kako bih bio bolji. Želim da naporno radim i uživam u prednostima sporta. To je moj put. Na mene su ponosni moji roditelji i moj sadašnji trener Sead Adrović. Najbitnije je da sam se ja sam sa sobom dogovorio šta hoću i koliko ću da se dam plivanju i studiranju. Niko ko je mnogo radio, nije pogriješio“, kaže za „Iskru“ Aleksa. Od raznih stvari koje se nude mladom čovjeku, ovaj Novljanin je odabrao onu težu, ali ljepšu stranu života. Mi mu želimo da napreduje i da s ponosom predstavlja sebe, porodicu, grad i državu. Srećno, ALEKSA!

Ljiljana Karanović, odjeljenjski starješina

Nemanja Mikulić

Prava je čast predstaviti mladog novskog sportistu za koga je cio karate - svijet čuo: Nemanja Mikulić, učenik drugog razreda ekonomske škole, u prošloj godini, postigao je vrhunske rezultate i s punim pravom ima čime da se pohvali. Naime, Nemanja je u kategoriji kadeta osvojio 3. mjesto u svijetu, na takmičenju koje je održano u Čileu. Ovaj uspjeh mu je obezbijedio i državnu stipendiju. Nemanja je prvak Crne Gore u svojoj kategoriji, a takođe je proglašen i najperspektivnijim sportistom Herceg Novoga za 2019.godinu. Na prošlogodišnjim regionalnim takmičenjima osvojio je 15 medalja od kojih je 10 zlatnih. Za svaki uspjeh je potrebno mnogo rada i posvećenosti radu, a taj put Nemanja je odabrao prije 10 godina, kada je u „Karate klubu Bijela“ počeo da trenira. Dijeleći strast prema sportu, on je pravi primjer odgovornog, vrijednog i lijepo vaspitnog mladog čovjeka. Ponosni smo što je đak naše škole. Želimo mu mnogo sreće u narednim takmičenjima.

Srebro za odbojkašice

Poslije pobjede i osvojenog prvog mjesta na regionalnom takmičenju, naše odbojkašice su na Državnom takmičenju koje je održano 19. aprila 2019. godine, u Baru, osvojile drugo mjesto i srebrnu medalju. U polufinalnoj utakmici pobijedile su ekipu iz Podgorice, dok su u finalu izgubile od ekipe iz Pljevalja.

Sastav ekipe: Nađa Bulatović, Maša Bratić, Natalija Obradović, Ivona Pešić, Ivana Dragović, Aleksandra Ćirović, Anđela Zloković, Dragana Grbić, Nikolina Mališić, Nikoleta Arsović i Ekatarina Nevskaja.

Pobjednice turnira u ženskom fudbalu

REZULTATI TURNIRA

POBJEDNICI

PRVA SMJENA

Muška odbojka:

Igr i IIIgr

Ženska odbojka:

IIb i IIIa

Muški fudbal:

IIgr i finalisti IVb i IIIv

Ženski fudbal:

IIItu

Muški basket:

IIb i IVtu

DRUGA SMJENA

Muška odbojka:

IIe i IIIft

Ženska odbojka:

Ift i IIIe

Muški fudbal:

IIe i IVu

Muški basket:

Iu1 i IIIe

Maturska ekskurzija

Aleksa Radović

Nemanja Mikulić

Odbojkašice

Generalni sekretarijat Vlade, u okviru programa obilježavanja Dana Evrope, organizovao je likovni konkurs pod nazivom „Evropo, čujemo li se?“ Prvo mjesto je osvojila Evgenija Kesse.

Evropo čujemo li se?

Jesenja fešta

U izložima u centru grada u Njegoševoj ulici, priređena je, po treći put, neobična izložba likovne sekcije naše škole koju vodi profesorica Ksandra Popović. Ove godine inspiraciju su talentovani srednjoškolci tražili u velikim umjetnicima koji su se bavili slikanjem motiva sa plodovima jeseni, kakvih je puno, ali fokus je usmjeren na Karavađove korpe sa voćem. Učenice četvrtog razreda su pripremile prezentaciju po uputstvima svoje mentorke o estetici ovog umjetnika, koju su prikazale na početku jučerašnjeg kreativnog performansa u Svečanoj sali škole. Više od petnaest radova u različitim tehnikama i savremenoj interpretaciji ovih motiva, postavljeni su u izložima butikama, po čemu je ovaj naš zajednički koncept jedinstven. Ne propustite da prođete ulicom šipka.

U izložima u centru grada u Njegoševoj ulici, priređena je, po treći put, neobična izložba likovne sekcije naše škole koju vodi profesorica Ksandra Popović.

Crtanje kineskih zmajskih čamaca

Na likovnom konkursu „Crtanje kineskih zmajskih čamaca“, u organizaciji Instituta „Konfučije“ na Univerzitetu Crne Gore, u konkurenciji od preko 700 radova, specijalnu nagradu u grupi učenika starijih od 15 godina, osvojila je Teodora Krečović, učenica naše škole.

Ja sam ja i slikam svijet po svojoj volji

Grupa umjetnika iz naše škole, zajedno sa učenicima osnovnih i srednjih škola iz Nikšića, Danilovgrada, Cetinja i Plužina, u maju 2019. godine učestvovala je u događaju pod nazivom - Lubarda: „Ja sam ja i slikam svijet po svojoj volji“. Ovaj događaj održan je u Nikšiću, u organizaciji Fondacije „Petar Lubarda“.

Izložba likovnih radova učesnika otvorena je 23. septembra u Galeriji Nikola I. Raznolikost likovnih tehnika, stilova i suštinskih ideja i emocija među djelima, odraz je diverziteta u tumačenju Lubardinih slika, koje su predstavljale glavni izvor inspiracije na ovoj manifestaciji, kao i kreativnosti i originalnosti mladih umjetnika. Među mnogim hvale vrijednim radovima, nalazila su se djela: Adrijane Lepetić, Evgenije Kesse, Ané Bilafer, Anne Morris, Sare Novović i Katarine Simanić.

Lubarda kao inspiracija

Odlukom stručnog žirija, Nemanja Đurić, učenik naše škole, dobio je drugu nagradu.

Izložbu učeničkih radova organizovali su Narodni muzej Crne Gore i Fondacija „Petar Lubarda“, povodom 46 godina od smrti velikana crnogorske likovne umjetnosti.